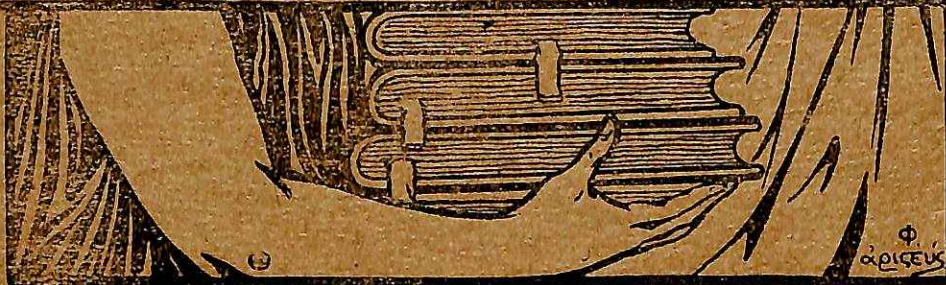

ΠΑΝΔΟΗΝΑΙΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Γ. Β. ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΥ Ἀλέξανδρος Θ. Ζαίμης.
ΑΡΙΣΤΟΥ ΚΑΜΠΑΝΗ Ἀνδρέας Κάλβος.
Κ. ΠΑΛΑΜΑ Ἡ Κριτική καὶ ὁ Κάλβος.
Μ. ΜΗΤΣΑΚΗ Ἡ Κριτική καὶ ὁ Κάλβος.
ΑΝΔΡΕΑ ΚΑΛΒΟΥ Ὁ Ὠκεανός.
ΜΑΡΚΕΛΛΑΣ ΤΙΝΑΙΡ Ἡ Ἀντίκρισις, μυθιστόρημα, συνέχεια.
Κ. ΡΩΜΑΙΟΥ Χαλκοῦν ἀγαλμάτων Πανός.
ΘΕΜΟΥ ΑΝΝΙΝΟΥ Γελοιογραφικὴ Σελίς.

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΑΡΙΣΤΟΥ ΚΑΜΠΑΝΗ Τὰ βιβλία.
ΜΟΥΚΙΟΥ ΣΚΑΙΟΛΑ Λόγοι καὶ Ἀντίλογοι.
ΠΕΤΡΟΥ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗ Λόγοι καὶ Ἀντίλογοι.
ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝῆ ΕΠΙΣΤΗΜῆ Ἀπὸ τὸ «Νέον Πνεῦμα». — Οἱ Ἀλβανοὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα. — Ἡ ἐλ-
ληνικὴ Ἐκκλησία. — Ὁ βασιλεὺς Γεώργιος περὶ τοῦ ἐλληνικοῦ τύπου. — Ὁ κόμης Γκομπινὼ περὶ
τῶν Ἑλλήνων. — Χάϊνς καὶ Μυσσέ. — Ἡ κοινωνικὴ σημασία τῆς τέχνης. — Οἱ ποιητικοὶ διαγωνι-
σμοί. — Ὀλυμπία. — Προτομή τοῦ Σολωμοῦ ἐν Ἀθήναις. — Νέαι ἐκδόσεις.
ΕΙΚΟΝΕΣ Χωρικὴ ὑπὸ Ν. Δύτρα, ἐκτὸς τοῦ κειμένου. — Ἀλέξανδρος Θ. Ζαίμης. — Ἀνασκαφὴ τύμ-
βου Ὁρχομενοῦ. — Χαλκοῦν ἀγαλμάτων Πανός. — Γελοιογραφία.

Ἐκάστον τεῦχος Δρ. 1.20

Τὰ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ» καὶ τὰ «ΗΛΥΣΙΑ» ὁμοῦ ἀντὶ Δρ. 35, Φρ. 37 παραχωροῦνται πρὸς Δρ. 31, Φρ. 32.

ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙ ΠΛΗΡΟΝΟΝΤΕΣ ΚΑΤΑ ΔΟΣΕΙΣ: Δρ.—Φρ. 5 κατὰ τὴν ἐγγράφην, Δρ.—Φρ. 33 μετὰ 2 μῆνας καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς μέχρις ἀποπληρωμῆς.

— Πᾶσα αἰτισίς πρὸς ἐγγράφην συνodoῦται ἀπαραιτήτως ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου εἰς τραπεζ.

ἢ ταχ. ἐπιταγὴν.

πρὸς τὸν κ.

ΚΙΜΩΝ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Διευθυντὴν τῶν «Παναθηναίων» ὁδὸς Ἀριστοτέλους 35, Ἀθήνας.

ἢ πρὸς τὴν

ΤΡΑΠΕΖΑΝ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ—ΑΘΗΝΑΣ

Ἔλα τὰ τεύχη τῶν προηγουμένων ἐτῶν πωλοῦνται ὑπερτιμημένα.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ τῶν «Παναθηναίων» εἰς ἑλὴν τὴν Ρωσσίαν ὁ κ. Ἀναστάσιος Μάλτος.
Οδὸς rue Rouschkin N° 66.

ΓΕΝΙΚΟΣ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ εἰς ἑλὴν τὴν Αἴγυπτον ὁ κ. Τριαντάφυλλος Τσιτσέλης Βιβλιοπωλεὶον ὁ «Ἐρ-
μῆς» ἐναντὶ τοῦ Ἀβερωφίου Γυμνασίου.

ΔΩΡΑ

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΜΑΣ

Τόμοι τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» κομψότατα χαρτοδεμένοι με χρωματιστὸν ἐξώ-
φυλλον. Ἐκαστος τόμος ἀποτελεῖται ἐκ 400 σελίδων.

Τόμος Α'. (1900) πρὸς Δρ.—Φρ. 6 ἀντὶ 13

Τόμος Β'.—ΣΤ'. (1901-3) ἕκαστος τόμος " " " 7 " 13

Τόμος Ζ'.—Η'. (1903-4) " " " 9 " 13

Τόμος Θ'.—Ι'. (1904-5). Οἱ δύο οὗτοι τόμοι λογίζονται πρὸς Δρ.—Φρ.

9 ἕκαστος, μόνον διὰ τοὺς ἀγοράζοντας ἑλὴν τὴν σειράν. Ἰδιαιτέρως πωλοῦνται πρὸς
Δρ.—Φρ. 13.

Νικόλαος Γόζης εἰδικὸν τεύχος τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» ἀφιε-
ρωμένον εἰς τὸν Ἑλληνα καλλιτέχνην με 26 εἰκόνας. Δρ.—Φρ. 1 ἀντὶ 2.

Διονύσιος Σολωμὸς τεύχος εἰδικὸν τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ»
ἀφιερωμένον εἰς τὸν ἐθνικὸν ποιητὴν με διαφόρους εἰκόνας. " " 1 " 2.

Τὸ Λεύκωμα τῶν «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» " " 1 " 2.

Τὰ ἀνωτέρω ἀποτελοῦν ὠραιότατα δῶρα πρὸς οἰκείους καὶ φίλους.

Αἱ ἀνωτέρω τιμαὶ εἶναι ἐλεύθεραι ταχυδρομικῶν τελῶν.

Τὸ τίμημα τῶν παραγγελιομένων ἀποστέλλεται μαζί με τὴν παραγ-
γελίαν διὰ ταχυδρομικῆς ἢ τραπεζικῆς ἐπιταγῆς.

ΜΗΧΑΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΝ ΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΗΛΙΑ Ι. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΥ

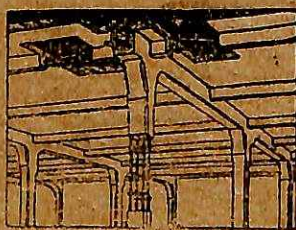
ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΥΧΟΥ ΤΗΣ ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΩΝ ΓΕΦΥΡΟΠΟΙΩΝ

5—ΟΔΟΣ ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ—5

Μελέται καὶ ἐκτελέσεις
μηχανικῶν καὶ οἰκοδομικῶν
ἔργων.

Ἐφαρμογὴ συστήματος
Hennebique.

Κατασκευὴ γεφυρῶν, ἀ-
φλέκτων οἰκῶν, δαπέδων,

στηλῶν κ.τ.λ. διὰ σκυροχο-
νεάματος σιδηροπαγοῦς (bé-
ton armé) συστήματος Hen-
nebique.

ΜΕΓΑ ΒΡΑΒΕΙΟΝ ΕΝ ΤΗ ΠΑΓ-
ΚΟΣΜΩΙ ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΩΝ ΠΑΡΙ-
ΣΙΩΝ 1900.

Ἀντιπροσωπεῖα ἐν Ἑλλάδι τοῦ ἐν Παρίσι οἴκου Hennebique.

ΤΑ ΜΕΤΑΞΩΤΑ

ΣΠΑΡΤΗΣ ΚΑΡΑΣΤΑΜΑΤΗ ΠΕΙΘΘΗΣΑΝ 10 ΒΑΣΙΔΙΚΩΝ ΤΙΤΛΩΝ ΠΡΟΜΗΘΕΙΑΣ ΚΑΙ ΕΤΙ- ΜΗΘΗΣΑΝ ΔΙΑ ΧΡΕΩΝ ΒΡΑΒΕΙΩΝ ΚΑΙ ΤΙΤΛΩΝ ΤΙΜΗΣ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΗΣ & ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Τὰ περίφημα ταῦτα μεταξωτὰ τῆς κ. Σπάρτης Καρασταμάτη, τὰ ὑμνηθέντα εἰς ὅλας τὰς
γλώσσας καὶ διαδοθέντα εἰς ὅλον τὸν κόσμον κατέστησαν περιώνυμα διὰ τὴν ἀπαράμιλλον στε-
ρεότητά των καὶ τὴν ἐκ καθαρῆς καὶ φυσικῆς μετᾶξης λεπτεπίλεπτον τέχνην των.

33—ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ—33

ΜΕΓΑ

ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ

ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ, ΧΗΜΕΙΟΝ,

ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΕΜΠΟΡΕΙΟΝ Α. ΦΩΚΑ

Φαρμακοποιοῦ Ἀγ. τάξεως τῆς ἀνωτάτης φαρμακευτικῆς σχολῆς τῶν Παρισίων.

Ἀκριβεστάτη ἐκτέλεσις ὅλων τῶν συνταγῶν ὑπὸ προσωπικοῦ ἀπαρτιζομένου ὑπὸ
ἐπιστημόνων φαρμακοποιῶν.—Γαλλικαὶ καὶ Ἀγγλικάι εἰδικότητες (Specialités).—Πρόσ-
φατα μετὰλλικά ὕδατα.—Ἀπολυμάνσεις καὶ ἀποστειρώσεις διὰ τελειοτάτων συσκευῶν
καὶ κλιβάνων.—Τεχνητὸς ὁρρός.

Ἔλα τὰ εἶδη τῶν χημικῶν ἀναλύσεων.—Ἀναλύσεις ὑδάτων μετὰ μικροβιολογικῆς
ἐρεῦνης.—Μικροβιολογικὸν ἐργαστήριον τέλειον.

ΤΜΗΜΑ ΦΑΡΜΑΚΕΜΠΟΡΙΚΟΝ.—Ἔλα τὰ φαρμακευτικὰ εἶδη εἰς τιμὰς ἀκατα-
γωνίστους.

Ι. Ι. ΜΙΝΕΤΤΑΣ — ΑΘΗΝΑΙ — Τηλ. Διεύθ. ΜΙΝΕΤΤΑΣ

Τὸ παρὰ τὴν ὁδὸν Σταδίου καὶ Παρθεναγωγείου τραπεζικὸν γραφεῖον **Ι. Ι. Μινέττα**
προμηθεύει οἰονδήποτε ποσὸν ὁμολογιῶν τῶν κάτωθι Ἑλληνικῶν Ἐθνικῶν Δανείων εἰς τὰς
τρεχούσας τιμὰς τῶν Χρηματιστηρίων Ἀθηνῶν, Λονδίνου καὶ Παρισίων τὰς ὁποίας θεωρεῖ
ὡς τὰς ἀσφαλεστάτας, συμφερωτέρας καὶ εὐκολώτερον διαπραγματευσίμους.

Δάν. τῶν 120 ἑκατομ.	τοῦ 1881 ἀποδίδ.	τόκον 4 1/2 ο/ο
" " 135 "	(Μονοπωλείων)	τοῦ 1887 " 4 1/2 ο/ο
" " 125 "	(Πάγιον)	" 1889 " 4 1/2 ο/ο
" " 76,350,000	(Ἦνοποιημένον)	" 1898 " 5 ο/ο
" " 11,750,000	(Σιδ. Π.Κ. Μετγ.)	" 1900 " 5 ο/ο

Αναλαμβάνει ἐπίσης τὴν προμήθειαν καὶ τῶν ἐξῆς ἀρίστων Ἑλληνικῶν ἀξιῶν:

Ὁμολ. Λαχειοφόροι τῆς Ἐθνικῆς Τραπέζης	δίδουσι τόκον 2 3/4 ο/ο
Μετοχαὶ Ἐθνικῆς Τραπέζης	" 4 3/4 ο/ο
" Τραπέζης Ἀθηνῶν	" 7 ο/ο
" Τραπέζης Κρήτης	" 4 1/2 ο/ο
" Τραπέζης Βιομηχανικῆς Πίστεως	" 6 1/2 ο/ο
" Ἐταιρ. Διαχειρίσεως Δημοσ. Προσόδων	" 6 ο/ο
" Σιδηροδρόμου Ἀθηνῶν-Πειραιῶς	" 6 ο/ο
" Θεσσαλίας	" 5 ο/ο
" Πανελληνίου Ἀτμοπλοίας	" 6 1/2 ο/ο
" Σιδηρ. Πειρ.-Ἀθηνῶν-Πελοποννήσου	" 4 ο/ο

Καὶ προσφέρεται τὴν ἐκτέλεσιν πάσης Τραπεζικῆς καὶ Χρηματιστικῆς ἐργασίας δεχόμενον
ἐντολὰς ἐκ τε τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ.

ΣΗΜ. Ὑπολογισζομένων τῶν τόκων πρὸς τὰς τρεχούσας τιμὰς καὶ τὰ μερίσματα τοῦ τελευταίου ἐτους.

RICHARD JOHNSON CLAPHAM & MORRIS L^D

24 — 26 LEVER STREET

MANCHESTER

Εμποροι καὶ Προμηθευταὶ εἰς τὰ ἑξῆς εἶδη:

Γαλβανισμένοι λαμαρίναι ἴσαι καὶ αὐλακωταί.	Σύρματα σιδηρᾶ, γαλβανισμένα καὶ μὴ.
Λαμαρίναι μαῦραι.	» χάλκινα, ὀρειχάλκινα καὶ κασσιτερωμένα
Τενεκέδες διάφοροι.	Συρματοφράκται γαλβανισμένοι.
» γαλλικοί.	Σουηδικὸς Σίδηρος.
Μόλυβδος εἰς φύλλα καὶ χελῶνας.	Ἄγκυραι καὶ Ἄλυσσι.
Κασσίτερος.	Κλῖναι διάφοροι.
Χαλκὸς εἰς φύλλα καὶ κύκλους.	Χημικὰ προϊόντα.
Σωλῆνες διὰ κλίνας.	Χρώματα διάφορα.
Σιδηροσωλῆνες διὰ φωταέριον καὶ ὕδωρ.	Ἐλαία.
Σωλῆνες ἐκ χαλκοῦ, ὀρειχάλκου καὶ μολύβδου.	Γλυκερίνη.

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ : ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ

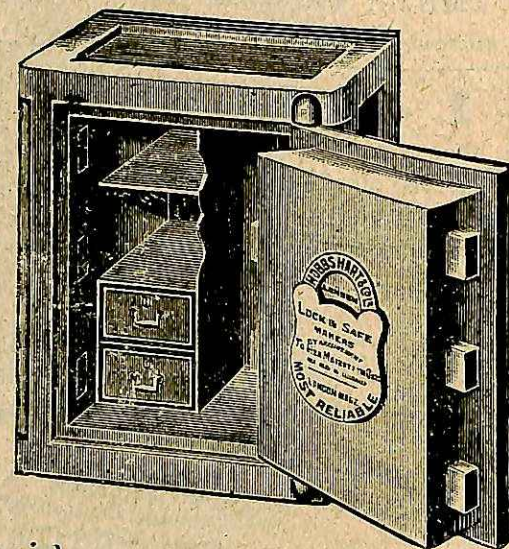
HOBBS, HART & Co. L^{td}.

ΜΟΝΟΚΟΜΑΤΑ

ΧΑΛΥΒΔΙΝΑ

ΧΡΗΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΑ

ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΥΡΟΣ, ΤΗΣ ΠΤΩΣΕΩΣ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΛΕΠΤΩΝ

ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΑΙ ΤΩΝ ΘΥΣΑΥΡΟΦΥΛΑΚΙΩΝ
Ε ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ

ΔΙΑΡΚΗΣ ΕΚΘΕΣΙΣ: 76, Cheapside, London E. C.
ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΑΙ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ: Arlington Street, Islington, N.
ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ : ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ

ΤΡΙΤΗ ΚΛΗΡΩΣΙΣ ΤΗΣ 3/16 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ
ΤΕΤΑΡΤΗ ΚΛΗΡΩΣΙΣ ΤΗΣ 3/16 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

1906

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΤΟΥΣ 1906

Ἐκαστον γραμματίον
παρέχει συμμετοχὴν
εἰς ἀνέριον τὸ κέρδος
ἐκάστης κληρώσεως

ΚΕΡΔΗ ΓΗΣ ΚΑΙ ΔΗΣ ΚΛΗΡΩΣΕΩΣ
450,000 Δραχμῶν

Ἐκαστον γραμματίον
ισχύον διὰ μίαν ἐκ
τῶν κληρώσεων τιμᾶ-
ται Δραχμῆς

ΚΕΡΔΗ ΕΚΑΣΤΗΣ ΚΛΗΡΩΣΕΩΣ

Ἐν Μεγά κέρδος	ἐξ 100,000 Δρ.
» Κέρδος	» 25,000 »
» Κέρδος	ἐκ 10,000 »
Τρία Κέρδη ἐκ 5,000	15,000 »
Πέντε Κέρδη ἐκ 1,000	5,000 »
411 Κέρδη ἐξ 180	41,100 »
578 Κέρδη ἐκ 50	28,900 »
Ἐν ὅλῳ Κέρδη	225,000 Δραχ.

ΚΕΡΔΗ ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΚΛΗΡΩΣΕΩΝ

2 Μεγάλα Κέρδη ἐξ 100,000 200,000 Δρ.	
2 Κέρδη	ἐξ 25,000 50,000 »
2 »	ἐκ 10,000 20,000 »
6 »	ἐκ 5,000 30,000 »
10 »	ἐκ 1,000 10,000 »
822 »	ἐξ 100 82,200 »
1156 »	ἐκ 50 57,800 »
Ἐν ὅλῳ Κέρδη	450,000 Δραχ.

Ἀπευθυντέον εἰς τὰ δημόσια ταμεῖα τοῦ ἐσωτερικοῦ, εἰς τὰς ἐλληνικὰς προξενικὰς
ἀρχὰς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ καὶ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Οἰκονομικῶν (Γραφεῖον Λαχείου)
εἰς Ἀθήνας.

Ἐν Ἀθῆναις τῇ 5 Ἰουνίου 1906

Ὁ Διευθύνων Τμηματάρχης
Γ. Ν. ΚΟΦΙΝΑΣ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΝ

Ζωγραφικῆς, Γλυπτικῆς καὶ Φωτοτυπιο-
γραφίας

Α. Ρ. ΛΑΪΟΥ

Ἀριστοῦχου τοῦ Πολυτεχνείου Ἀθηνῶν

Ἀριστοῦχου τῆς Ἀκαδημίας Μονάχου

Ὁδὸς Ἁγίου Μάρκου 1

ΑΘΗΝΑΙ

— 1831 —

ΓΕΝΙΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ, ΤΕΡΓΕΣΤΗΣ

(ASSICURAZIONI GENERALI)

ἐταιρικὸν κεφάλαιον καὶ ἀποθεματικὰ τῇ 31 Δεκεμβρίου 1904

Κορῶναι **247,497,914.42**

ΠΥΡΑΣΦΑΛΕΙΑΙ — ΘΑΛΑΣΣΑΣΦΑΛΕΙΑΙ
ΑΣΦΑΛΕΙΑΙ ΖΩΗΣ

ἐπὶ διαφορῶν συνδυασμῶν.

Ἡ ΕΤΑΙΡΙΑ ΣΥΝΑΠΤΕΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΖΩΗΣ ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ

Διευθυντὴς τοῦ ἐν Ἀθῆναις Γεν. Πρακτορείου
Δ. ΒΡΥΖΑΚΗΣ

Γενικὸς Ἐπιθεωρητὴς διὰ τὴν Ἑλλάδα
καὶ Διευθυντὴς τοῦ Εἰδικοῦ Γραφείου Κλάδου Ζωῆς
Ι. ΚΟΥΖΙΝ

Γενικὸς Ἀντιπρόσωπος καὶ Τραπεζίτης ὁ Οἶκος Γ. Π. ΣΚΟΥΖΕ

Γραφεῖα: Ἀθῆναι, Ὁδὸς Σταδίου καὶ Ὁφθαλμιατρείου ἀριθμὸς 10.

THE GRESHAM LIFE

ASSURANCE SOCIETY LIMITED

ΑΓΓΛΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΖΩΗΣ ΓΚΡΕΣΑΜ

ΕΔΡΑ: ST MILDRED'S HOUSE POULTRY, LONDON

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΕΝ ΛΟΝΔΙΝΩ ΤΩ 1848

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΔΙΑ Β. ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΟΣ

Ενεργητικόν	Δίρ. Άγγλ.	9,014,532	Φρ. χρ.	225,363,300
Ετήσιον εισόδημα	»	1,348,659	»	33 716 475
Ήσ αλισμένα Κεφάλαια	»	23,951,524	»	598 788.100
Πληρωθέντα ποσά	»	20,474,666	»	511,866,650

ΣΥΝΑΨΙΣ ΑΣΦΑΛΕΙΩΝ ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ

ΤΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΗΡΙΑ ΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ ΕΛΛΗΝΙΣΤΙ

Ὡστε ὁ ἀσφαλιζόμενος νὰ εἶναι ἐν γνώσει τῶν ὁρῶν ὑφ' οὗς ἀσφαλιζεται.

Συμμετοχὴ τῶν ἀσφαλιζομένων κατὰ 90 % εἰς τὰ κέρδη.

Ἀσφάλεια ἰσόβιοι, μικταί, προικοδοτήσεις κτλ.

Ὑποκατάστημα διὰ τὴν Ἑλλάδα ἐν Ἀθήναις ὁδὸς Κοραΐ 5.

Διευθυντὴς
Β. Α. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ

Νομικὸς Σύμβουλος
Δ. ΡΑΛΛΗΣ βουλευτὴς κλπ.

Τραπεζίτης τῆς Ἑταιρίας ἐν Ἑλλάδι: Η ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΡΑΦΙΑ ΚΕΡΙΑ

ΔΕΡΜΑΤΑ ΚΑΟΥΤΣΟΥΚ

Ὁ κ. Γεώργιος Σκοπελίτης ἐν Μαδαγασκάρῃ ἀναλαμβάνει τὴν ἀποστολὴν τῶν ἀνωτέρω ἐμπορευμάτων ἐπὶ προμηθεῖα εἰς οἷονδήποτε μέρος.

GEORGES SCOPÉLITIS

Majunga-Analava
(Madagascar)

ΚΛΕΑΝΘΟΥΣ ΓΑΪΤΑΝΟΥ ΑΠΟΘΗΚΗ ΧΑΡΤΟΥ

Πλατεῖα Ἀγίων Θεοδώρων
Ἀθήναι.

Ὅλα τὰ εἶδη χαρτοῦ τυπογραφικοῦ
πρωτοκόλλων, γραφῆς κλπ.

Τιμαὶ ἐκτὸς συναγωνισμοῦ.

ΑΝΑΜΦΙΣΒΗΤΗΤΟΣ

ΑΛΗΘΕΙΑ

ἐκφεύγουσα μετὰ θαυμασμοῦ ἐκ τοῦ στόματος ὀλοκλήρου τῆς μέγιστης πελατείας τοῦ Ὑποδηματοποιείου Ζ. ΣΚΑΡΔΙΑΚΟΥ. Ὁδὸς Προαστείου ἀρ. 10, Ὅτι οὐδέποτε ἀπενεμήθη δικαιότερον βραβεῖον ἀπὸ τὸ Χρυσὸν Βραβεῖον τῆς τελευταίας Διεθνούς Ἐκθέσεως, δοθὲν εἰς τὸ Κατάστημα ΣΚΑΡΔΙΑΚΟΥ.

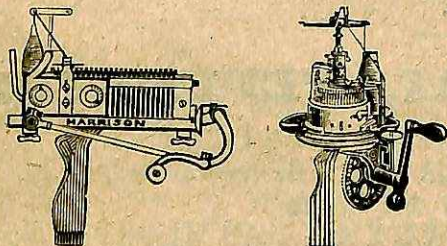
δ ε ὁ ς

τὰ ὑποδήματά του, γόβες, σκαρπίνια, μπότες καὶ ἡ ἐν γένει ἐργασία του φέρει

Σφραγίδα τῆς Τελειότητος

ὑπὸ ἔποψιν κομψότητος καὶ στερεότητος.

HARRISSON PATENT KNITTING MACHINE CO. LTD
WORKS 267 UPPER BROOK STREET, MANCHESTER.
ΠΛΕΚΤΟΜΗΧΑΝΑΙ

Ἐνασχόλησις ἐπωφελὴς καὶ εὐχάριστος.

Ἡ μηχανὴ αὕτη πλέκει Κάλτσες ἀπλὲς καὶ ριγωτές, χειρόκτια καὶ ἐνδύματα μάλλινα, μεταξωτά ἢ βαμβακερά. Εἰδικῶς πλέκει ἐσώρουχα χωρὶς ραφὴν καὶ σκουφάκια ὀνομαζόμενα Tam-O-Shanters. Χειροκίνητοι ἢ ἀτμοκίνητοι. Στέλλονται τιμολόγια εἰς τὸν ζητοῦντα.

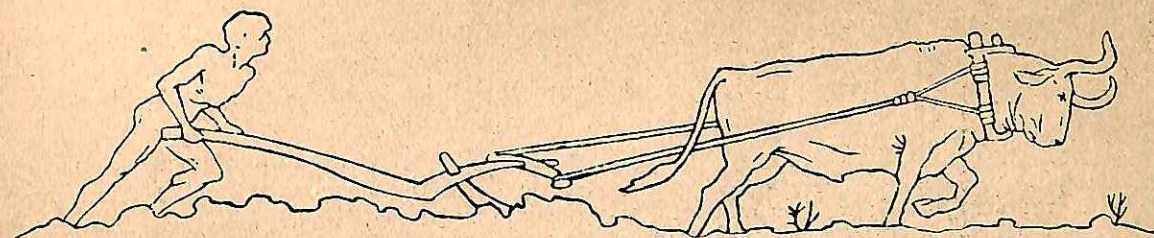
Ἀντιπρόσωποι ἐν Ἀθήναις: Τράπεζα Ἐμπεδοκλέους.

ΧΩΡΙΚΗ

ΥΠΟ ΛΥΤΡΑ

ΠΑΝΔΘΗΝΔΙΑ

ΕΤΟΣ 5' 30 ΣΕ-
ΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1906

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Θ. ΖΑΪΜΗΣ

Ο πολιτικός — ο άνθρωπος

Εἰς τὰς μακρυνὰς παραδόσεις τῆς οἰκογενείας Ζαΐμη ὑπάρχει ἕνας ἀπώτατος θρύλος Βυζαντινῆς καταγωγῆς καὶ ἕνας ἄλλος ἐτυμολογικὸς τοῦ ὀνόματος Ζαΐμη. Εἰς τὴν τουρκικὴν Ζαΐμης σημαίνει τιμαριούχος. Εἴτε ὁ ἕνας θρύλος εἶναι ἀληθινὸς εἴτε ὁ ἄλλος, εὐρισκόμεθα πάντως πρὸ μιᾶς παλαιᾶς ἀρχοντικῆς οἰκογενείας τοῦ Μορέως.

Τὸ πρᾶγμα διὰ τοὺς ἰσοπεδωτικούς χρόνους δὲν ἔχει ἄλλην σημασίαν, παρ' ὅσον σχετίζεται μὲ τὴν θεωρίαν τῆς ἐξελικτικῆς τελειοποιήσεως. Πρόγονοι πολλοὶ καὶ ἐρχόμενοι ἀλληλοδιαδόχως ἀπὸ τὰ βάθη τῶν χρόνων, σπαταλήσαντες δρᾶσιν πρὸ πάντων διανοητικῇ, φθάνουν εἰς τὴν ἰδικὴν μας γενεὰν συνήθως δι' ἀπογόνων κουρασμένων, ἐξητλημένων καὶ ἀσημάντων. Αὐτὸ δὲν ἔγινεν εἰς τοὺς μαύρους χρόνους τῆς ἰδικῆς μας δουλείας. Ὑπὸ τὸν καταθλιπτικὸν ζυγὸν δὲν ἦσαν συγχαί αἱ εὐκαιρίαι ποῦ ἕνας ἄνθρωπος θὰ ἤμποροῦσε νὰ σπαταλήσῃ τὰς δυνάμεις τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῆς ψυχῆς. Καὶ τὰ κεφάλαια τὰ ἠθικὰ παρεδίδοντο πλουσιώτερα ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν.

Αὐτὸ συνέβη μὲ τὴν οἰκογένειαν Ζαΐμη. Ἀπὸ τὸν δέκατον ἑβδομον αἰῶνα ἐμφανίζονται ἄνδρες μὲ αὐτὸ τὸ ὄνομα, ἄρχοντες εἰς τὸν τόπον των, μεσαιωνικοὶ seigneurs, συγκεντρώνοντες εἰς τὰ χέρια των δύναμιν, ἐπιβαλλόμενοι γύρω, ἐξέχοντες ἀπὸ τὰ περίε. Εἰς τὴν Πελοπόννησον, ἐπάνω ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐπέρασαν ἀλλεπάλληλοι κατακτηταί, ἔμειναν κρυφὰ κρυφὰ καὶ ἀνεπαισθήτως τοπικαί ἐπιρροαί, ἐπιβολαί φυσικαί, ἄρχοντες δυνάμενοι νὰ

ἔχουν κάποιαν ἰσχὺν καὶ ἕνα κύκλον γύρω των. Οἱ Ζαΐμηδες εἶναι ἀπ' αὐτούς. Ἕνας τῶν ἐκρεμάσθη ἀπὸ τοὺς Τούρκους εἰς τὴν αὐγὴν τοῦ 18ου αἰῶνος. Τὸ κτῆμα των, ἡ Κερπινή, ἐγένινεν ἕνα εἶδος ἐθνικοῦ φρουρίου ιδέας μᾶλλον παρὰ τειχῶν, ὅταν καὶ αἱ ιδέαι ἦσαν τείχη.

Τὴν παραμονὴν τῆς ἐπαναστάσεως ὁ γέρον Ἀσημάκης Ζαΐμης, προσεστὼς τῶν Καλαβρυτῶν, δίδει παραδόξως μὲ δύο λέξεις τὸ σύνθημα τῆς ἐξεγέρσεως τῆς ἐπαρχίας του. Δύο κλέφτες τοὺς ὁποίους εἶχε κατηχήσει εἰς τὰς ιδέας τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας, τοῦ ἀναγγέλλουν ὅτι ἕνας Τούρκος εἰσπράκτωρ περνᾷ ἀπὸ τὸ χωριὸ των, φορτωμένος χρήματα τοῦ δημοσίου καὶ τοῦ ζητοῦν τὴν ἄδειαν νὰ τὸν σκοτώσουν, καὶ νὰ διαδῶσῃ τὰ χρήματα ὑπὲρ τοῦ Γένους. Ὁ γέρον Ἀσημάκης παρατηρεῖ τοὺς κλέφτες ἀσκαρδαμυκτὶ καὶ ἀρκεῖται εἰς τρεῖς λέξεις.

— Στὴν εὐχή μου!

Ποτὲ σύνθημα δὲν ἐδόθη ὡραιότερον, ἡρωμώτερον, μεγαλοπρεπέστερον. Ἀκόμη ἴσως καὶ χριστιανικώτερον.

Αὐτὴ ἡ ἥρεμος ἀλλ' ἡ βαθεῖα καὶ ἀνεπίδεικτος πολιτικὴ παρακολουθεῖ τὸ ὄνομα Ζαΐμη εἰς τὴν νεωτέραν σταδιοδρομίαν τῆς Ἑλλάδος, ὅταν ὡς καρπὸς τῶν ἀγώνων τοῦ 21 ἡ Ἑλλάς ἐνεφανίσθη κράτος. Τοῦ Ἀσημάκη Ζαΐμη διάδοχος ὁ Θρασύβουλος Ζαΐμης συνδέει τὸ ὄνομά του μὲ μίαν θυσίαν δημοτικότητος ὑπερτάτην. Ὅταν ὁ Χόβαρι ἐγκαθιδρυθεὶς εἰς τὸν λιμένα τῆς Σύρου ἠπείλει νὰ καταστρέψῃ τὴν Ἑλλάδα ὁλόκληρον, ὁ Βούλγαρος ὁ ὁποῖος

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΓ. ΠΑΥΛΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΕΦΕΩΝ

ΔΩΡΕΑ

ΗΜΕΡΟΜ.

ΑΡΙΘ.

Αχόσα
26/4/85
35013

ἔγινεν αἷτιος ἐκείνης τῆς ἀτυχίας, δὲν εἶχε τὸ θάρρος νὰ θυσιάσῃ τὴν δημοτικότητά του εἰς τὴν ἐπιβολὴν τῶν περιστάσεων. Καὶ ἔφυγε ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν διὰ νὰ διαδεχθῇ τὴν βίαν καὶ τὴν ὁρμὴν τοῦ ὁ ἀθόρυβος πατριωτισμὸς τοῦ Θρασυβούλου Ζαΐμη, ὁ ὁποῖος ὑπέγραψε τὴν ὑποχώρησιν καὶ ἔσωσε τὸ κράτος.

Μιάς τοιαύτης σειρᾶς προγόνων τελειοποιημένος ἀπόγονος ἐμφανίζεται ὁ Ἀλέξ. Ζαΐμης. Εἰς τὸ παλαιὸν διωλισμένον αἷμα τῶν ἀρχόντων τῆς Πελοποννήσου, προστίθεται ἡ εὐγένεια ἄλλου πατριωτικοῦ αἵματος. Ἡ μητέρα του εἶναι ἐγγονὴ τοῦ πρίγκηπος Μουρουζῆ, τοῦ ὠραίου Φαναριώτου ὁ ὁποῖος ἐσημείωσε μὲ τὸ αἷμα του τὸν πρῶτον σταθμὸν τῆς ἐθνικῆς μας ἐξεγέρσεως. Καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Ζαΐμης συνενώνει κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δύο μακρυσμένα Ἑλληνικὰ γένη, ὅπως εἰς τοὺς χρόνους τῆς Βυζαντινῆς ἀκμῆς, ὅτε Κωνσταντινουπολίται πρίγκηπες βυθίζον βαθεῖας ρίζας ἐπικρατήσεως εἰς τὴν ἄκραν αὐτὴν τῆς αὐτοκρατορίας, εἰς τὸν Μορέαν, προχειροτέραν λείαν τῶν κατακτητῶν, νυμφευόμενοι τὰς ὠραίας κόρας τῶν Μοραϊτῶν.

Εἰς τὰς Ἀθήνας ἐπὶ τῆς πρώτης δυναστείας, καὶ ἔπειτα κατὰ τὴν πρώτην πολυτάραχον ἐποχὴν τῆς βασιλείας τοῦ Γεωργίου, τὸ σαλόνι τοῦ Ζαΐμη ἀναδεικνύεται ἀρχοντικὴ ἑλληνικὴ ἐστία τὴν ὁποίαν φωτίζουν ὅλοι αἱ πατριωτικαὶ ἀρεταὶ ὅσαι συνέδεον τὰ μακρυνὰ ἄκρα τοῦ χωρισμένου Ἑλληνισμοῦ εἰς ἓνα κοινὸν πόθον· εἰς τὸ μεγαλεῖον τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ γερὴ μόρφωσις τὴν ὁποίαν δὲν εἶχαν οἱ Ζαΐμηδες τῆς Κερπινῆς καὶ τῶν Καλαβρυτῶν ἔρχεται νὰ ἐνισχύσῃ τὸν φυσικὸν κληρονομικὸν χαρακτῆρα τοῦ Ἀλεξάνδρου Ζαΐμη. Δὲν ἔχει καμμίαν σημασίαν τὸ ὅτι ἐσπούδασεν αὐτὸς νομικὰ καὶ πολιτικὰς ἐπιστήμας εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ εἰς τὴν Γερμανίαν.

Τὸ οὐσιῶδες εἶναι ὅτι αἱ οἰκογενειακαὶ ἀρεταί, κληρονομηθεῖσαι ἀπὸ αἰώνων, φωτίζονται ἀπλῶς τώρα ἀπὸ τὰ νέα φῶτα. Καὶ ὁ Ἀλέξανδρος Ζαΐμης εἰσερχόμενος εἰς τὴν πολιτικὴν παρουσίαν ἐν εἰσιτήριον ὑπερηφάνου χρηστότητος. Ὅταν ἐξελέγη πρῶτην φορὰν βουλευτῆς, ἡ ἐκλογή του προσεβλήθη ἐπὶ ἀνηλικιότητι. Ἡ Βουλὴ ἀκούει τοὺς φίλους του ὑποστηρίζοντας ὅτι ὁ νέος βουλευτὴς εἶναι ἐνήλικος, καὶ ἀποφασίζει νὰ ἐρωτήσῃ τὸν ἴδιον. Καὶ ὁ Ζαΐμης ἀπαντᾷ:

— Ὅχι, δὲν εἶμαι ἐνήλικος.

Πολιτικὴ σταδιοδρομία ἀρχίσασα ἀπὸ αὐτὴν τὴν ὅπωςδῆποτε σπανίαν ἐπίδειξιν, δὲν ἦτο δυνατόν παρὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν ἴδιον ἀνοιχτόν, πᾶμφωτον καὶ εἰλικρινῆ δρόμον.

Καὶ αὐτὸ ἔγινε. Ὁ Ζαΐμης συνέδεσε τὸ ὄνομά του μὲ τὴν ἡρεμον καὶ μελετημένην πολιτικὴν ἐργασίαν, τόσον σπανίαν καὶ τόσον δύσκολον εἰς τὸν μεσημβρινόν μας τόπον καὶ κάτω ἀπὸ τὸν εὐμετάβλητον οὐρανόν μας. Ὡς ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης ἐπὶ Δηλιγιάννη ἐστάθη φρουρὸς τῆς Θέμιδος ἐπίμονος τόσον ὥστε πρὸ τῆς ἐπιμονῆς του νὰ θραύεται ἡ εὐλύγιστος ἐλαστικότης τοῦ πρωθυπουργοῦ θείου του. Εἶχε προηγηθῇ τὸ ὑπουργεῖον Τρικούπη, καὶ αἱ Βασιλικαὶ χάριτες εἶχαν μοιρασθῇ ὡς κόλυβα, καὶ τρεῖς χιλιάδες κατάδικοι εἶχαν ἐξέλθῃ ἀπὸ τὰς φυλακὰς διὰ νὰ ἐνισχύσουν τὸ κόμμα. Ὁ Ζαΐμης ἐκλείδωσε τὰς φυλακὰς καὶ ἡρνήθη χάριν καὶ εἰς ἐκείνους τοὺς ὁποίους συνιστοῦσαν τὰ δικαστήρια. Καὶ ἔπειτα ὑπέβαλε τὸν νέον νόμον περὶ ἐνόρκων τὸν ὁποῖον ἐψήφισεν ἀργότερα ὁ Τρικούπης, καὶ ὅταν ἀπὸτε ἓνας Ζαΐμικὸς βουλευτὴς παρουσιάσθη διὰ νὰ τοῦ συστήσῃ πρὸς προαγωγὴν ἓνα κάλλιστον δικαστήν, ὁ Ζαΐμης ἔβγαλε τὸ σημειωματάριόν του καὶ ἔδειξε τὸν δικαστὴν ἐπὶ κεφαλῇ καταλόγου δλοκλήρου ἄλλων τοὺς ὁποίους ὁ Ζαΐμης παρηκολούθει χωρὶς αὐτοὶ νὰ τὸν γνωρίζουν.

Δὲν ἔχουν τὰς ἀξιώσεις πολιτικῆς ἱστορίας αἱ γραμμαὶ αὐταὶ καὶ ἐπομένως θὰ παραλειφθοῦν γεγονότα πρόσφατα, ἡ πρωθυπουργία εἰς τὸν πόλεμον, ἡ ἀπόσπασίς του ἀπὸ τοῦ κόμματος τοῦ Δηλιγιάννη, ἡ στάσις του εἰς τὴν Βουλὴν μεταξὺ δύο κομμάτων, στάσις παρὰδοξος, ἀπολύτως ἀνεξάρτητος, ἀνεπηρέαστος εἰς πειρασμούς, ὑπέροχος εἰς ὑπολογισμὸν τῶν περιστάσεων.

Ὡς ἄνθρωπος εἶναι ἡ ἔννοια τοῦ μέτρου. Ἄν οἱ ἀριθμοὶ τῶν ἐξισώσεων δὲν εἶχαν εὑρεθῇ ἀκόμη, αὐτὸς θὰ ἦτον ὁ ἐφευρέτης των.

Δὲν εἶναι ὁ ἄνθρωπος ὁ τολμηρὸς ὁ ὁποῖος θὰ ἦτο προωρισμένος νὰ δώσῃ ἄλλην ὄψιν εἰς τὰ πράγματα γύρω του. Ὅταν ὅμως κακοὶ ὑπολογισμοὶ τῶν ἄλλων φέρουν τὰς συνεπείας των, εἶναι ὁ ἐνδεδειγμένος διὰ νὰ κατορθώσῃ τὴν γαλήνην καὶ τὴν ἡρεμίαν, ἡ ὁποία τὸν πλημμυρεῖ καὶ ἡ ὁποία ζωγραφίζεται εἰς τὴν ὄψιν του.

Ὁμιλητὴς χαριτωμένος τῶν στενῶν κύκλων,

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Θ. ΖΑΪΜΗΣ

ΥΠΑΤΟΣ ΑΡΜΟΣΤΗΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

κληρονομήσας τὴν εὐκολον καὶ ἀνθισμένην δμιλίαν τῆς μητρὸς του, ἡ ὁποία ὅπως καὶ ὅλοι οἱ Μουρουζαὶ ὑπῆρξε μαθήτρια τοῦ σοφοῦ διδασκάλου Γεωργ. Λυγηράκη, μετρᾷ τὰ λόγια του εἰς τὸ πολὺ κοινόν, ὅχι ἀπὸ δειλίαν, ἀλλ' ἀπὸ κάποιαν ἀρχοντικὴν ἐπιφύλαξιν ἡ ὁποία κοιμᾶται μέσα εἰς τὴν ψυχὴν του, εἰς τὰ χρόνια μας τὰ δημοκρατικὰ καὶ ἰσοπεδωτικὰ. Ὅταν ὅμως ἐχρειάσθη νὰ ὁμιλήσῃ εἰς τὴν Βουλὴν, ἠκούσθη μὲ δίψαν, καὶ ἡ ἀγόρευσίς του εἰς τὰ δικαστικά του νομοσχέδια τῆς πρώτης του ὑπουργίας καὶ μετὰ τὴν πρωθυπουργίαν τοῦ 1897 ἔδωκεν ἀφορμὰς ἐκπλήξεως.

Ἀλλὰ τὸ κοινὸν δὲν ἡμπορεῖ νὰ παραπονέθῃ ὅτι εἶναι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ τὸν ἐρεθίζουν τὰ νεῦρα. Ἄνθρωπος ψαρεύων ἐπὶ ὥρας εἰς τὴν Αἴγινα ἢ εἰς τὴν Λευκάδα, ἐκστατικὸς ἐμπρὸς εἰς τὸ γαλάζιο μεγαλεῖον, δὲν

εἶναι καμωμένος διὰ νὰ ἔρχεται εἰς πολλὴν σχέσηιν μὲ τ' ἀνθρώπινα κύματα.

Εἰς τὴν Κρήτην καταβαίνει ἔπειτα ἀπὸ μίαν τρικυμίαν. Οἱ Κρητικοί, ἀνθρώποι συνειθισμένοι εἰς τὴν ἐπιβολὴν τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἐξωτερικῆς παραστάσεως, θὰ παρενεύθησαν ὅταν τὸν εἶδαν ἀποβιβαζόμενον ἀπὸ τὴν ἀτμάκατον, μικρόσωμον, ἀνεπίδεικτον, ἀφελῆ, ὀλιγολόγον. Μὲ τὸν καιρὸν θὰ ἐννοήσουν ὅτι τὸ μικρὸν αὐτὸ σῶμα ἔχει μέσα του ἓνα γιγαντιαῖον ὄγκον χρηστότητος καὶ ἓνα μεταλλεῖον σιδήρου θελήσεως. Ὁ Ἰησοῦς παύων τὴν τρικυμίαν τῆς λίμνης εἰς τὴν ὁποίαν παρ' ὀλίγον νὰ πνιγοῦν οἱ μαθηταὶ του, ἔκαμε ἓνα θαῦμα. Εἰς τὰς ψυχικὰς τρικυμίας τῆς ἐποχῆς μας, ἡ καταστολή εἶναι ἐπίσης θαῦμα τὸ ὁποῖον ἡμποροῦν νὰ κάμουν ὀλίγοι. Ὁ Ζαΐμης εἶναι ἓνας ἀπ' αὐτούς.

Γ. Β. ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΛΒΟΣ

— 'Ο ποιητής και ὁ ἄνθρωπος —

Ἡ πρώτη μου γνωριμία με τὸν Κάλβον ἦτον ἡ «Ὁδὴ εἰς τὸν ἱερὸν λόγον», τὴν ὁποίαν περιεῖχε κάποιο ἀναγνωσμάτιον. Δὲν ἤμπορῶ νὰ πῶ ὅτι εἶχα ἀνάμνησιν ἄλλην ἀπὸ στίχων ἀνάμνησιν, παραδόξως γραμμένων, ποῦ δὲν ἔβλεπα τότε διατί ἦσαν στίχοι καί, ὁμολογῶ, ὅτι ἀργησα νὰ τὸ μάθω. Μοῦ τὸ ἔμαθεν ὁ ἴδιος Κάλβος με τὴν στιχορρογικὴν ποῦ θέτει εἰς τὸ τέλος τῶν ᾠδῶν του.

Τὰ «Νεοελληνικά ἀναγνώσματα», τρεῖς τόμοι τεμαχίων στιχορρογικῶν καὶ πεζογραφικῶν ποῦ ἀναγκάζονται νὰγοράζουσιν οἱ μαθηταὶ τῶν Ἑλληνικῶν σχολείων χωρὶς νὰ τοὺς χρησιμοποιοῦν, καὶ ποῦ ἦσαν ἡ λογοτεχνικὴ τροφὴ τῶν πρώτων μου ἡμερῶν, δὲν ἐνθυμοῦμαι ἂν εἶχαν τὸν Κάλβον. Τὸν Σολωμὸν ὅμως βέβαια δὲν τὸν εἶχαν. Ἀπῆδε πρὸς τὸ γλωσσικὸν ἰδανικὸν τῶν σχολείων καταφανῶς περισσότερον. «Ὅλοι ἔμεῖς οἱ νέοι ἐχορτάσαμεν ἀπὸ τὴν ἑθνορρογικὴν καὶ τὴν ἑθνορρογικὴν ἀναπαιστικὴν τοῦ Ῥαγκαβῆ, τὴν μονότονον στιχορρογίαν τοῦ Ἀλεξ. Σούτσου, τὴν ἀδύνατον, ἄτονην, χωρὶς νεῦρα, μελαγχολικὴν εὐγλωττίαν τοῦ Δημ. Παπαρρογιοπούλου — αὐτοῦ προπάντων. Καὶ τίποτε περισσότερον.

Ὁ Κάλβος εἰς ἡμᾶς τοὺς νέους καθὼς καὶ ὁ Σολωμὸς καθὼς καὶ ὁ Πολυλάς καθὼς ὁ Κρυστάλλης δὲν ἐδόθη ἀπὸ τοὺς διδασκάλους τῶν σχολείων. Ἡ νεοελληνικὴ γλῶσσα καὶ φιλολογία μόνον κατ' ὄνομα ὑπάρχει εἰς τὰ σχολικὰ προγράμματα. Συλλογισθῆτε λοιπὸν τὴν ἐκπληξίν μας, ὅταν ἄλλοθεν, ὅχι ἀπὸ τὰ σχολεῖα, μᾶς ἤλθε τὸ φῶς τοῦ Κάλβου καὶ τοῦ Σολωμοῦ. Καὶ τοῦ Σολωμοῦ τέλος πάντων ἦτον τὸ «σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόρη» ποῦ τὸν ἐπέβαλε(;) εἰς τὴν ἐθνικὴν συνείδησιν. Ὁ Κάλβος ἦτον πολὺ περισσότερον ἄγνωστος.

Καταφρονημένος.

Περίεργος καὶ ιδιότροπος στιχορρογός.

Δὲν ἐνθυμείσθε τὸ τετράστιχον τοῦ Σούτσου; Ἰδοῦ:

«Ὁ Κάλβος καὶ ὁ Σολωμὸς ᾠδοποιοὶ μεγάλοι
κ' οἱ δύο παρημέλησαν τῆς γλώσσης μας τὰ κάλλη
ιδεῖαι ὅμως πλούσιαι πτωχὰ ἐνδεδυμένα
δὲν εἶνε δι' αἰῶνιον ζωὴν προωρισμένα.

Καὶ ἡ ἱστορία τῆς «νεοελληνικῆς φιλολογίας»

τοῦ Ραγκαβῆ μήπως τὸν δικαιώνει περισσότερον; Μήπως ὁ Ροῖδης τὸν ἐνθυμήθη καθόλου εἰς τὰ περὶ ποιήσεως φυλλάδιά του τοῦ 1877;

Καὶ οἱ κριτικοὶ τῆς Ἑπτανήσου; Ὁ Πολυλάς; Ὁ Καλοσγοῦρος;

Καὶ αὐτοὶ ἤθελαν νὰ φαίνωνται ὅτι τὸν ἀγνοοῦν.

Διὰ νὰ ἐννοήσετε ποία ἦτον ἡ γνώμη περὶ Κάλβου εἰς τὴν Ἑπτανήσον πρὸ 25 ἐτῶν σᾶς παραθέτω κάποιαν περὶ Κάλβου περικοπὴν ἐνὸς λογίου πατριώτου τοῦ Κάλβου «Ὁ Κάλβος δὲν εἶνε ἐκ τῶν ὑψητεστέρων τῶν ποιητῶν, ἀλλὰ καλός... Ἡ γλῶσσα τοῦ Κάλβου δὲν ἐτρέφετο ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, δὲν ἦτο γλῶσσα μεθ' ἧς ἠδύνατο νὰ σκεφθῇ. Τὸ μέτρον τοῦ Κάλβου καὶ αὐτὸ εἶνε καινοφανὲς καὶ ἰδιόρρογμον. Περιεφρόνει τὸ ἐθνικὸν μέτρον καὶ τὴν ὁμοιοκαταληξίαν... Πρέπει νὰ σέβεται κανεὶς τὴν θέλησιν ἐνὸς λαοῦ...»

Ὁφείλομεν εἰς τὸν κ. Κωστὴν Παλαμᾶν καὶ κατὰ δεύτερον λόγον εἰς τὸν κ. Μ. Μητσάκη τὴν φιλολογικὴν ἀποκατάστασιν τοῦ Κάλβου. Ὁ θέλων νὰ μελετήσῃ τὸν Κάλβον πρέπει νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὴν διάλεξιν περὶ τοῦ Κάλβου τοῦ κ. Παλαμᾶ γενομένην πρὸ εἰκοσιπενταετίας καὶ πλέον καὶ τὸ ἄρθρον τοῦ κ. Μητσάκη εἰς τὸ ἐγκυκλοπαιδικὸν λεξικόν.

Ὁ Κάλβος ὑπῆρξε κατ' ὀλίγα ἔτη πρεσβύτερος τοῦ Σολωμοῦ. Ἐγεννήθη εἰς τὰ 1792 εἰς τὴν Ζάκυνθον ἀπὸ πατέρα Κερκυραῖον. Οἱ βιογράφοι ἀναφέρουν ὅτι ὁ πατέρας τοῦ Κάλβου ἐγκατέλειπε τὴν σύζυγόν του κἔγκατεστάθη μετὰ δύο παιδιὰ του εἰς τὴν Ἰταλίαν. Τοιοῦτοτρόπος καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Κάλβου, ὅπως ἡ ζωὴ ὅλων τῶν μεγάλων, ἀρχίζει μετὰ τὴν μεγαλυτέραν δυστυχίαν. Καὶ τί δὲν ὀφείλουν εἰς τὴν δυστυχίαν τοὺς! Ἦμπορεῖς νὰ πῇς ὅτι αὐτὴ ἀποτελεῖ κατὰ μέγα μέρος τὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ. Τοὺς πλουτίζει μετὰ μίαν ἔκτην καὶ ὑπέροχην αἰσθησιν, τὴν αἰσθῆσιν τοῦ πόνου. Τοὺς κάμνει περισσότερον ἄνθρωπος. Ἐπομένως ποιητὴς ἢ περὶ αὐτοῦ πηγάζουσα ἀπὸ τὸν πόνον. Ἐκεῖνο ποῦ εἶπεν ὁ Ἰταλὸς ποιητὴς «πάντοτε ἀπὸ τὸν πόνον

γεννᾶται τὸ ἰταλικὸν ἄσμα» ἤμπορεῖ νὰ λεχθῇ καὶ διὰ κάθε ἀνθρώπινον ἄσμα. Μετὰ τὸν πόνον τῆς μητέρας μας γεννώμεθα, καὶ πόνος εἶνε ἡ ἐσχάτη μας ἀναπνοή. «Ἀκουσα τὰ μελαγχολικὰ αὐτὰ τραγούδια, ποῦ μέκαμναν νᾶναπολῶ, ὅτι εἰς κάθε τόπον τὸ φυσικὸ τραγούδι τοῦ ἀνθρώπου εἶνε θλιβερόν»¹. Μήπως ἀπὸ τὴν «Ὁδύνην» δὲν ἐγεννήθη ἡ Ἑλληνικὴ τραγῳδία;

Εἰδικῶς ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ εἶχε πάντοτε ἀντίληψιν πεσσιμιστικὴν τῆς ζωῆς. Τὰ δημοτικὰ μας τραγούδια — σᾶς παραπέμπω εἰς τὴν μελέτην τοῦ Ζαμπέλιου «πόθεν παράγεται ἡ λέξις τραγούδι» — εἶναι ἡ ἔκφρασις τοῦ βαθυτέρου πόνου. Ἰδοῦ διατί ἡ ποίησις τοῦ Κάλβου, ποῦ διαπνέεται ἀπὸ κάποιον πεσσιμισμὸν αὐστηρόν, δὲν μοῦ φαίνεται διὰ τοῦτο ὀλιγότερον Ἑλληνική. Ἐδῶ μοῦ δίδεται εὐκαιρία ἀπλῶς νὰ σημειώσω ὅτι ὁ πεσσιμισμὸς τοῦ ἤμπορεῖ νὰ ἔχῃ καὶ κάποιαν ὑποκειμενικὴν ἀφορμήν.

Ἐνας βιογράφος του τὸν περιγράφει ἔτσι²: «Ἦτο μετρίου ἀναστήματος, μελαγχροινός, με μαύρους ὀφθαλμούς καὶ μεγάλην ὄψιν, ἔτρεφεν ἰδιαίτους προτιμήσιν πρὸς τὸ μέλαν χρῶμα, ὡς ἀρμοζόμενον ἴσως πρὸς τὸ μελαγχολικὸν τοῦ χαρακτήρος του καὶ εἶχε τὴν μανίαν δι' αὐτοῦ νὰ ἐπιχρῇ τὰ ἐπιπλά του. Ἐξῆ μετὰ πολλῆς λιτότητος, ἀλλὰ καὶ περισσῆς ἀξιοπρεπείας. Τὸ εὐερέθιστον αὐτοῦ ὑπερέβαινε πᾶν ὄριον...»

Εἰς τὴν Ἰταλίαν, ὅπου ὁ Κάλβος θὰ ἐτελειοποιεῖ τὰς σπουδὰς του, εὗρηκεν ἕναν ἄνθρωπον προστάτην μαζὶ καὶ καθοδηγητὴν ἦτον ὁ συμπολίτης του Οὐγὸς Φώσκολος ὁ εὐγενὴς ποιητὴς τῶν «Τάφων». Μία ἐπιστολὴ τοῦ Φώσκολου ἐκ Φλωρεντίας μετὰ χρονολογίαν 1 Ὀκτωβρίου 1813 ὁμιλεῖ διὰ τὸν μόλις εἰκοσαετῆ Κάλβον μ' ἐνθουσιασμὸν ἀνεπιφύλακτον: «... Ὁ Κάλβος — γράφει ἡ ἐπιστολὴ — ... γνωρίζει ὀλίγον τὰ γαλλικὰ καὶ τὰ ἑλληνικά, ἀλλὰ κάλλιστα τὰ ἰταλικά. Ἐγραψεν εἰς τὸ σπῆτι μου δύο τραγῳδίας, αἱ ὁποῖαι ὑπόσχονται μέλλον ὅχι κοινόν... Εἶνε φιλόσοφος μᾶλλον ἐκ φύσεως παρ' ἀπὸ τ' ἀποφθέγματα τὰ διδασκόμενα ἀπὸ τὰ βιβλία». Καὶ ὁ Φώσκολος ζητεῖ τὴν συνδρομήν

¹ Τοῦ Σατωμβριάν.

² Ἡ Καλβικὴ καὶ Σολωμικὴ φιλολογία ὀφείλει πολλὰ εἰς τὸν γνωστὸν λογίον κ. Δὲ Βιάζην, ὁ ὁποῖος εἰς πολλὰ διεφώτισε τὴν σκοτεινὴν ζωὴν τῶν δύο ποιητῶν καὶ συμπολιτῶν του.

τῶν Ζακυνθίων διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ ἐξαιρετικοῦ νέου.

Ὁ Φώσκολος πρὸς στιγμὴν ἐγκαταλείπει τὴν Ἰταλίαν σαλευομένην τότε. Ὁ Κάλβος μένει μόνος του, ἐνῶ ὁ Φώσκολος μεταβαίνει εἰς τὸ Λονδίνον, ὁποῦθεν καλεῖ τὸν Κάλβον διὰ νὰ τοῦ προσφέρῃ τὸ «μισὸ ψωμί του καὶ τὰ μισὰ ὑποκάμισά του». Ὁ Φώσκολος τὸν προώρριζε διδάσκαλον ἐκεῖ. Ὁ Σίλβιος Πέλλικος, ὁ γνωστὸς συγγραφεὺς τῶν «Mie prigioni», γράφων πρὸς τὸν Φώσκολον ἀποκαλεῖ τὴν γνωριμίαν του μετὰ τὸν Κάλβον «ἱεράν». Ὁ Κάλβος ἐπῆγε εἰς τὸ Λονδίνον καὶ ἀρχισε νὰ ἐπαγγέλλεται τὸν διδάσκαλον. Ἐδῶ οἱ βιογράφοι του λέγουσιν ὅτι ὁ Κάλβος μόλις ἐγένεν οἰκονομικῶς ἀνεξάρτητος ἐγκατέλειπε τὸν Φώσκολον. Τὸ λέγει καὶ ὁ Φώσκολος εἰς μίαν του ἐπιστολήν. Ἀλλά, πρὶν καταδικάσωμεν τὸν Κάλβον, ἄς συλλογισθῶμεν ὅτι ἤμπορεῖ ἄλλα αἷτια, ἡ ἀγερωγία καὶ τὸ ἀσυμβίβαστον τοῦ χαρακτήρος, ὁ πόθος τῆς μονώσεως νὰ ἀπεμάκρυναν τὸν Κάλβον ἀπὸ τὸν Φώσκολον. Εἰς τὴν φύσιν τοῦ Κάλβου μοῦ φαίνεται ἡ «ἀγνωμοσύνη» δὲν ἦτον δυνατή.

Ὁ Κάλβος πλέον νυμφεύεται μετὰ μίαν Ἀγγλίδα καὶ ἀποκτᾷ ἕνα κοριτσάκι. Γλίγωρα ὁμως θρηνεῖ τὸν θάνατον τῆς γυναικὸς του καὶ τοῦ τέκνου του. Τὸ φᾶσμα τῆς δυστυχίας πόσας φορὰς τοῦ ταράζει τὴν γαλήνην ποῦ τόσον ἠγάπησε.

Ὁ καιρὸς τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Ὁ Κάλβος ἔρχεται εἰς τὸ Ναύπλιον. Ἀπογοητευμένος διὰ τὰς διχονοίας τῶν ἀγωνιζομένων φεύγει καὶ νὰ τον εἰς τὸ Παρίσι. Ἀπὸ τὸ Παρίσι φεύγει εἰς τὰ 1827 καὶ πηγαίνει εἰς τὴν Κέρκυραν ὅπου προτείνεται καθηγητὴς τοῦ Ἰονίου πανεπιστημίου· ἀλλ' ὁ διορισμὸς του δὲν ἐπικυρώνεται ἀπὸ τὸν ἀρμοστήν Ἀδαμ. Ὁ Κάλβος καταφεύγει τότε καὶ πάλιν εἰς τὰς ἰδιαιτέρας παραδόσεις. Ἀργότερα ἐσύστησε ἰδικὸν τῆς ἐπισήμου ἐφημερίδος τοῦ Ἰονικοῦ κράτους. Καὶ ἐπὶ τέλους καθηγητὴς τῆς Ἰταλικῆς φιλολογίας εἰς τὸ Ἰονικὸν πανεπιστήμιον.

Ὁ Κάλβος δὲν ἔμεινεν ἀμέτοχος καὶ εἰς τὰ πολιτικά τῆς πολυκινήτου τότε Ἑπτανήσου. Συνετάχθη μετὰ τοὺς φιλελευθέρους καὶ συνήργησεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐκεῖ ἐλευθερίας.

Ἐνεκα δυσανεξικείας του μετὰ τὸν Ἀρμοστήν χάνει τὴν ἑδρὰν του εἰς τὸ Πανεπιστήμιον. Κ' αἰφνιδίως εἰς τὰ 1859 πηγαίνει πάλιν εἰς τὸ Λονδίνον ὅπου ἀργότερα ἔρχεται εἰς δεύτερον γάμον μετὰ Ἀγγλίδα. Ἀπέθανε μετὰ δέκα ἔτη

πρωτότατος μακρὰν ἀπὸ τὴν πατρίδα, ποῦ τὸσον ἠγάπησε, καὶ τὴν ὁποίαν ὕμνησε εἰς ὑψηλὴν καὶ πλουσίαν ᾠδὴν.

Αἱ ᾠδαὶ τοῦ Κάλβου ἐδημοσιεύθησαν τῷ 1824 εἰς τὴν Ἑλβετικὴν Γενεύην σχεδὸν συγχρόνως μὲ τὸν «Ὑμνον» τοῦ Διονυσίου Σολωμοῦ. Καὶ ἰδοὺ ὅτι οἱ δύο μεγάλοι Ζακύνθιοι ποιηταὶ ἐμφανίζονται συγχρόνως ἂν καὶ διαφόρως ὁ ἓνας ἀπὸ τὸν ἄλλον. Μετὰ δύο ἔτη ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ Παρίσι νέα συλλογὴ ᾠδῶν. Καὶ αἱ δύο συλλογαὶ φέρουν τὸν τίτλον «Λύρα» καὶ περιέχουν ἐκάστη ἀπὸ δέκα ᾠδὰς.

Ὁ Κάλβος ἔχει μεταφρασθῇ Γαλλιστί, Ἀγγλιστί καὶ Ἰταλιστί.

Ἐκτὸς τῶν Ἑλληνικῶν ᾠδῶν ἔγραψε Ἰταλιστὶ ᾠδὴν εἰς τὸν Ναπολέοντα καὶ εἰς τοὺς Ἑπτανησίους, συνειργάσθη εἰς νομικὰ περιοδικὰ, μετέφρασεν ἀπὸ τὴν Ἀγγλικὴν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν διάφορα θρησκευτικὰ φυλλάδια. Ὅπως δὴποτε ὅλη τοῦ ἡ δόξα προέρχεται ἀπὸ τὰς 20 ᾠδὰς τῆς Λύρας. Περὶ αὐτῶν καὶ μόνον θὰ ὁμιλήσωμεν.

Κανένας νεοέλλην ποιητὴς δὲν ἔχει περισσότερον τ' ἀναγκαῖα κατηγορήματα τῆς προσωπικότητος. Κανεὶς δὲν εἶνε περισσότερόν του προσωπικός. Ἀπὸ τὰ ἔξωτερικὰ γνωρίσματα τὰ ἰδιάζοντα, ἀπὸ τὴν συνήθη ἐσωτερικὴν πνοὴν τῶν στίχων του, ὁ Κάλβος δείχεται ποιητὴς προσωπικός. Προσωπικὴ ποίησις: προσωπικὴ γλῶσσα: προσωπικὴ στιχογραφία. Ὁ Κάλβος δὲν εἶνε ἀπομιμητὴς τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ, οὔτε μαθητὴς του. Ἴσως νὰ ἦτον καὶ περιφρονητὴς του. Δὲν εἶνε θαυμαστὴς τοῦ πολιτικοῦ στίχου. Δὲν ἀραδιάζει δεκαπεντασύλλαβους.

Στιχογράφος, γλωσσοπλάστης, ποιητὴς καὶ σκεπτόμενος ὁ Κάλβος ἔχει τὴν ἀτομικὴν του σκέψιν, τὴν ἰδικὴν του γλῶσσαν, τὴν ἰδικὴν του στιχογραφίαν. Εἶνε πατριώτης ἀλλὰ πρὸ παντὸς εἶνε: πρόσωπον. Γνωρίζετε τὴν σημασίαν τῆς λέξεως. Ὁ Κάλβος εἶνε ὁ ἑαυτός του: εἶνε ὁ Κάλβος. Ἡ ποίησις του εἶνε ἐθνικὴ ἀπὸ ἓναν βαθύτερον λόγον.

Ἡ γλῶσσα του εἶνε καὶ δὲν εἶνε: ἡ καθαρεύουσα, δηλαδή ἡ βυζαντινὴ γλωσσικὴ παράδοσις, ἡ ὁποία ἔζησε διὰ μέσου τῶν χρόνων τῆς δουλείας καὶ ἔζη μέχρις ἡμῶν. Εἶνε ἀλήθεια ὅτι στερεῖται αὐστηρᾶς ὁμοιομορφίας. Δύσκολα βγαίνει ἐκεῖθεν μία γραμματικὴ. Ἀλλ' ἂν θυσιάζεται κάποτε ἡ γραμματικὴ ἀκρίβεια, ἂν μεταχειρίζεται κάποτε λέξεις τῆς ἐφευρέσεώς του,

ἂν δὲν εἶνε ἀπηλλαγμένος ἀπὸ κάποια Κοραϊκὰ ἁμαρτήματα, δὲν θυσιάζεται ἡ καλαισθησία. Εἶνε ἀλήθεια ὅτι κάποιοι ἀπὸ τὰς στροφὰς ἔχουν ἓναν ἄερα ποῦ δύσκολα διακρίνεις ἂν εἶνε τῆς τέχνης ἢ τεχνιτός. Ὅμως συχνὰ ἡ παράδοξι γλωσσικὴ μορφὴ τῶν ἔργων τοῦ Κάλβου τόσον εἶνε ζωντανευμένη, οἱ δημοτικοὶ του τύποι, τὰ ἀσυναίρετά του, τ' ἀρχαϊκά του ἐπίθετα τόσον εἶνε «ἐν τάξει» ποῦ ὁ ἀναγνώστης ἐκπλήττεται πῶς ἓνας τρόπος γλωσσικός, τὸν ὁποῖον οἱ νεώτεροι ποιηταὶ κατεδίκασαν ἀνεξελέγκτως, κατῴρθωσεν νὰ ἐκφράσῃ τελείως ὅ,τι ὑψηλότερον διανοήθη ἡ νέα Ἑλληνικὴ Μοῦσα. Μᾶς ἀπαλλάσσει ὁ ἴδιος ὁ ποιητὴς ἀπὸ τὸν κόπον νὰ ὁμιλήσωμεν διὰ τὴν μετρικὴν του ἐπιτάσσων εἰς τὰς ᾠδὰς του ὁ ἴδιος μικρὰν στιχογραφικὴν. «Οἱ στίχοι τοὺς ὁποίους, λέγει, μετεχειρίσθην εἰς τὰς ᾠδὰς μου, συνίστανται ἐκ συνιζήσεων καὶ τόνων, καὶ λέγονται ἐπτασύλλαβοι μὲ πρόσθεσιν πεντασύλλαβου.

Ὡς] μέ]σα εἰς] τὰ] πο]λύ]δενδρα
Δά]ση] τὸ] βρά]δυ εἰς] πνέ]ει
Τὸ] τε]θλιμ]μέ]νον] φύ]σημα
Με]σημ]βρι]νὸν] καὶ] φαί]νεται
Θε]ῆ]νος] ἀν]θρώ]πων

«Ὅτε ἡ τελευταία λέξις ἑνὸς ἐπτασύλλαβου εἶνε προπαροξύτονος, ἡ τετονισμένη συλλαβὴ λέγεται ἔκτη, αἱ δὲ ἐπίλοιποι δύο λογίζονται ὡς μία» π. χ.

... πο]λύ]δενδρα —

Ὅτε ὅμως ἡ τελευταία λέξις ἔχει τὸν τόνον εἰς τὴν λήγουσαν, ὁ στίχος τελειώνει μὲ τὴν ἔκτην» π. χ.

Τοῦ] κλει]νοῦ] Τα]μη]σοῦ] —

Ἡ πεντασύλλαβος πρόσθεσις — ἐννοεῖ τὸν πέμπτον στίχον τῆς στροφῆς του — τελειώνει μὲ λέξιν ἔχουσαν τὸν τόνον πάντοτε εἰς τὴν προπαρολήγουσαν».

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω στίχων ὁ Κάλβος μετεχειρίσθη εἰς τὸν πρόλογον τῶν ᾠδῶν του τὸν ἐνδεκασύλλαβον, τὸν ὁποῖον ὀνομάζει τραγικὸν «συνίστανται καὶ οἱ ἐνδεκασύλλαβοι ἐκ συνιζήσεων καὶ τόνων, δέχονται δὲ μετὰ τὸν τελικὸν τῆς δεκάτης ἢ μίαν ἢ καὶ δύο συλλαβὰς» ἐνίοτε ὅμως τελειοῦνται μὲ τὸν τῆς δεκάτης τόνον». Ὁ Κάλβος πολὺ ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν ἁρμονίαν τῆς περιόδου. «Ἡ ἁρμονία τῆς περιόδου εἶνε ἀναγκαῖα ὅχι μόνον ὡς ἀποτελεσματικὸν μέρος τῆς ποιήσεως, ἀλλὰ ἀκόμη

ὡς μέσον, τὸ ὁποῖον μᾶς ἐλευθεροῖ ἀπὸ τὴν βαρβαρότητα τῶν ὁμοιοκαταληξεῶν καὶ συνίσταται ἐκ τῆς κατασκευῆς τῶν στίχων, ἐκ τῆς αὐτῶν ποικιλίας καὶ ἐκ τῆς τομῆς τοῦ μέτρου». Καὶ ὁ ποιητὴς ἐπιλέγει: «Τὰ ὅσα εἶπον εἶνε ἀρκετὰ ὡς πρὸς τοὺς ἀναγινώσκοντας τὰς ᾠδὰς μου» τὰ ἄλλα τὰ κρίνω περιττὰ διὰ τοὺς ἀληθεῖς ποιητὰς, καὶ μᾶλλον περιττότερα διὰ τοὺς ἀντιποιοιμένους μὲν τῶν Μουσῶν τὴν εὐμένειαν, καταδικασμένους δὲ ἀπὸ τὴν φύσιν εἰς ἄλλην τινὰ ὑπουργίαν».

Ὁ ποιητὴς δοκιμάζει νὰ μορφώσῃ καὶ τὸν ἡρωικὸν στίχον, διότι ἡ ἄκρα ἀριστοκρατικότης του τὸν ἀπομακρύνει ἀπὸ πᾶν ὅ,τι εἶνε λαός: λαὸς καὶ ὄχλος φαίνεται ὅτι εἰς τὴν κεφαλὴν του εἶνε συνώνυμα. Ὁ δεκαπεντασύλλαβος δὲν τοῦ εἶνε ἀγαπητός. Ὁ ἡρωϊκὸς στίχος τοῦ Κάλβου θὰ συνίσταται ἐκ δύο ὁποιοῦνδήποτε ἐπτασύλλαβων καὶ τομῆς, μετὰ τὸν πρῶτον καὶ πρὸ τοῦ δευτέρου» π. χ.

Ἐπει' ἀφοῦ διετάχθησαν] ὑπὸ τοὺς ἡγεμόνας
Ἀπαντες, μὲ φωνὰς] καὶ μὲ κτύπον ὡς ὄρεα
Κινοῦνται οἱ Τρῶες] ὡσαύτως] ὁ οὐρανὸς ἀκούει
Ἐναερίους κλαγγὰς] ὅτε τὴν πολλὴν φεύγοντες
Βροχὴν καὶ τὸν χειμῶνα] οἱ γερανοὶ διαβαίνουν...

Οἱ στίχοι αὗτοί εἶνε μεταφρασμένοι ἀπὸ τὴν Ἰλιάδα. Ἐχουν χορικὴν κίνησιν, ἀλλὰ στεροῦνται τῆς ἀναγκαίας ἐπικῆς γαλήνης. Εἶνε πολὺ ὑποκειμενικοὶ καὶ «δυσαντίληπτοι». Ὅπως δὴποτε εἶνε ζωντανοί. Δύνανται νὰ χρησιμεύσουν ὡς ἀφορμὴ εἰς τοὺς ποιητὰς μας νὰ «κινήσουν» τὸν δεκαπεντασύλλαβον. Ἐχουν ἀρχίσει ἄλλως τε ὁ Πολυλάς, ὁ κ. Παλαμᾶς, ὁ κ. Γρυπάρης, ὁ κ. Σίμος Μενάρδος. Χρειάζεται ὀλίγη καλὴ θέλησις. Καὶ ἄλλως ὅμως ἐπηρέασε τοὺς στιχογράφους μας ὁ στίχος τοῦ Κάλβου: ὁ κ. Παλαμᾶς ἐχρησιμοποίησε κάποτε καὶ τὰ Καλβικά μέτρα καὶ κάποιοι ἀπὸ τοὺς νεωτέρους. Ἡ μετρικὴ τοῦ Κάλβου εἶνε πάρα πολὺ ὑποκειμενικὴ. Ἐκεῖθεν πηγάζουν τὰ προτερήματά της: καὶ τὰ ἐλαττώματα. Οἱ στίχοι τοῦ Κάλβου, εἰπεν ὁ Μητσάκης, ἐπροφήτευσαν τὴν νέαν μας πεζογραφίαν.

Εἰς τὴν σειρὰν τῶν ᾠδῶν τοῦ Κάλβου ὁ «Φιλόπατρις» ποῦ εἶνε μία ᾠδὴ εἰς τὴν «θαυμάσιαν νῆσον Ζάκυνθον» ἔρχεται πρώτη κατὰ τάξιν, ἴσως δὲ καὶ κατ' ἀξίαν. Τὸ «ἄνθος τῆς Ἀνατολῆς» ποτὲ δὲν εὗρηκε τόσο διάθερμον καὶ ἱκανὸν ὕμνητὴν:

Τῆς Ζακύνθου τὰ δάση
Καὶ τὰ βουνὰ σκιώδη
Ἦκουον ποτὲ σημαίνοντα
Τὰ θεῖα τῆς Ἀρτεμίδος
Ἀργυρᾷ τόξῳ.

Ἀλλὰ καὶ σήμερον ἡ πνοὴ τῶν ἀποθαμένων Ἀθανάτων πλανᾶται μέσ' ἀπὸ τὰ δάση καὶ τὰς πηγὰς τῆς πατρίδος του ποῦ εἶνε τὸ θαῦμα τοῦ Ἴονίου:

Τὸ κῦμα Ἰόνιον πρῶτον
Ἐφίλησε τὸ σῶμα,
Πρῶτοι οἱ Ἴόνιοι Ζέφυροι,
Ἐχάιδευσαν τὸ στήθος
Τῆς Κυθρείας.

Ἀλλὰ δὲν ἀντέχει τὸ ποίημα ἀναλύσεις. Ἰδοὺ μερικαὶ συναφεῖς στροφαὶ ὕμνηται τῶν μουσικῶν ἐσπερῶν τῆς Ζακύνθου

... Ὅταν τὸ ἐσπέριον ἄστρον
Ὁ οὐρανὸς ἀνάπη
Καὶ πλέωσι γέμοντα ἔρωτος
Καὶ φωνῶν μουσικῶν
Θαλάσσια ξύλα,

Φιλεῖ τὸ ἴδιον κῦμα
Οἱ αὐτοὶ χαϊδεύουν Ζέφυροι
Τὸ σῶμα καὶ τὸ στήθος
Τῶν λαμπρῶν Ζακυνθίων
Ἄνθος Παρθένων.

Μοσχοβολάει τὸ κλίμα σου,
Ὡ φιλότι πατρίς μου,
Καὶ πλουτίζει τὸ πέλαγος
Ἀπὸ τὴν μυρωδιὰν
Τῶν χρυσῶν κίτρων.

Ἡ ᾠδὴ εἰς τὴν Δόξαν δὲν εἶνε ἀπηλλαγμένη ἠθορικῆς δὲν στερεῖται ὠραίων στίχων ἀλλὰ δὲν εἶνε ἀδιάπλωτος. Τὸ ποίημα εἶνε πατριωτικὸν ὅπως ὅλα σχεδὸν τοῦ Κάλβου. Ἐπειτα ἔρχεται ἡ ᾠδὴ «εἰς τὸν Θάνατον». Ἡ εἰσαγωγὴ τῆς εἶνε κάπως πεζολογικὴ. Ἀλλ' ἰδοὺ στροφαὶ ἀληθινὰ ὑπερφηάνου Ἑλληνικοῦ λυρισμοῦ:

Παῦσε τὰ δάκρυα. Ἠσύχασε
Τὸ πάθος τῆς καρδιάς σου.
Ἄν ἡ χαρὰ ἡ ἀνέλπιστος,
Ὅτι μὲ εἶδες, βρέχει
Τοὺς ὀφθαλμούς σου,
Μειδιάσον.

Τὸ φάσμα τῆς Μητρὸς! Ματαίως προσπαθεῖ

να τὸ ἀγκαλιάσῃ «διότι εἶνε ἀλλοία πρὸς αὐτὸ ἢ Μοῖρα του». Τὸν παραινεῖ εἰς τὴν περιφρόνησιν τοῦ θανάτου. Εἰς τὴν στωϊκὴν ἀφοβίαν:

Υἱέ μου πνέουσιν μ' εἶδες.
Ὁ ἥλιος κυκλοδιώκτος
Ὡς ἀράχνη μ' ἐδίπλωνε
Καὶ μὲ φῶς καὶ μὲ θάνατον
Ἀκαταπαύστως.

Τὸ πνεῦμα ὁποῦ μ' ἐμψύχωνε
Τοῦ Θεοῦ ἦτον φύσημα
Καὶ εἰς τὸν Θεὸν ἀνέβη
Γῆ τὸ κορμί μου κ' ἔπρεσεν
Ἐδῶ εἰς τὸν λάκκον.

Ἀλλὰ τὸ φέγγος χάνεται
Τῆς Σελήνης· σὲ ἀφίνοι
Πάλιν θέλω σὲ ἰδεῖν
Ὅτε ἡ ζωὴ σοῦ λείπει
Καὶ τότε μόνον.

Ἡ ἐλπίς εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν, μία ἐλπίς κατ' ἐξοχὴν χριστιανή, εἶνε χυμένη εἰς ὅλον τὸ γράψιμον τοῦ Κάλβου.

Ἡ ᾠδὴ εἰς τὸν «Ἱερὸν λόγον» ἡ ᾠδὴ «Εἰς Χίον», ἡ «Ὁδὴ εἰς τὴν Πάργαν», ἀλλαι ᾠδαὶ εἶνε ὑποδείγματα πατριωτικῆς ποιήσεως. Ἡ ἀνάγκη τῆς θητορικῆς παραινέσεως συγχύζει κάποτε τὴν λυρικὴν του διαύγειαν. Τὸ ἴδιο ἔπαθε καὶ ὁ Δ. Σολωμὸς εἰς τὸ τέλος τοῦ «Ὑμνου» καὶ εἰς τὴν «Ὁδὴν εἰς τὸν Λόρδον Βύρωνα». Ἀλλὰ ἡ θαυμασιωτέρα πατριωτικὴ

του ᾠδὴ εἶνε ὁ «Ὁκεανός». Εἶνε ὁ ὕμνος τῶν θαλασσίων κατορθωμάτων τοῦ ἐπαναστατήσαντος Ἑθνους. Οὐδέποτε ἡ κλασικὴ ἔκφρασις, ἡ λυρικὴ κίνησις, ἡ ἐπικὴ ἀφθονία συνεδυσάσθησαν τόσον ὑπερόχως ἀλλοῦ, ὅσον ἐδῶ. Ἐὰν εἰς τὴν ᾠδὴν αὐτὴν προσθέσωμεν τὴν «Βρετανικὴν Μοῦσαν» ποῦ εἶνε ὑψηλὸν ἔλεγεῖον διὰ τὸν μεγάλον Ἀγγλον ποιητὴν καὶ «τὰς Μούσας», μαζὶ μὲ τὴν «ᾠδὴν εἰς τὴν Ζάκυνθον» ἔχομεν ὅτι μεγαλλίτερον ἡδυνήθη νὰ ὑποστατώσῃ ἡ Ἑλληνικὴ Μοῦσα τοῦ μεγάλου Ἑπτανήσιου.

Ὁ Κάλβος καὶ ὁ Σολωμὸς ὑπῆρξαν δύο ποιηταὶ ποῦ ἴσως ποτὲ δὲν ἐπλησίασαν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον. Ὅμως ὑπῆρξαν σύγχρονοι, καὶ τὸ ἔργον τοῦ δευτέρου καὶ τὸ ἔργον τοῦ πρώτου συνετέλεσαν νὰ μᾶς ἀπαλλάξουν ἀπὸ ὅλα τὰ ἀκατονόμαστα. Περισσότερον κλασικὸς ὁ Κάλβος, μεγαλύτερος δημιουργὸς ὁ Σολωμὸς καὶ ψυχὴ ῥομαντικὴ μᾶλλον. Τὸ ἔργον τοῦ Κάλβου παρ' ὅλας τὰς ἀφελῶς χριστιανικὰς πεποιθήσεις εἶνε ἑλληνικὸν μέχρι τοῦ νὰ προσέρχεται ἀπ' εὐθείας χωρὶς κανένα διάμεσον ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους λυρικοὺς. Τὸ ὄνομά του ἔχει θέσιν σιμὰ εἰς τὰ μεγάλα ὀνόματα ἐκείνων. Ὅπως δὴποτε καὶ ὁ Σολωμὸς καὶ ὁ Κάλβος μᾶς διδάσκουν τὴν ἀπλότητα τῆς ἐκφράσεως. Ἄς εἶνε ὁ Σολωμὸς μᾶλλον βυζαντινὸς τὴν ψυχὴν — χωρὶς τὸ βυζαντινὸν μαυναῖς goût, χωρὶς κανέναν ἀέρα ἀνατολίτου — καὶ ὁ Κάλβος Ἀττικὸς μᾶλλον. Ἄς τοὺς δοξάζωμεν καὶ ἄς τοὺς ἔχωμεν ζωντανὰ παραδείγματα. Εἶνε οἱ δύο μεγαλύτεροι Ἴόνιοι διδάσκαλοι.

ΑΡΙΣΤΟΣ ΚΑΜΠΑΝΗΣ

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΚΑΙ Ο ΚΑΛΒΟΣ

— Ἀποσπάσματα. —

Ἡ νεωτέρα Ἑλλὰς ἠντύχησεν εἰς ποιητὰς ἀξίους τοῦ ὀνόματος· ἀλλὰ διὰ λόγους, οὓς δὲν εἶνε τοῦ παρόντος νὰ ἀναπτύξωμεν, δὲν ἔλαβεν ἀκόμη καιρὸν νὰ διακρίνῃ αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἀναξίων, οἵτινες πολλάκις δρέπουσι τοὺς δι' ἄλλους προωρισμένους καρπούς· καὶ ἂν που προσηλοῦται εἰς ὀνόματα, ἅτινα δικαίως ἐπιπλέουσι τῆς γενικῆς ἀδιαφορίας, καὶ τότε, ἐν τῇ ἐκτιμῇ καὶ αὐτῶν ἐνεργεῖ ἡ πρόληψις μᾶλλον τῆς σκέψεως, καὶ ἡ ἐν τῷ ἔργῳ των χουσόκονις δὲν διαχωρίζεται τῶν ἄλλων ἐν αὐτῷ εὐτελῶν μεταλλευμάτων. Ἐν ἐποχῇ καθ' ἣν ὁ Σολωμὸς δὲν κατέσχε τὴν προσήκουσαν θέσιν,

παράδοξον δὲ ἦτον ἂν ὁ Κάλβος ἐξετιμᾶτο καὶ ἐφημίζετο παρ' ἡμῖν. Ὅτι συνέβη ἦτο ἀναπόδραστον. Ἡ ποίησις τοῦ Κάλβου δημοτικωτάτη καθ' ὕλην, ἐγένετο κατ' ἐξοχὴν ἀριστοκρατικὴ διὰ τῆς ἀρχαιοπρεπείας τοῦ εἶδους αὐτῆς. Τὸ καινοφανὲς τοῦ ρυθμοῦ ἐπέτεινε τὴν ἀντιδημοτικότητα αὐτῆς καὶ τὸ ἀλλοπρόσαλλον τῆς γλώσσης συνετέλεσεν εἰς τὴν προγραφὴν της. Διηγοῦνται ὅτι καθ' ὃν καιρὸν τὸ πρῶτον παρεστάθη ἐν Γαλλίᾳ ὁ «Δὸν Ζουάν», τὸ κομικὸν ἀριστούργημα τοῦ Μολιέρου, ἀπέτυχεν οἰκτρῶς καὶ ποῖον ἦτο, νομίζετε, τὸ αἶτον τῆς ἀποτυχίας; Μέχρι τοῦδε πᾶσαι αἱ κωμωδίαὶ

ἐγράφοντο ἐμμέτρως· πρῶτος δ' ὁ Μολιέρους ἐτόλμησε νὰ παρουσιάσῃ τὸν Δὸν Ζουάν του γεγραμμένον εἰς πεζὸν λόγον· ἀλλ' ἀκριβὰ ἐπλήρωσε τὴν τόλμην του ἀντιστρατευθεὶς κατὰ τῆς καθιερωμένης συνηθείας. Καὶ πῶς νὰ μὴ πληρώσῃ ἀκριβὰ τὴν τόλμην του ὁ Κάλβος, θρασὺς καινοτόμος, ἀπαρνητὴς τῶν πατρῶων θεῶν καὶ τῶν λαϊκῶν παραδόσεων; Καὶ πῶς νὰ μὴ λησμονηθῇ ὁ πτωχός, ἀλλ' ὑπερήφανος ποιητής, ὁ ζήσας, σιγήσας προῶως καὶ ἀποθανὼν μακρὰν τῆς Ἑλλάδος, ἀπρόσιτος καὶ ἐν τῇ ξενιτείᾳ, ὡς ἐν τοῖς στίχοις αὐτοῦ; Ἀλλ' ἄς ἐλπίσωμεν, ὡς ἠλπίζε καὶ οὗτος, ὅτι μετὰ θάνατον εὐρίσκεται γλυκυτέρα ζωὴ καὶ τὸν προσμένει. Ἡ θρησκεία τοῦ ἀγνώστου θεοῦ θὰ διαφωτίσῃ μίαν ἡμέραν καὶ τὴν φιλολογικὴν συνειδήσιν τῆς πατρίδος ἡμῶν. Ὡς ἔψαλεν ὁ Καρασούτσας:

Ἡ φωνὴ δὲν εἶνε μία τῶν πτηνῶν τῶν ἡδυφάνων
Οὐδὲ ποιητῶν ὑπάρχει εἰς τὴν γῆν ἐν γένος μόνον.

Ὁ Κάλβος ἀνήκει εἰς τὸ γένος ἐκείνων, οἵτινες ἔρχονται καὶ παρέρχονται ἵνα δικαιωθῶσι μετὰ θάνατον. Ἄλλων ἡ δόξα ἐκρήγνυται εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὡς πυροτέχνημα, καὶ ἄλλων ἡ δόξα ὁμοιάζει πρὸς τοὺς ταξιθεύοντας ἀστέρας, τῶν ὁποίων τὸ φῶς δὲν ἔφθασεν ἀκόμη εἰς τὴν γῆν. Καὶ ἐν τῇ φιλολογίᾳ τῆς Δύσεως δὲν εἶνε ὀλίγα τὰ παραδείγματα τῆς ὀψιγόνου δόξης, ὡς λ. χ. ἐκείνης, ἥς ἀπῆλυσεν ἐν Γαλλίᾳ ὁ Ἀνδρέας Σενιέ, καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ ὁ Κόλλινς.

Ἐνθυμοῦμαι τοὺς ὠραίους στίχους τοῦ Θεοφίλου Γωτιέ: «Ἡ εὐρωστός τέχνη μόνη κατακτᾷ τὴν αἰωνιότητα. Καὶ οἱ θεοὶ ἀποθνήσκουσιν, ἀλλ' οἱ στίχοι διαμένουσι κυρίαρχοι καὶ δυνατώτεροι τοῦ χάλυβος». Καὶ πῶς εἶνε δυνατὸν ποτὲ νὰ τεθῇ ἔξω τοῦ νόμου ὁ στιβαρὸς καλλιτέχνης, ὁ ὑπέρχος ποιητὴς τῶν Ὁδῶν; Διότι ἐξ ἀναποδράστων λόγων παρεγγωρίσθη ἐν τῇ κοινῇ συνειδήσει, δυσκολεύομαι νὰ πιστεύω ὅτι εἶνε ἀνάξιος τῆς ἀθανασίας.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Τὸ κύριον ἔργον τοῦ Κάλβου τὸ ἀπομείναν ὡς μνημεῖον τῆς ὑπερόχου τοῦ ἀνδρὸς ἀξίας εἶνε ἡ *Δύρα*, τοῦτέστιν ἡ συλλογὴ τῶν εἴκοσιν αὐτοῦ Ὁδῶν, αἵτινες καὶ αὐταί, μολονότι μεταφρασθεῖσαι ἅμα τῇ ἐκδόσει των καὶ γαλλιστὶ καὶ ἀγγλιστὶ, γνωστὰ δὲ προφανῶς

εἰς πάντας τοὺς ἀναμιχθέντας ὁπωσδήποτε ἕως τὴν εἰς τὰ γράμματα ἐν Ἑλλάδι, δὲν ἐξετιμήθησαν ἀκόμη δυστυχῶς κατὰ τὸ μέτρον τῆς πραγματικῆς των σημασίας, οὔτε προσεπόρισαν εἰς τὸν ποιητὴν, ὅχι τὴν ἐξαιρετικὴν ἐκείνην θέσιν τῆς ὁποίας εἶνε ἄξιος ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας, ἀλλ' οὐδὲ ἀπλοῦν κἂν ἵχνος τῆς γνωστότητος καὶ τῆς φήμης, τῆς ὁποίας ἀξιῶνται καὶ αὐτοὶ οἱ κοινότεροι τῶν στιχογράφων. Ὡς αἷτιον δὲ τούτου προβάλλεται τὸ ἰδιότροπον δῆθεν καὶ αὐθαίρετον καὶ ἀσύνηδες τῶν μέτρων καὶ τῶν ῥυθμῶν, οὓς μεταχειρίζεται καὶ τῆς γλώσσης του τὸ καινοφανές, τὸ ἀνυπότακτον εἰς τοὺς παραδεδομένους καὶ γνωστοὺς νόμους καὶ κανόνας καὶ τὸ τολμηρόν. Ἀλλ' εἶνε πρόδηλον ὅτι τοιαῦται αἰτιάσεις μόνον παρὰ τῶν εἰς ἐντελῇ ἄγνοίαν καὶ ἀναισθησίαν τῶν φιλολογικῶν πραγμάτων διατελούντων δύνανται νὰ προβάλλωνται, καὶ ὅτι ἀπεναντίας εἰς πάντα γνωρίζοντα νὰ διαβάξῃ στίχους καὶ νὰ ἐννοῇ τί ἐστὶ γλῶσσα καὶ ὕφος, τὰ τε μέτρα καὶ οἱ ῥυθμοί, τό τε ὕφος καὶ ἡ γλῶσσα τοῦ Ἀνδρέου Κάλβου προσπίπτουσιν οἰκειότατα, ἔκτροπα ἴσως καὶ ἀήθη καὶ τολμηρὰ καὶ καινοφανῆ, ἀλλ' ἐκ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ καταφανῶς αὐτομάτως ἀπορρεύσαντα, ἀναποσπάτως συνδεδεμένα πρὸς τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν θεμάτων του τὸ πρωτότυπον, τὸ ὑψηλὸν καὶ τὸ γενναῖον, ὅχι ἰταλίζοντα ὡς ἐκρίθη ἀλλὰ μάλιστα πολὺ τῶν ἄλλων τῆς Ἑπτανήσου ποιητῶν, καὶ ἰδίως τῶν περὶ τὸν Σολωμόν, ἑλληνικώτερα, ἀρχαιοπρεπῆ, καὶ σύντονα, καὶ ἐπιβάλλοντα, καὶ ποικίλα ἀκόμη ἐν τῇ φαινομενικῇ ἀπ' ἀρχῆς (ἐκτὸς τοῦ προλόγου) μέχρι τέλους μονοτονίᾳ των, φέροντα δὲ ἐπὶ τῶν ἰσχυρῶν των περὶ τῶν ὡς αἰσθητὴν τινὰ πνοὴν τῆς μεγαληγορίας, ἣτις φαίνεται νὰ εἴκυσεν ἰδιαίτερος καὶ νὰ ἐπενήργησεν ἀρχήθεν ἐπὶ τῆς πλουσίας, ζωηρᾶς καὶ εὐρείας φαντασίας τοῦ ζακυνθίου ἀοιδοῦ, ἀλλὰ καὶ πλήρη συγκρότως περιέργως προφητικῶν ἐνδείξεων διὰ τὸ μέλλον τῆς νεοελληνικῆς ποιήσεως καὶ ἰδίως τῆς πεζογραφίας, τὰς ὁποίας ἀπορὸν πῶς δὲν κατέρωθωσιν νὰ ἀντιληφθῇ καὶ αὐτὸς ὁ μόνος ἐκ τῶν ποιητῶν μας (Κ. Παλαμᾶς) σκεφθεὶς καὶ τολμημένος νὰ ἀφιερῶσιν εἰς τὴν μνήμην τοῦ λησμονημένου καὶ παραγνωρισμένου ψάλτου τοῦ «Ὁκεανοῦ», τῶν «Ἡφαιστειῶν», τῆς «Νίκης» καὶ τοῦ «Προδότου» μικρὰν τινά, λίαν ἄλλως ἀξίαν προσοχῆς, κριτικὴν διατριβήν.

ΜΙΧΑΗΛ ΜΗΤΣΑΚΗΣ

Ο ΩΚΕΑΝΟΣ

Γῇ τῶν θεῶν φροντίδα,
Ελλάς ἡρώων μητέρα,
Φίλη, γλυκεῖα πατρίδα μου,
Νύκτα δουλείας σ' ἐσκέπασε,
Νύκτα αἰώνων.

Οὕτω εἰς τὸ χάος ἀμέτρητον
Τῶν οὐρανίων ἐρήμων,
Νυκτερινὸς ἐξάπλωσεν
Ἐρεβος τὰ πλατεῖα
Πένθιμα ἐμβόλια.

Καὶ εἰς τὴν σκοιανὴν βαθεῖαν
Εἰς τὸ ἀπέραντον διάστημα,
Τὰ φῶτα οἰγαλέα
Κινοῦνται τῶν ἀστέρων
Λελυπημένα.

Ἐχάθησαν ἡ πόλεις,
Ἐχάθησαν τὰ δάση
Κ' ἡ θάλασσα κοιμᾶται
Καὶ τὰ βουνά· καὶ ὁ θόρυβος
Παύει τῶν ζώντων.

Εἰς τὰ φρικτὰ βασίλεια
Ὅμοιάζει τοῦ θανάτου
Ἡ φύσις ὅλη· ἐκεῖθεν
Ἡχος ποτὲ δὲν ἔρχεται
Ὑμνων ἢ θρήνων.

Ἀλλὰ τῶν μακαρίων
Σταύλων ἰδοὺ τὰ ἥφα
Κάγκελα ἢ ὧραι ἀνοίγουσιν,
Ἰδοὺ τὰ ἀκάμαντα ἄλογα
Τοῦ Ἥλιου ἐκβαίνουν.

Χρυσᾶ, φλογώδη, καίουσι
Τοὺς δρόμους τοῦ ἀέρος
Τὰ ἀμυλλητήρια πέταλα·
Τοὺς οὐρανούς φωτίζουν
Λάμπουσαι ἢ χαῖται,

Τώρα ἐξανοίγει τ' ἀνθή
Εἰς τὸν δροσώδη κόλπον
Τῆς γῆς ἡ αὐγή· καὶ φαίνονται
Τώρα τῶν φιλοπόνων
Ἀνδρῶν τὰ ἔργα.

Τὰ μυρισμένα χεῖλη
Τῆς ἡμέρας φιλοῦσι
Τὸ ἀναπαυμένον μέτωπον
Τῆς οἰκουμένης· φεύγουσιν
Ὀνειρα, σκότος.

Ὑπνος, σιγή· καὶ πάλιν
Τὰ χωράφια, τὴν θάλασσαν,
Τὸν ἀέρα γεμίζουν
Καὶ τὰς πόλεις μὲ κρότον,
Ποίμνια καὶ λύραι.

Εἰς τοῦ σπηλαίου τὸ στόμα
Ἰδοὺ προβαίνει ὁ μέγας
Λέων, τὸν φοβερόν
Λαιμὸν τετριχωμένον
Βέμων τινάζει.

Ὁ αἰετὸς ἀφίνει
Τοὺς κρημνοὺς ὑψηλοὺς·
Κτυπᾶουσιν ἢ πτέρυγες
Τὰ νέφη, καὶ τὸν Ὀλυμπον
Ἡ κλαγγὴ σχίζει.

Ἐθλιψε τὴν Ἑλλάδα
Νύκτα πολλῶν αἰώνων,
Νύκτα μακρᾶς δουλείας,
Αἰσχύνῃ ἀνδρῶν ἢ θέλημα
Τῶν ἀθανάτων.

Ἡ χώρα τότε ἐφαίνετο
Ναὸς ἡρειπωμένος,
Ὅπου οἱ ψαλμοὶ σιγᾶουσιν
Καὶ τοῦ κισσοῦ τὰ ἀτρέμητα
Φύλλα κοιμῶνται.

Ὡσὰν ἐπὶ τὴν ἄπειρον
Θάλασσαν τῶν ὀνείρων,
Ὀλίγαι, ἀπηλπισμέναι
Ψυχαὶ νεκρῶν διαβαίνουνσι
Μὲ δίχως βίαν.

Οὕτως ἀπὸ τοῦ Ἀθωνος
Τὰ δένδρα, ἕως τοὺς βράχους
Τῆς Κυθήρας, κυλίουσα
Τὴν ἄμαξαν βραδείαν,
Οὐρανοδρόμον,

Ἡ τρίμορφος Ἑκάτη
Ἐθεώρει τὰ πλοῖα,
Εἰς τοῦ Αἰγαίου τοὺς κόλπους
Λάμνοντα ἀδόξως, φεύγοντα
Διασκορπισμένα.

Σὺ τότε, ὦ λαμπροτάτη
Κόρη Διός, τοῦ κόσμου
Μόνη παρηγορία,
Τὴν γῆν μου σὺ ἐνθυμήθηκες,
Ὡ Ἐλευθερία.

Ἡλδ' ἡ θεὰ κατέβη
Εἰς τὰ παραθαλάσσια
Κλειστὰ τῆς Χίου τὰς χεῖρας
Ἀπλῶς ὀρθή, καὶ κλαίονσα
Λέγει τοιάδε·

— Ὡκεανέ, πατέρα
Τῶν χορῶν ἀθανάτων,
Ἀκουσον τὴν φωνήν μου,
Καὶ τῆς ψυχῆς μου τέλεσον
Τὸν μέγαν πόθον.

Ἐνδοξον θρόνον εἶχον
Εἰς τὴν Ἑλλάδα τύραννοι
Πρὸ πολλοῦ τὸν κρατοῦσι
Σήμερον, σὺ βοήθησον,
Δός μου τὸν θρόνον.

Ὅταν τοὺς ἀνοήτους
Φεύγω θνητούς, μὲ δέχονται
Ἡ πατρικαὶ σου ἀγκάλαι
Ἡ ἐλπίς μου εἰς τὴν ἀγάπην σου
Στηρίζεται ὅλη.

Εἶπε καὶ εὐθὺς ἐπάνω
Εἰς τὰς ῥοὰς ἐχύθη
Τοῦ Ὡκεανοῦ, φωτίζουσα
Τὰ νῶτα ὕγρα καὶ θεία
Πρόφαντος λάμπης.

Ἀστράπτουσι τὰ κύματα
Ὡς οἱ οὐρανοί, καὶ ἀνέφελος,
Ξάστερος φέγγει ὁ ἥλιος
Καὶ τὰ πολλὰ νησία
Δείχνει τοῦ Αἰγαίου.

Πρόσεχε τώρα ὡς ἄνεμος
Σφοδρὸς μέσα εἰς τὰ δάση,
Ὁ ἀλαλαγμὸς σηκώνεται·
Ἀκουσε τῶν πλεόντων
Τὰ ἔϊα μάλα.

Σχισμένη ὑπὸ μυρίας
Πρώρας ἀφρίζει ἡ θάλασσα,
Τὰ περρωμένα ἀδράχτια
Ἐλεύθερα ἐξαπλώνονται
Εἰς τὸν ἀέρα.

Ἐπὶ τὴν λίμνην οὕτως
Ἀγχερινὰ πετάουσιν
Τὰ πλήθη τῶν μελίσσων
Ὅταν γλυκὺ τοῦ ἔαρος
Φυσᾷ τὸ πνεῦμα.

Ἐπὶ τὴν ἄμμον οὕτω
Περιπατοῦν οἱ λέοντες
Ζητοῦντες τὰ κοπάδια,
Τὴν θέρμην τῶν δυνάων
Ἐὰν αἰσθανθῶσιν.

Οὕτως ἐὰν τὴν δύναμιν
Ἀκούσουν τῶν πτερυγῶν
Οἱ αἰετοί, τὸ κτύπημα
Τῶν βροντῶν ὑπερήφανοι
Καταφρονοῦσι.

Πεφιλημένα θρόεμματα
Ὡκεανοῦ, γενναῖα
Καὶ τῆς Ἑλλάδος γνήσια
Τέκνα, καὶ πρωτοστάται
Ἐλευθερίας,

Χαίρετε, σείς κανχήματα
Τῶν θανμασίων (Σπετοίας,
Υδρας, Ψαρῶν), σκοπέλων
Ὅπου ποτὲ δὲν ἄραξε
Φόβος κινδύνου.

Κατευοδοῖτε! — Ὁρμήσατε
Τὰ συναγμένα πλοῖα,
Ὡ ἀνδρεῖοι σκορπίσατε
Τὸν σιόλον, κατακαύσατε
Στόλον βαρβάρων.

Τὰ δευλὰ τῶν ἐχθρῶν σας
Πλήθη καταφρονήσατε
Τὴν κόμην πάντα ὁ θρίαμβος
Σιέφει τῶν ὑπὲρ πάτης
Κινδυνευόντων.

Ὡ ἐπουράνιος χεῖρα!
Σὲ βλέπω κυβερνοῦσαν
Τὰ τρομερὰ πηδάλια,

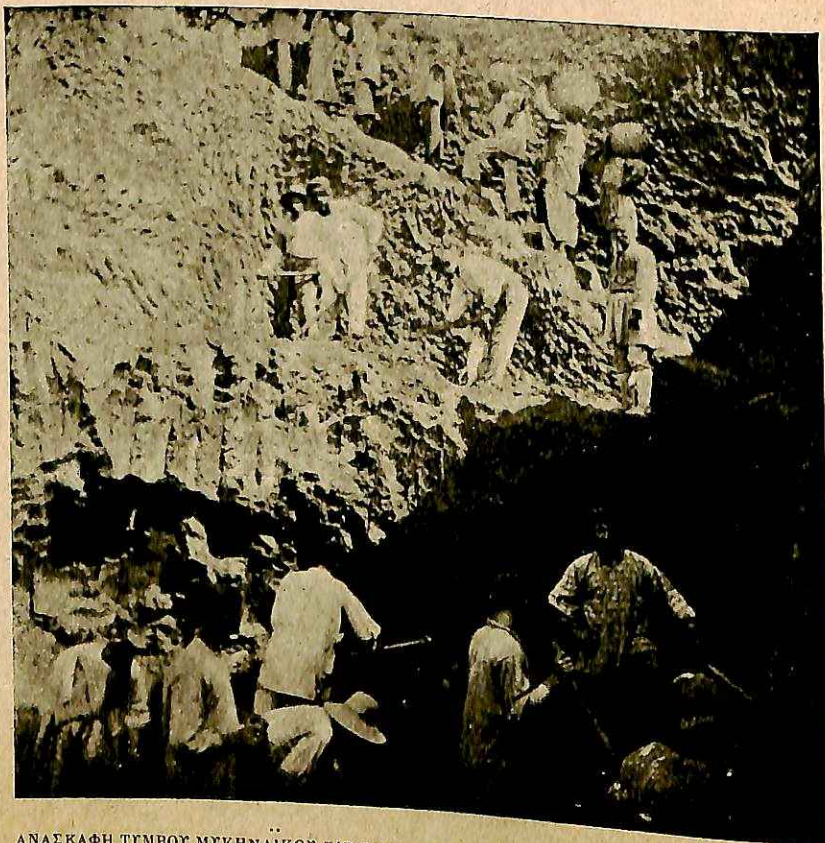
Καὶ τῶν ἡρώων ἢ προῶραι
Ἰδοὺ πετάουν.

Ἰδοὺ κροτοῦν, συντριβουσι
Τοὺς πύργους θαλασσίους
Ἐχθρῶν ἀπείρων σκάφη,
Ναύτας, ἱσιὰ, κατάρτια
Ἢ φλόγα τρώγει.

Καὶ καταπίνει ἡ θάλασσα
Τὰ λείψανα τὴν νίκην
Υἱὸς ὦ λύρα ἂν ἤρωες
Δοξάζονται, τὸ θεῖον
Φιλεῖ τοὺς ὕμνους.

Ὁθωμανὲ ὑπερήφανε,
Ποῦ εἶσαι; νέον σιόλον
Φέρε, ὦ μωρέ, καὶ σύναξε
Νέαν δάφνην οἱ Ἕλληνες
Θέλουν ἀρπάξειν.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΛΒΟΣ

ΑΝΑΣΚΑΦΗ ΤΥΜΒΟΥ ΜΥΚΗΝΑΪΚΟΓ ΕΙΣ ΟΡΧΟΜΕΝΟΝ ΤΗΣ ΒΟΙΩΤΙΑΣ—ΦΩΤΟΓΡ. Ρ. ΣΩΤΗΡΙΑΔΗΣ

Η ΑΝΤΑΡΤΙΣ *

Ζ

Ἐντρέπεται γιὰ τὸ φόρεμά της, τὰ διορθωμένα γάντια, γιὰ τὴν πλεκτὴ σάκα ποῦ κρατεῖ. Ἀλλ' ἀμέσως, ἐξ ἐνστίκτου αἰσθάνεται πῶς ὁ Μαυρίκιος δὲν βλέπει εἰς αὐτὴν τίποτε ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ἀγωνιῶν προσωπάκι της. Ἡ θυρωρὸς τοῦ εἶπε πῶς ἡ κυρία Βαλεντὲν ἐπῆγε νὰ ψωνίσῃ. Ἐδῶ καὶ μίαν ὥραν πηγαινοέρχεται ἀπὸ τὴν ὁδὸν Ἀμυδὸς ἕως τὴν ὁδὸν Λομόνδ...

Ὁλη ἡ ἐπίμονη ἀγάπη τῆς Ζοζάννας, ὁ γενναῖος ἔρωσ της φρίττει εἰς τὴν φωνὴν της:

— Μὲ θέλεις τίποτε;

— Ὁχι, ὄχι, ἤθελα νὰ σὰς δῶ, νὰ σὰς ἐξηγήσω.

— Τί πράγμα;... Τίποτε σοβαρόν;

— Ἐξαρτᾶται.

— Θεέ μου!

Τὴν καθησυχάζει.

— Θὰ ἰδοῦμε! Φανῆτε φρόνιμη!...

Καί, ἀποτόμως:

— Μήπως μᾶς συναντήσῃ κανεὶς;... —δὲν κάνει.

— Ἀ! καὶ τί πειράζει;

— Φοβοῦμαι γιὰ σὰς.

— Αὐτὸ μοῦ εἶνε ἀδιάφορον τὸ νὰ μ' ἀπαντήσουν μαζί σου!... Μαυρίκιε, σὲ παρακαλῶ, πέ μου...

Πλάγι-πλάγι ἀνεβαίνουν τὴν ὁδὸν Λομόνδ.

— Ἀκούσατε, ἀγαπημένη μου, ἔχω μεγάλη στενοχωρία... Πρῶτα-πρῶτα, ἀπόψε ξαναφεύγω...

— Καὶ πότε ἦλθες;

— Τὴν δευτέρα ποῦ μᾶς ἐπέρασε...

— Δὲν τὸ ἤξευρα, Μαυρίκιε...

— Εἶχα χίλια πράγματα νὰ κάμω. Γιὰ τὴ γέφυρα αὐτή, ἐννοεῖς; Πραγματογνωμοσύνες, ἀναφορές, ἕνα σωρὸ ἱστορίες. Καὶ ὅλα θὰ τελειώσουν ἀπὸ μίαν ὑπόθεσιν... Ὁ Λαμπερτιὲ ξαναφεύγει κ' ἐκεῖνος μαζί μου. Τὸ ἀπεφάσισε ἀποτόμως χθές... Λοιπόν, δὲν ἤθελα νὰ φύγω χωρὶς νὰ δικαιολογηθῶ, χωρὶς νὰ σὰς πῶ ἀντίο. Δὲν ἤθελα νὰ σὰς γράψω στὸ σπῖτι, οὔτε στὴν ἐφημερίδα γιατί ἦτον κυριακή. Ἦλθα λοιπόν, στὴν τύχη.

Ἡ Ζοζάννα σηκώνει τὴν κεφαλὴν. Ὁ Μαυρίκιος εἶνε πολὺ καλός. Ἀλλ' αὐτὴ δὲν ἤξεύρει, δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ. Δὲν

εὐρίσκει τὰς καταλλήλους λέξεις. Τὰ χέρια της εἶνε κρύα. Ἡ καρδιά της κτυπᾷ, πάλαι δυνατὰ ποῦ τῆς κάμνει κακό. Καὶ κατὶ τί—συγκίνησις;... προαίσθημα;—τὴν διαπερνᾷ...

— Θὰ ἔλθῃ... Θὰ ἔλθετε γλίσγωρα;

— Δὲν ἤξερω.

Βαδίζουν ἀκόμη, σιωπηλά.

— Καὶ ἡ ἄλλη στενοχωρία ποῦ ἔχετε;...

Ὁ Μαυρίκιος δὲν ἀποκρίνεται. Συλλογίζεται, ζητεῖ μίαν φράσιν, μίαν φράσιν ἐπιδειξίαν, ἀόριστον καὶ ὁμως ἀποφασιστικὴν. Ὁμως ἡ Ζοζάννα τοῦ πέρνει τὸ χέρι, χωρὶς φόβον μὴ τὴν ἰδοῦν ὀλίγα μέτρα μακρὰν τῆς ὁδοῦ Ἀμυδὸς.

— Μίλησε! Πέ μου!... Εἶνε φοβερόν...

Βλέπεις πῶς πεθαίνω...

Ἐνας ἐργάτης ποῦ περνᾷ, ἕνας θυρωρὸς εἰς τὴν πόρταν ἐνὸς σπιτιοῦ γυρίζουν τὴν κεφαλὴν. Ὁ Μαυρίκιος σύρει τὴν Ζοζάνναν εἰς τὴν ὁδὸν Ῥασὼ πάντοτε ἔρρημον μεταξὺ τῶν μακρῶν τοίχων δύο κήπων... Ἐκεῖ θὰ εἶνε μόνοι τους. Θὰ ἴμπορῇ ἡ Ζοζάννα νὰ φωνάξῃ, νὰ λιποθυμήσῃ. Τὸ ξέρει ὁμως. Δέκα φορές, εἰς ὥρας κρισίμους, ἐδοκίμασε τὴν ἐνέργειαν αὐτῆς τῆς γυναικός. Θὰ δεχθῇ τὸ κτύπημα χωρὶς νὰ φωνάξῃ, νὰ λιποθυμήσῃ.

— Νά. Κατὰ τὴν ἀπουσίαν μου ἡ μαμὰ εὐρῆκε τὰ γράμματά σου, ὅλα τὰ γράμματά σου.

— Λοιπόν;...

— Εἶνε μὲν γυναῖκα τοῦ παλαιοῦ καιροῦ, ἡ μητέρα μου, μία γυναῖκα πολὺ εὐσεβής, πολὺ αὐστηρά· ἀνετράφη εἰς τὸ μοναστήρι... Λοιπὸν ἐπῆρε τὰ πράγματα πολὺ τραγικά, ἐννοεῖς. Μοῦ ἔκαμε τρομερὰς ἐπιπλήξεις, τὰς ὁποίας εἶχα κάμει ἐγὼ ὁ ἴδιος εἰς τὸν ἑαυτὸν μου ἑκατὸ φορές ἕως τότε. Καί...

— Καί...

— Καὶ δι' αὐτὴν, καὶ γιὰ σένα ἀκόμη, Ζοζάννα, πρέπει νὰ φύγω, ὄχι γιὰ πάντα ἴσως, ἀλλὰ γιὰ λίγον καιρόν, γιὰ πολὺν καιρόν. Εἶνε ἀνάγκη...

Δὲν τολμᾷ νὰποτελειώσῃ τὴν φράσιν του. Ἡ Ζοζάννα ἐννόησε. Δὲν φωνάζει, δὲν λιποθυμεῖ· ἀλλὰ ἡ ὄψις της ἐχάλασε διαμιάς. Τὰ μάτια της εὐρύνονται, ἐμαύρισαν. Τὰ χεῖλη της ἀνοίγουν, σὰν νὰ ἔλειπε ὁ ἀέρας.

— Ἦτον αὐτὸ λοιπόν! ἦτο αὐτό!... Ἡ

* «Παναθήναια» σελ. 286.

βαρειά πλεκτή σάκα με τὰ ψώνια διαφεύγει ἀπὸ τὸ τρεμάμενον χέρι της. Σκύβει νὰ τὴν πιάσῃ προλαμβάνουσα τὴν χειρονομίαν τοῦ Μανρικίου, καὶ ἐπαναλαμβάνει ἀκόμη:

— Ἦτον αὐτὸ λοιπόν!...

— Φτωχή μου Ζοζάννα!...

Τὸ αἰσθημα τῆς ἀνανδρίας του βασανίζει τὸν Μανρίκιον ὥστε νὰ μὴν τὸ ὑποφέρει. Ὁλίγος ἔρως ἀκόμη συγκινεῖ τὴν καρδιά του καὶ τὴν σάρκα του καὶ ἡ στάσις του αὐτὴ τὸν ἐντροπιάζει... Ἦθελε νὰ πείσῃ τὴν Ζοζάνναν, νὰ τῆς δείξῃ τὸ συμφέρον της, ποῦ κ' ἐκείνη νὰ τὸν συγχωρήσῃ, εἰς τὸ ὄνομα τῆς ἡθικῆς τὴν ὁποίαν ἐπικαλεῖται, ἡθικῆς συνθηματικῆς, ἡθικῆς νοικοκυρίστικης, ἐνσαρκωμένης ἐπακριβῶς εἰς τὸ πρόσωπον τῆς κυρίας Νατιέ.

Ἀλλὰ νὰ τὴν πείσῃ; Πῶς;...

Δὲν εἶχε ποτὲ του καμμίαν ἐπιρροὴν ἐπ' αὐτῆς. Ποτὲ δὲν ἠμπόρεσε νὰ τῆς ἐπιβάλῃ τὰς ιδέας του, τὰ γούστα του, τὰς γνώμας του, τὰς προλήψεις του... Καὶ θὰ ἤθελε νὰ πῇ τότε: «Ἐχεις δίκιο...», ὅτε τὸ πᾶν διαμαρτύρεται ἑνὸς της κατὰ τῆς ἀνανδρίας τοῦ ἀνδρός, τῆς ὑποκρισίας, τῆς ἀδικίας...

Προσπαθεῖ ἐντούτοις:

— Σὰς τὸ λέγω, ἀγαπημένη μου, ἐν συνειδήσει: ἠμπορεῖ νὰ ἐξακολουθῇ αὐτό; Δὲν εἶσθε λυπημένη, κουρασμένη, ἐντροπιασμένη κάποτε διὰ τὸν ρόλον αὐτὸν ποῦ παίζομεν;... Ἀ! ἂν ἦσθε ἐλευθέρη, θὰ σὰς ἔπαιρνα μαζί μου, ἀγαπημένην, λατρευτήν... Ἀλλὰ δὲν εἶσθε ἐλευθέρη... Ἐχετε καθήκοντα, τὸν ἀνδρα σας ποῦ περιποιεῖσθε με θυμαστὴν ἀφοσίωσιν, καὶ ποῦ δὲν ἠμπορεῖτε, ποῦ δὲν θέλετε νὰ ἐγκαταλείψετε.

— Ποῦ τὸ ξέρετε; Εἶπεν ἀποτόμως. Δὲν μ' ἔχετε ἐρωτήσει ποτὲ σας...

— Ζοζάννα, δὲν συναινέσατε ποτέ...

— Ὁχι. Ἀλλ' ἔπρεπε ἴσως νὰ μ' ἐρωτήσετε, ἀφοῦ τὸ ψεῦδος σὰς ἐβάρυνε τόσο!... Ναί, πρὶν ἀναποδογυρίσετε τὴν ζωὴν μας, θὰ ἠμπορούσατε νὰ ζητήσετε μαζί μου τὸ μέσον διὰ τοῦ ὁποίου θὰ συνεδέαμεν τὰ λεπτολογήματά σας καὶ τὸν ἔρωτά μας... τὰ καθήκοντα ποῦ σὰς ἔδωκε ὁ ἔρως μας... Ἀλλ' ἀποφασίσατε μοναχὸς σας, ἀποτόμως...

— Ἀν σὰς εἶχα ξαναῖδῃ, πρὶν ἀποφασίσω, Ζοζάννα, θὰ ἦμουν ὅπως πάντοτε ἀσθενής... ναὶ ἀδύνατος καὶ ἐρωτευμένος... Ἀφῆσα τὸν ἑαυτὸν μου... καὶ τότε ἔλαβα τὰς προφυλάξεις μου ἐναντίον ὧσων μοῦ ἔλεγε ἡ καρδιά μου...

— Ἀ! ὑποσχέθηκα... Ἐστὼ! θὰ εἰσέλ-

θωμὲν εἰς τὴν τάξιν. Ἡ λεπτὴ συνειδήσις σας καθησυχάζει. Δὲν ἠμπορῶ ν' ἀφήσω τὸν ἀνδρα μου... Δὲν θέλω νὰ τὸν ἀφήσω... Τί τύχη γιὰ σὰς!... Ἀν ἦμουν ὀλιγώτερο ἀφωσιωμένη σ' αὐτὸν τὸν ἄρρωστον, θὰ εἶχατε μίαν γυναῖκα μ' ἓνα παιδί στὴν ἀγκαλιά! Καὶ ἡ μαμά σας δὲν θὰ εὐχαριστεῖτο... Ἀλλὰ ἡ «θυμαστή μου ἀφοσίωσις» ἀπλοποιεῖ τὰ πάντα...

— Ζοζάννα...

— Ναί, ἔχετε δίκαιον, καὶ ἡ μητέρα σας ἐπίσης δίκαιον... Δὲν ἠμπορῶ ν' ἀφήσω τὸν ἀνδρα μου, καὶ με στέλνετε στὸ προσκέφαλό του με μίαν ὥραιαν χειρονομίαν!

— Μά, θὰ ἐδέχεσθε νὰ ζητε πάντα με τὸ ψεῦδος, με φόβους, μ' αἰώνια δράματα!... Ἐγὼ δὲν ἠμπορῶ πλέον... Θέλω ὄρους ὁμαλοῦς ζωῆς ποῦ θὰ μοῦ ἐπιτρέψουν νὰ ἐργάζωμαι, νὰ παρασκευάζω τὸ μέλλον. Σὰς φαίνομαι μισητός, αἰσχρὸς καὶ παραπολὺ γήινος... Σκεφθῆτε: ἐσεῖς ἡ ἰδία, ἀπελευθερωμένη ἀπὸ τὸ αἰώνιον αὐτὸ βάσανο, ἀπὸ τὸ βασάνισμα τοῦ ἔρωτος, θὰ γίνετε γαληνία περισσότερο, δυνατωτέρα... Σὰς ἐχάρισα τόσῃ ὀλίγην εὐτυχίαν ποῦ γλίγωρα θὰ με λησμονήσετε...

— Γλιωρότερα ἀπὸ ὅσο φαντάζεσθε!... Ἀλλὰ πρὸς Θεοῦ ἀφήσατε τὰς παραινέσεις σας, σὰς παρακαλῶ... Θὰ ἠμπορέσω δὲν εἶνε δύσκολον.

Συγκρατεῖται καὶ δὲν κατεβάζει τὰ μάτια... Ἀλλ' ἔξαφνα ἡ εἰρωνεία της θραύεται εἰς ἓναν λυγμόν...

— Νὰ λοιπόν... ναί... ἐτελείωσε. Τὸ περίμενα... Ἀλλὰ δὲν ἐπίστευα ὅτι θὰ ἦτον σήμερα... Ἐτελείωσε!... Σὰς ἀγάπησα, σὰς ἔδωκα τὸν ἑαυτὸν μου, χωρὶς νὰ συλλογισθῶ **περὶ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ**, με ὅλην μου τὴν καρδιά, καὶ γιὰ πάντα... Κέπειτα... αὐτὸ τὸν παιδί... Ἀναπολήσατε! τί φόβον ποῦ εἶχατε!... Κεγὼ, δὲν ἔβλεπα τὸν κίνδυνον, οὔτε τὴν ἐντροπήν... Δὲν ἔβλεπα παρ' αὐτό: ἓνα παιδί ἀπὸ σὰς!... Ἀ! τὰ ὑπέφερα ὅλα, ὅλα, ὅτι ξέρετε καὶ δὲν ξέρετε, τὰ χειρότερα ψυχικὰ καὶ σωματικὰ βāsana, γιὰτὶ ἔλεγα: «Θὰ τὸ ἀγαπῶ τόσο! Θὰ με συγχωρήσῃ ὅτι εἶμαι μόνον ἐρωμένη του... Θὰ μελήσῃ νὰ με βοηθήσῃ, νὰ με παρηγορήσῃ... Καί, χωρισμένη ἀπ' αὐτὸν δὲν θὰ εἶμαι πλέον μόνη...» Ἴδου τί ἔλεγα μέσα μου... Καὶ τότε...

— Ζοζάννα!

Ἦσθάνθη μίαν ὁρμὴν πρὸς αὐτὴν ἄλλ' ἀμέσως τὴν συνεκράτησε. Καί, κτυπῶν τὸ λιθόστρωτον με τὸ μπαστοῦνι του, ὁμιλεῖ ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ δόντια του:

— Εἶνε φοβερὰ ὅλ' αὐτά... Ἐπέρασα μίαν τρομερὰν νύκτα. Ἐνόμιζα πῶς δὲν θὰ εἶχα τὸ θάρρος νὰ ἔλθω ἔως ἐδῶ... Ὅ,τι μοῦ λὲς τὸ εἶπα σὸν ἑαυτὸν μου ἐγὼ ὁ ἴδιος... Δὲν ἔχω νὰ σὲ κατηγορήσω εἰς τίποτε. Σέκτιμῶ, κατὰ βάθος, περισσότερο ἀπὸ ὅσο φαντάζεσαι καὶ σάγαπῶ περισσότερο ἀπὸ ὅσο πιστεύεις. Καὶ δὲν εἶνε τὸ λάθος σου ἂν δὲν εὐτυχίσασαμε... Ἐβαλα εἰς τὴν ζωὴν σου τὴν ἀταξίαν, τὴν ἀγωνίαν, καὶ τὴν συμφορὰν... Ἴσως εἶμαι ἀνάνδρος!... Ὅμως αἰσθάνομαι πῶς ἡ μητέρα εὐρίσκεται ἐν τῷ δικαίῳ δὲν εἶμαι καμωμένος διὰ τὴν ζωὴν αὐτοῦ τοῦ εἶδους, δὲν ἠμπορῶ πλέον...

Ἡ Ζοζάννα ἐννοεῖ πῶς ἡ ἀπόφασις τοῦ Μανρικίου εἶν' ἐσκεμμένη, στερεὰ, ἀκλόνητος. Γιατί λοιπὸν νὰ συζητῇ καὶ νὰ νάσαστενάζῃ; Λέγει μοναχά:

— Τὸ παιδί μας;

Ὁ Μανρίκιος ἀποστρέφει τοὺς ὀφθαλμούς. Ἡ συγκίνησις τὸν πνίγει τὰ νεῦρα του, τὸν προδίδουν... Πρέπει νὰ τελειώσῃ αὐτὴ ἡ σκηνή. Καὶ ὅμως δὲν τολμᾷ νὰ φύγῃ. Θὰ ἤθελε νὰ πῇ ἓναν λόγον ἀποχαιρετισμοῦ, τρυφερόν σχεδόν, ποῦ νὰ καθησυχάσῃ τὴν συνειδήσιν του καὶ ποῦ νὰ μὴν ἐνέχῃ καμμίαν ὑποχρέωσιν. Ἀλλὰ τί νὰ πῇ εἰς τὴν γυναῖκα αὐτὴν, ὠρὰν, φλεγομένην καὶ τόσο ἀξιολύπητην μέσα εἰς τὰ παλαιωμένα ρούχα της, με τὸ χυδαῖον φορτίον ποῦ κρατεῖ: τὸ φαγητὸ τοῦ σπιτιοῦ, τὴν ζωὴν τοῦ σπιτιοῦ, τὸ βάρος τοῦ σπιτιοῦ!... Πῶς ὅλ' αὐτὰ εἶνε ἄθλια, τραγικά, θλιβερά!

Μένουν μίαν στιγμὴν ἄφωνοι, παρατηροῦντες τὰ χόρτα ποῦ ἔχουν φυτρώσει ἀνάμεσ' ἀπὸ τὰ λιθόστρωτα. Ἐνας θερμὸς ἀνεμὸς κινεῖ τὰνθισμένα κλαδιά, ὑπεράνω τοῦ τοίχου τῆς École Normale.

Ἐνας κώδων ἤχῃ εἰς τὴν θρησκευτικὴν ἑνωσιν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Ἀναμνήσεις ἐξυπνοῦν ἀπὸ τὰ δένδρα, τὰς πέτρας, εἰς τὸν ρυθμὸν τοῦ κώδωνος... Ἐκεῖ, εἰς αὐτὸν τὸν δρόμον, μίαν ἐσπέραν τοῦ χειμῶνος, ὑπὸ τὴν βροχήν, ἡ Ζοζάννα καὶ ὁ Μανρίκιος ἐσταμάτησαν καὶ ἤνωσαν τὰ μάτια των. Ἡ ἀντανάκλασις τῶν φανῶν ἔτρεμε μέσα εἰς τὰ νερά τῆς βροχῆς. Ἐνας κώδων ἐσήμαινε... Καὶ ἄλλαι ἀναμνήσεις, διασκορπισμέναι, παρουσιάζονται: ἡ βίλλα τῆς Μπελβύ, ἓνα πρωὶ μετὰ τὸ χιόνι, εἰς τὸ Δάσος... ἡ μικρὰ κάμαρα μετὰ τὴν κουρτίνης ἀπὸ μπλὲ ὑφάσμα καὶ τὸ μπρούτζινο ὠρολόγι της—πέντε χρόνια ἐνὸς θλιβεροῦ ἔρωτος ὁ ὁποῖος ἀποθνήσκει τὴν στιγμὴν αὐτὴν!

Κ' ἔξαφνα ἡ Ζοζάννα ψιθυρίζει:

— Τί θὰ γίνω;

Δὲν τῆς ἀπαντᾷ. Αἰσθάνεται ἐντροπήν διὰ τὰς ματαιὰς φράσεις... Τί θὰ γείνη; Αὐτὸ τὸ ξέρει: θὰ περιποιεῖται τὸν ἀνδρα της θὰ γράφῃ ἄρθρα περὶ συρμοῦ θὰ ζῇ ζῶν δυστυχισμένη καὶ ἀσθενῇ... Δέχεται νὰ ζῇ αὐτὴν τὴν ζωὴν... **Ἡ γυναῖκα εἶνε καμωμένη διὰ τὴν ἀφοσίωσιν...**

Καὶ λοιπὸν ἐτελείωσε. Ἡ Ζοζάννα φεύγει. Δὲν ἐρωτᾷ πλέον, δὲν παρατηρεῖ τὸν Μανρίκιον φεύγει ἄργά, μετὰ τὴν κεφαλὴν ὑψηλά, μετὰ τὸν κορμὸν τεντωμένον—μετὰ τὴν βαρεῖαν σάκαν εἰς τὸ δεξιὸ της χέρι.

Η

Ἡ ἀποχώρησις ἐσήμανε, πολὺ μακράν ταμποῦρλα ἀντήχησαν χαιρετίζοντα τὴν ὥραιαν ἡμέραν τοῦ Ὀκτωβρίου ἀποθνήσκουσας.

Ἀπέθνησκε γλυκύτατα. Ἐμαραίνεται σὰν ἕνας φθινοπωρινὸς κήπος, εἰς τὸ ἄρωμα τῶν νεκρῶν φύλλων τοῦ δενδρολιβάνου. Ὁ οὐρανός, ὑπεράνω τῆς Σάροτης, διέμενε καθαρὸς, φωτιζόμενος ἀπὸ ἓνα ψυχρὸν κίτρινο φῶς ὅμως σύννεφα γαλάζια συνεσωρεύοντο εἰς τὸν ὀρίζοντα καὶ ἤδη αἰσθάνετο κανεὶς τὴν ὑγρὰν φρεσκάδα νάναβαίνει ἀπὸ τὸν ποταμόν. Ἡ κάτω πόλις ἦτον πνιγμένη εἰς ὀμίχλην.

Δὲν ὑπῆρχε πλέον κανεὶς εἰς τοὺς κατηφορικοὺς δρομίσκους τῶν παλαιῶν συνοικιῶν, κανεὶς ἐμπρὸς εἰς τὸν πρόναον τῆς Παναγίας. Οἱ περιπατηταί, οἱ περιηγηταί εἶχαν φύγει. Τόρα, ἡ μητρόπολις ἦτον μόνη ἐπὶ τῆς πλατείας ὅπου ἡ μεγάλη σκιά της δὲν ἠμποροῦσε ν' ἀπλωθῇ ὀλόκληρη. Ἦτον μόνη, βουβὴ καὶ στολισμένη ὡς ἂν γοτθικὴ βασίλισσα προσευχομένη.

Κ' ἐμπρὸς ἀπ' αὐτὴν, καὶ τριγύρω της τὰ παλαιότατα σπίτια, χαμηλὰ καὶ αἰχμηρὰ ἐφαίνοντο ὡς ἐν γονυκλισίᾳ.

Μία λάμπα ἀναψε, εἰς τὸ πρῶτο πάτωμα ἐνὸς μικροῦ οἰκοδομήματος, τὸ ὁποῖον συνείχετο μετὰ κήπον περιτοιχισμένον. Ἡ πρόσοψις ἔβλεπε τὴν ὀριστερὰν πλευρὰν τῆς μητροπόλεως. Ὁ τοίχος τοῦ κήπου εἶχε ἓναν φανὸν εἰς τὴν γωνίαν, καὶ εἰς τὰς ἐξοχὰς του τοῦ φεφες κισσοῦ, ὁ ὁποῖος ἐλαμποκοποῦσε. Ἐνα μικρὸ ἀνοιγμα, ἓνα γραμματοκιβώτιον ἦτον εἰς τὴν θύραν, βαμμένην μπλέ.

Ἡ λάμπα, ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ λευκὰ παραπετάσματα, ἐσχημάτιζε ἓνα φωτεινὸν σημάδι, καὶ ἡ Ζοζάννα τὸ παρατήρει ἀπὸ τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς πλατείας. Κάθε βράδυ, καθὼς ἐπέστρεφε ἀπὸ τὰ μαθήματά της—καθὼς ἐπέστρεφε ἀπὸ τὸ νεκροταφεῖον ἔβλεπε τὴν μικρὰν αὐτὴν λάμπην, ποῦ τὴν ἐκαλοῦσε, ποῦ τῆς ἔλεγε:

«Δὲν εἶσαι μόνη στὸν κόσμον...»

Ἦτον χήρα ἐδῶ κ' ἔξη μῆνας... Τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Μαΐου ἡ ἀρρώστια τοῦ Πέτρου Βαλεντέν εἶχε λάβει νέον χαρακτήρα, μὲ κρίσεις ὀξείας:—πόνους ἀποκαλύπτοντας καρκίνον.—Καὶ ὁ δυστυχὴς γνωρίζων τὴν κατάστασίν του, δὲν εἶχε πλέον ἄλλον πόθον παρὰ ν' ἀφήσῃ τὸ Παρίσι καὶ νὰ γυρίσῃ εἰς τὴν Σάρτρην. Ἦτον ἕνας πόθος τυφλὸς μελλοθανάτου, ν' ἀποθάνῃ στὸ σπίτι τῶν γονέων του, κοντὰ στὴν γρηθὰ θεία του ποῦ τὸν εἶχε δεχθῇ μόλις ἐγεννήθη, ποῦ τὸν εἶχε υἱοθετήσῃ ὀρφανόν... Οἱ γιατροί, τοὺς ὁποίους ἐσυμβουλευθῇ ἡ Ζοζάννα, ἀπαντοῦσαν: «Κάμετέ του αὐτὸ τὸ μεγάλο χατήρι. Θὰ ζήσῃ μερικὸς μῆνας ἀκόμη, ἕναν χρόνον ἴσως, ἀλλὰ δὲν ἠμποροῦμεν νὰ τοῦ κάμωμε τίποτε, μόνο νὰ τὸν ἀνακουφίσωμε λιγάκι...» Ἦ δεισποινὴς Μιράκλ προστρέξασα εἰς τὸ Παρίσι, ἔλεγε: «Σὰς παίρνω ἐγὼ στὸ σπίτι μου... Ἀφήστε τὰ περιοδικά. Ἀφοσιωθῆτε στὸν ἀρρωστό μας...» Καὶ ἡ Ζοζάννα συνήνεσε...

Ὁ Πέτρος ἀπέθανε εἰς τὰ χέρια της. Τὴν εὐχαρίστησε, τὴν εὐλόγησε... Καὶ ἀμέσως ὕστερα ἀπὸ τὸν θάνατόν του, μὲ τὴν σειράν της ἔπεσε κ' ἐκεῖνη, ἐξηντημένη, ἀναιμική, βυθισμένη μέσα εἰς μίαν λύπην βουβήν, μὴ αἰσθανομένη πλέον οὔτε ἀγάπην, οὔτε περιφρόνησιν, οὔτε ὀργήν, οὔτε πόνον,—μόνον τὸ ἐξάφνισμα ἀπὸ τὴν ζωὴν...

Μόλις ἀνέρωσε, ἔμαθε ἀπὸ τὰς ἐφημερίδας τὸν γάμον τοῦ Μαυρικίου μὲ τὴν δεσποινίδα Γκωσέν-Λαμπεριέ, «ἀνεψιὰν τοῦ μεγάλου μηχανικοῦ». Ἀπὸ ὅ,τι εἶχε ἀγαπήσει, τίποτε ἄλλο παρὰ τὸν μικρὸν Κλαυδιόν της δὲν ἀπέμενε πλέον: Δὲν ἐρωτοῦσε πλέον τὸν ἑαυτὸν της ἀν εἶχε δικαίωμα ἐπὶ τῆς εὐτυχίας, ὅπως ἔκαμνε ἄλλοτε. Δὲν ἐζητοῦσε πλέον τὴν ἔννοιαν τοῦ καθήκοντος καὶ τὸν κανόνα τῆς ζωῆς... Τὸ καθήκον της ἦτον ἀπλοῦν τώρα ἡ ζωὴ της εὐθεῖα καθ' ὁλοκληρίαν. Ὑποφύρουσα ἀκόμη θὰ ἐτελείωνε τὴν ἀνάρρωσίν της εἰς τὸ σπίτι τῆς δεσποινίδος Μιράκλ. Μαθήματα, σὲ κανένα οἰκοτροφεῖον, εἰς τὰ σπίτια, θὰ τῆς ἐπέτρεπαν νὰ κερδίῃ τὰ πρὸς τὰ ζῆν. Ἐπειτα;... Ἦ Ζοζάννα ἐσκόπευε νὰ γυρίσῃ στὸ Παρίσι, νὰ εὕρῃ ἐκ νέου τὴν παλαιάν της θέσιν... Ἀλλὰ οἱ Φουκὰρ θὰ τὴν εἶχαν ἀντικαταστήσει!... Θὰ τὴν ἐξανάπαιρναν ἴσως. Ἦ ὑπόθεσις αὐτὴ ἀπῆλπιζε τὴν δεσποινίδα Μιράκλ ἡ καλοκάγαθη γεροντοκόρη ἐπιθυμοῦσε νὰ κρατήσῃ τὴν Ζοζάνναν καὶ τὸν μικρόν, πολὺ, παντοτεῖνά...

—Γιατί, ἔλεγε, νὰ μὴν ἐγκατασταθῇς εἰς

τὴν Σάρτρην, ν' ἀνοίξῃς ἕνα μικρὸ σχολεῖο, ν' ἀναθρέψῃς τὸ παιδί μας μὲ τὰ παιδιὰ τῶν ἄλλων; Μὲ ὑπολήπτονται ἐδῶ καὶ ὁ ἐφημέριος τοῦ Σαῖντ-Αινάν, καὶ ὁ ἐκκλησιαστικὸς σύμβουλος Κουλὸμπ ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν οἰκογένειάν μας... Πίστευσέ με, μικρὴ μου Ζοζάννα ἡ ζωὴ σου εἶνε ἐδῶ, τώρα.

Ἦ σκέψις αὐτὴ ἔκαμνε ἄνω-κάτω τὴν Ζοζάνναν. Ἐπροτιμοῦσε τοὺς ἀγῶνας, τοὺς κινδύνους, τὸν πυρετὸν τῶν Παρισίων παρὰ νὰ χωθῇ ἐκεῖ εἰς τὴν ἐπαρχιακὴν ζωὴν. Δὲν ἦτον προωρισμένη νὰ εἶνε διδασκάλισσα, καὶ ὅλα τὰ παιδιὰ, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ δικό της, τὴν ἀνιοῦσαν.

Ἀλλὰ, τὸ βράδυ αὐτό, αὐτὸ τὸ βουβὸ βράδυ, ἡ Ζοζάννα ἐξεπλήττετο ὅτι σχεδὸν ἐγκατεροῦσε, ὅτι ἦτον σχεδὸν ἀποφασισμένη εἰς τὴν ὑπερτάτην αὐταπάρνησιν. «Ὅχι πεπεισμένη, —νικημένη! Ἐσυλλογίζετο. Τὸ ὄργανον τῆς ἐνεργείας μου ἔχει σπάσει· δὲν ἔχω πιά τὴν θέλησιν διὰ μίαν ζωὴν προσωπικήν. Εἶμαι στὸ χῶμα... Δὲν θὰ ξανασηκωθῶ πλέον· θὰ συρθῶ. Καὶ εἴτε ἐδῶ, εἴτε ἄλλου, τί μὲ μέλει;»

Τὴν ὥραν τοῦ φαγητοῦ ἀνεκοίνωσε τὴν ἀπόφασίν της εἰς τὴν δεσποινίδα Μιράκλ.

«Παρίσι... Τί θὰ γίνω στὸ Παρίσι;... δὲν ἔχω πιά φίλους: ὁ Πέτρος τοὺς ἀπεμάκρυνε ὅλους... Δὲν ἔχω χρήματα. Ἐπούλησα τὰ πτωχά μου ἔπιπλα. Πῶς νὰ ζήσω ἕως ποῦ ναυρῶ δουλειά; Ὅχι! δὲν κάμνω αὐτὴν τὴν τρέλλα· θὰ μείνω...»

Παρετήρησε τὴν πλατεῖαν, τριγύρω της. Ὁ φαῖς ἦσκιος τῆς ἐσπέρας ἐπνιγε τὰς προσόψεις τῶν οἰκοδομῶν, τὰς στέγας, τὰ ξανθὰ δένδρα. Ὅμως ἡ μητρόπολις, μεγάλη καὶ συγχρόνως ἐλαφρά, ἐλεπτύνετο, ἀπλώνετο, προσφύρουσα εἰς τὸν Θεὸν τὰ ἄνισα τόξα της ποῦ ἐκρατοῦσαν ἀκόμη εἰς τὰς κορυφὰς τῶν τῆν τελευταίαν ἀνταύγειαν τῆς ἡμέρας. Ἦ σκιὰ τὰ ἐκάλυψε τέλος ὅλα καὶ ὁ Ἑσπερινὸς, περιστέρου τοῦ λυκόφωτος, ἐκατέβη ἀπὸ τὸν ὑψηλότερον πύργον, ἀνάμεσα ἀπὸ ὅλην αὐτὴν τὴν σκιὰν σιγᾶ-σιγᾶ...

Τότε ἕνας-ἕνας οἱ φανοὶ ἐσημειώθησαν εἰς τὴν νύκτα ὥσάν χρυσὰ σημάδια. Ἐνας διανομεὺς ἐνεφανίσθη, ὁ ὁποῖος ἐπήγαινε ἀπὸ θύραν εἰς θύραν, κυτῶν τὰ ἠλεκτρικὰ κουδούνια, τὰ ρόπτρα τῶν σπιτιῶν. Ἦ Ζοζάννα τὸν ἀπῆντησε, ἐμπρὸς ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς δεσποινίδος Μιράκλ.

—Ἐχομε τίποτε; εἶπε.

—Δύο γράμματα καὶ μιὰ ἐφημερίδα.

Ἦ ἐφημερίς ἦτον ἡ *Θρησκευτικὴ Ἑβδομάς*.

Ἦ μία ἀπὸ τὰς δύο ἐπιστολὰς εἶχε σταλῇ κατ' ἀρχὰς εἰς τὰ γραφεῖα τοῦ «Γυναικείου Κόσμου», ἔπειτα εἰς τὴν νέαν διεύθυνσιν τῆς Ζοζάννας, Ἦ ἄλλη ἐπιστολὴ ἦτον τοῦ Φουκὰρ.

Ὁ διανομεὺς ἐκτυποῦσε τώρα πιδ μακροῦ. Ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ φανοῦ ἡ Ζοζάννα ἐδιάβαζε:

«Ἀγαπητὴ κυρία,

»Μεταβιβάζω εἰς ὑμᾶς μίαν ἐπιστολήν ποῦ ἦλθε σήμερον, σὰς παραπονοῦμαι φιλικῶς διότι δὲν ἐδώσατε εἰδήσεις σας εἰς τὸν *Γυναικεῖον Κόσμον*. Τί κάμνετε εἰς τὴν Σάρτρην;... Ἦν πλήττετε πολὺ, στέλλετέ μας, ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν, μικρὰ χρονικὰ ἐπὶ τῆς ἐπαρχιακῆς ζωῆς.

»Δὲν λέγω ὅτι θὰ περάσουν ὅλα βέβαια· ἀλλὰ, πρὸς τὸ συμφέρον σας, μὴν ἀφίνετε νὰ σὰς ξεχνοῦν.

»Ὑπογράφετε ὅπως ἄλλοτε «Ζοζάννα» συντόμως, ἔτσι εἶνε καλὰ.

Τὰ σέβη μου

«*Ι. Φουκὰρ*».

Ἦ Ζοζάννα δὲν ἐπίστευε τὰ μάτια της... Εἶχεν ἐγκαταλίπει τοὺς Φουκὰρ κἄπως ἀπτόμα, καὶ εἶχαν ψέξει τὴν ἀπόφασίν της... Ἐδειχναν δυσαρέσκειαν. Καὶ ὁ Φουκὰρ, ἀμέσως, ἔκαμνε διαβήματα φιλικά!...

Ἐξήτασε τὴν ἄλλην ἐπιστολήν, ποῦ εἶχε ἕνα ἰταλικὸ γραμματόσημο. Ὁ χαρακτήρ τῆς ἐπιγραφῆς ἦτον σταθερός, καὶ ἡ Ζοζάννα ἔβλεπε διὰ πρώτην φορὰν αὐτὸν τὸν χαρακτήρα. Ἀφοῦ ἔσχισε τὸν φάκελλον, ἐζήτησε τὴν ὑπογραφήν κ' ἔκαμε κίνημα ἐκπλήξεως.

»Εἰς τὴν Φλωρεντίαν, κυρία, καὶ ὅλος τυχαίως ἐξωφύλλισα εἰς ἕνα σαλόνι ξενοδοχείου παλαιούς ἀριθμοὺς τοῦ *Γυναικείου Κόσμου*. Ἐδιάβασα τὸ χαριτωμένον ἀρθράκι ποῦ ἀφιέρωσατε εἰς τὴν «Ἐργατίδα».

»Τὸ χονδρὸ αὐτὸ βιβλίον γεμᾶτο ἀπὸ ἀριθμοῦς καὶ στατιστικάς, δὲν σὰς ἔκαμε νὰ πληξέτε, διότι τὸ ἐδιαβάσατε καὶ τὸ ἐννοήσατε καὶ εὐφυῶς ἐπαρουσιάσατε εἰς τοὺς συνδρομητὰς τοῦ περιοδικοῦ σας. Ἰδοὺ μία ἐπιτυχία, διὰ τὴν ὁποίαν δὲν ὑπερηφανεύομαι ὀλίγον. Εἶχα ἀναγνώστας κἄποτε ἀναγνωστρίδας ποτέ. Εἶσθε ἡ πρώτη, εἶμαι βέβαιος περὶ τούτου. Καὶ ἂν δὲν εἶσθε ἡ τελευταία, αἱ σύγχρονοί μου θὰ μάθουν, χάρις εἰς Ὑμᾶς, ὅτι ὑπάρχω καὶ ὅτι θέλω τὸ καλὸ τους...

»Ἦν αὐτὸ εἶνε *φεμινισμός*, εἶμαι λοιπὸν *φεμινιστής*. — Δὲν μ' ἀρέσει καὶ τόσο αὐτὴ ἡ λέξις· τὴν ἐκόλλησαν ὡς ἐτικέταν προκλητικὴν, εἰς πράγματα καὶ πρόσωπα παραδόξως διά-

φορα... Ἦ κυρία Φουκὰρ εἶνε «φεμινιστής», καὶ ὁ καθένας ἡξεύρει πόσον εἶνε γενναία ἀπέναντι τῶν συνεργατίδων της! Ἦτον φεμινιστὴς ἐπίσης καὶ ἐν ἐνεργείᾳ ὁ μυθιστοριογράφος ἐκεῖνος ποῦ ἐκήρυσσε τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἔρωτος, καὶ ὁ ὁποῖος ἐκτυποῦσε τὴν γυναῖκα διότι ἐχαμογέλασε σ' ἕναν γείτονα... Ἐξαναγίνετο ἄνθρωπος μὲ ὅλα τὰ ἐνστικτα καὶ τὰ προλήψεις τοῦ ἀνθρώπου.

»Προσπαθῶ νὰ εἶμαι ἄνευ προλήψεων, κυρία Ζοζάννα, καὶ ἔχω τόσο ὅσοι καὶ οἱ κεκηρυγμένοι φεμινισταὶ σας σέβας πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἄλλων,—ἀκόμη ὅταν οἱ ἄλλοι αὐτοὶ εἶνε γυναῖκες. Τοὺς ἀναγνωρίζω ἀκριβῶς τὰ ἴδια δικαιώματα ποῦ ἀντιπιοῦμαι διὰ τὸν ἑαυτόν μου, καὶ καθὼς δὲν ἀφίνω νὰ μὲ διευθύνουν, καθὼς δὲν εἶμαι καὶ τόσο *ἐγκατερωθὼν*, οὔτε παθητικὸς, ἐνδιαφερόμαι διὰ τὰς ἀνέξαρχτητους αὐτάς, αὐτάς τὰς ἀντάρτιδας ποῦ εἶνε σύγχρονοί μου.

»Ἰδοὺ μία ἐλευθέρᾳ ἐξήγησις ποῦ ἔρχεται πολὺ ἀργά. Δὲν θὰ τὴν δημοσιεύσετε, εἶνε γιὰ σὰς μόνον, κυρία «Ζοζάννα», ἡ ὁποία χωρὶς ἄλλο δὲν εἶσθε «Ζοζάννα». Εἶνε ψευδώνυμον, αὐτὸ τὸ μυστηριώδες καὶ θελκτικὸν ὄνομα; Πόσο λυποῦμαι γι' αὐτό!

»Γράφω εἰς τὸν Φουκὰρ,—κἄπως ὀλιγώτερον ἀπὸ φίλον καὶ περισσότερον ἀπὸ γνώριμον.—Τὸν παρακαλῶ νὰ σὰς μεταβιβάσῃ τὴν σχοινοτενὴ αὐτὴν μου ἐπιστολήν, ἡ ὁποία θὰ σὰς φανῇ ἴσως πολὺ γελοία, καὶ τὸν συγγαίρω ὅτι σὰς ἔχει συνεργάτιδα. Αὐτὸς ὁ Φουκὰρ δὲν γνωρίζει τὴν εὐτυχίαν του!

Μετὰ σεβασμοῦ

Νόελ Ντελύλ.

Ἦ Ζοζάννα ἐδιάβασε, μονομιᾶς, τὰς τέσσαρας μικρὰς σελίδας. Τὰς ἐξαναδιάβαζε, γραμμὴν πρὸς γραμμὴν. Καὶ τὸ γράμμα τῆς ἐφαίνετο διασκεδαστικώτερον καὶ ὡραιότερο. Αἰσθάνετο περιέργειαν, χωρὶς ἀναίδειαν, καὶ μίαν ἐλπίδα, μίαν ὑπόσχεσιν συμπαθείας, ὑπὸ τὴν ἐλαφρὰν εἰρωνείαν τῶν λέξεων.

Καὶ ἡ συμπάθεια αὐτὴ ἐνὸς ἀγνώστου ἦτον εὐεργετικὴ διὰ τὴν Ζοζάνναν, ἀπὸ τὴν πρώτην στιγμὴν ποῦ ἐξεδηλώνετο. Ἦ ἐπιστολὴ τοῦ Νόελ Ντελύλ ἐξηγοῦσε τὴν ἐπιστολήν τοῦ Φουκὰρ. Ὁ διευθυντὴς τοῦ γυναικείου κόσμου θὰ εἶπε ἀπὸ μέσα του:

«Στάσου! στάσου! ἀλήθεια αὐτὴ ἡ Βαλεντέν ἔγραφε κομποῦτσικα. Τὸ ἄρθρο δὲν ἦτον καὶ τόσο ἀνόητο... Θὰ ἠμποροῦσε νὰ μᾶς ἐστέλνε χρονικὰ τῆς ἐπαρχίας της...»

«Οἱ μικρὲς ἀφορμές!... ἐσκέφθη ἡ Ζοζάννα. Αὐτὸς ὁ κύριος Ντελύλ, χωρὶς νὰ τὸ ξέρῃ, μοῦ ἔκαμε εὐκολώτερο τὸ διάβημα ποῦ δὲν ἐτολμοῦσα νὰ ἐπιχειρήσω. Θὰ πρέπει νὰ τὸν εὐχαριστήσω. Αὐτὴ ἡ ἐπιστολὴ εἶνε χαριτωμένη, ἀλήθεια».

Εἶχε κολακευθῇ ὅτι ὁ κ. Ντελύλ ἔλαβε τὸν κόπον νὰ τῆς γράψῃ, νὰ γράψῃ σ' αὐτήν, τὴν ἀσημνὴν Ζοζάνναν, καὶ περισσότερο ἀπὸ δύο λόγια εὐγενικὰ σ' ἓνα ἐπισκεπτήριον. Καὶ ἀνεπόλει τὰ λόγια τοῦ Φουκάρ: «Ἕνας ψηλὸς νέος, μελαχροινὸς σὰν ἀράνης καὶ ψυχρὸς σὰν Ἀγγλος... Ἦτον ἀπεσταλμένος εἰς τὸν Καναδᾶν...»

Ἕνα ἀθέλητο μειδίαμα ἐπέρασε ἐπάνω ἀπὸ τὰ χεῖλη της. Παρατήρησε τὴν ἐπιστολήν, τὸ σχέδιον καὶ τὴν ὑπογραφήν... Τὸ χαρτὶ εἶχε μίαν ἀόριστον μυρωδιὰν σιγαρέττου. Ἐφαντάσθη ἕναν ἄνθρωπον νέον ἀκόμη, μελαχροινὸν μὲ κατὰ-μαυρα μάτια... Ἐβάδιζε, τὸ σιγαρέττο στὰ δάκτυλα, σ' ἓνα φλωρεντινὸ τοπίον κ' ἐσυλλογίζετο:

«Αὐτὴ ἡ «Ζοζάννα» ἔλαβε τὸ γράμμα μου.»

Ἦτον ἡ «Ζοζάννα» ἀπλῶς διὰ τὸν ἄγνωστον αὐτόν, ποῦ δὲν ἤξευρε τίποτε γι' αὐτήν, ποῦ δὲν ἦτον βεβαία ἂν ἤξευρε τὸ πραγματικόν της ὄνομα...

Ἡ φαντασία της ἡ εὐκίνητος ἐπεριπλανήθη...

Ἐπειτα ἐσήκωσε τοὺς ὤμους:

«Μ' ἐλησμόνησε πλέον αὐτὸς ὁ κύριος Ντελύλ!... Τί μὲ μέλει; Δὲν θὰ τὸν ἰδῶ ποτέ.»

Ἐν τούτοις εὐθὺς ἀμέσως, ἄρχισε νὰ βλέπῃ ὀλιγώτερο μαῦρα τὰ πράγματα γύρω της.

Θ

— Θεία μου;

— Τί 'νε;

— Καλὰ μαντάτα!

Τὸ δωμάτιον ἦτο ψυχρὸν καὶ λευκὸν ἔν ἀπὸ τὰ δωμάτια ἐκεῖνα ποῦ ἀπαντᾷ κανεὶς μόνον εἰς τὰς ἐπαρχίας. Τὸ ὠχροκίτρινον χαρτὶ τὸ λουλουδάτῳ ξεθωριάζει ἐπάνω εἰς τοὺς τοίχους· τὰ παράθυρα ἔχουν κουρτίνες ἀπὸ μουσελίναν. Σιγὰ κινεῖ ἀνάμεσ' ἀπὸ τὰς δύο κολονίτσες του μίαν χρυσὴν μέλισσαν εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ἐκκερμῶς του τὸ ἀλαβάστρινον ὥρολόγι. Αἰσθάνεσαι, πῶς οὔτε ὁ ἥλιος οὔτε ὁ ἔρως εἰσέδυσαν ποτὲ εἰς αὐτὰ τὰ δωμάτια. Ἡ Ζοζάννα καθὼς διεσκέλιζε τὸ κατώφλι ἐφάνη ὡς ν' ἄλλαξε τὴν ἀτμόσφαιραν γύρω της. Ἐβγάλε τὸ καπέλλο της, τὸ ἐπανωφόρι της, καὶ τότε ἐφάνταζε ὑψηλότερα, λεπτοτέρα, καὶ τὸ πένθος τῆς προσέδιδε νεύτητα.

Ἡ δεσποινὶς Μιράκλ, καθισμένη εἰς μίαν γωνίαν σιμὰ εἰς τὴν θερμάστραν, ἀπέθεσε τὸ πλέξιμό της, ἔβγαλε τὰ γυαλιά της, κίνημα

προσιδιάζον εἰς αὐτήν διὰ νὰ ἐκφράξῃ ἀνησυχίαν. Ἦτον ὅπως ἡ κάμαρα ἄσπρη καὶ πολυκαιρισμένη ἀλλὰ γεμάτη γλυκύτητα. Γλυκεῖα ἦτον ἡ ὄψις της μὲ τὰς λεπτὰς ρυτίδας γλυκεῖα ἡ φωνή της ἡ χαμηλή, εὐγενεῖς αἰ κινήσεις τῶν ἡρέμων χειρῶν της. Τὸ μαῦρον της ἔνδυμα ἄφινε νὰ μαντεύεται τὸ ὑψηλὸ σῶμα της εὐθὺ χωρὶς κανένα ἔχνος κυρτώσεως· τὰ μετὰξίνα καὶ ἀργυρὰ μαλλιά της κτενισμένα κατὰ τὴν μόδαν τῆς δευτέρας αὐτοκρατορίας ἐσημάτιζαν ἓνα στεφάνι γύρω ἀπὸ τὸ κεφάλι της. Ποτὲ κόρη ἡλικιωμένη κ' εὐσεβὴς δὲν ὁμοίασε ὀλιγώτερον ἀπ' αὐτήν πρὸς τὴν ἐκ παραδόσεως γεροντοκόρην, ἀποξηραμένην εἰς τὴν ζωὴν τῆς μονώσεως καὶ τῆς θρησκείας. Ἡ δεσποινὶς Μιράκλ δὲν εἶχε ἄλλην μανίαν ἀπὸ τὴν φαρμακευτικὴν· συνέλεγε συνταγὰς μυστηριωδῶν φαρμάκων, «φαρμάκων τῶν καλῶν γυναικῶν», καὶ εἶχε διὰ τοὺς ἰατροὺς τὸ μυστικὸ μῖσος ποῦ ἔχουν οἱ ἐρασιτέχναι πρὸς ἐξ ἐπαγγέλματος...

Λέγει:

— Ζοζάννα, μικροῦλα μου...

Ἦτον ἀνήσυχη. Τὰς εἰδήσεις αὐτὰς ποῦ τῆς ἀνεκοίνωσε ἡ Ζοζάννα προησθάνετο ἀορίστως.

— Ἐλαβα μίαν ἐπιστολήν τοῦ Φουκάρ, ναί, θεία μου... Μοῦ ζητεῖ ἄρθρα... διὰ τὴν ἐπαρχιακὴν ζωὴν!... Θὰ περιγράψω τὸν ἐκκλησιαστικὸν ἐπίτροπον καὶ τὰς κυρίας τοῦ Σαντοαζώ!... Ποῦ εἶνε ὁ Κλαύδιος;

Ἡ Ζοζάννα ἔχαμογέλασε. Ἡ δεσποινὶς Μιράκλ ἀνεστένασε:

— Κλαύδιε; Εἶνε τιμωρημένος κάτω ἀπὸ τὸ τραπέζι. Ἐβούτησε τὸ γατὶ μὲς τὸ νερό... Τὸ παλιόπαιδο δὲν ξέρει τί νὰ κάμῃ... Ἀ! δὲν μοιάζει καθόλου μὲ τὸν δυστυχισμένον τὸν πατέρα του!

Ἡ Ζοζάννα αἰσθάνθη μίαν τύψιν. Ἐκοκίνισε.

— Κλαύδιε!...

Ἐπεγείρουσα τὸν τάπητα ποῦ ἐπιπτε γύρω ἀπὸ τὸ στρογγυλὸν τραπέζι, ἐπανελάβε:

— Κλαύδιε!

Κ' ἔλαβε τὸ παιδί εἰς τὰ χέρια συμμαζευμένον εἰς σφαιρικὸν σχῆμα, μὲ τὰς πυγμὰς εἰς τὰ μάτια, τὰ μαλλιά εἰς τὴν μύτην. Ἠρξίσε νὰ κλαίῃ ἀλλ' ὅμως μία λέξις τῆς μητέρας του ἐσταμάτησε τὸν κατακλυσμὸν τῶν δακρύων.

— Πές νὰ σὲ συγχωρήσῃ ἡ θεία σου.

Ὁ Κλαύδιος ἐμουρμούρισε.

— Μὲ συγχωρεῖτε, θεία... Κ' ἐπρόσθεσε:

— Συγχώρησέ με, γάτε...

Ἡ δεσποινὶς Μιράκλ ἐσυγκινήθη:

— Βλέπεις, Ζοζάννα, πῶς ἔχει καλὴ καρδιά!

Ἐπῆρε τὸ μικρὸ παιδί εἰς τὰ γόνατά της, ἐνῶ ἡ Ζοζάννα παρεσκεύαζε τὸ αὐγὸ μὲ τὸ γάλα διὰ τὸ δεῖπνον τοῦ Κλαυδίου. Ὁ μικρὸς δὲν ἤθελε νὰ τὴν ἀφήσῃ. Δὲν ἐπεινοῦσε· δὲν τοῦ ἄρρεσε τὸ αὐγὸ· ἤθελε δύο κομμάτια ζάχαρη εἰς τὸ φλυτζάνι του. Ἡ Ζοζάννα ἐπενέβη. Ἐκαμε τὸν Κλαύδιον νὰ φάγῃ, μὲ ὅλας τὰς διαμαρτυρίας, ἔπειτα τοῦ ἔβγαλε τὰ ροῦχα, τὸν ἐπλάγιασε εἰς τὴν γειτονικὴν κάμαραν. Ἀπεκοιμήθη.

— Εἶν' ἓνα δύσκολο παιδί, μὰ δὲν εἶνε κακὸ, καὶ σὰς ἀγαπᾷ, εἶπε ἐπιστρέφουσα, ὡσὰν διὰ νὰ δικαιολογήσῃ τὸν μικρόν της.

Ἐγνώριζε ὅτι ἡ δεσποινὶς Μιράκλ τὸν ἐλάτρευε· ἀλλ' ἤξευρε ἐπίσης ὅτι ὁ δυστυχὴς Κλαύδιος ἦτον ἓνας παρειακτὸς εἰς τὸ σπῆτι, καὶ ὑπέφερε κάποτε ὑποχρεωμένη καθὼς ἦτο νὰ τὸν ἐπιβάλλῃ.

— Εἶν' ἓνα πολὺ νευρικὸ παιδί, ἀπεκρίθη ἡ θεία καὶ πρέπει νὰ τὸ ἐπαγρυπνῇ. Ἡ παρμικρὰ ἀλλαγὴ εἰς τὰς συνηθείας τοῦ κάμνει κακὸ. Αὐτὰ τὰ παιδιὰ ἀπὸ τὸ Παρίσι...

— Ἀλλά, θεία μου, ὁ Κλαύδιος εἶν' εὐρωστος!

— Κατ' ἐπίφασιν... ὅπως ὁ πατέρας του!

Ἡ Ζοζάννα ἐσιώπησε.

Ἡ τροφὴ εἶνε τόσο κακὴ στὸ Παρίσι! ἔξηκολούθησε ἡ δεσποινὶς Μιράκλ. Εἶνε καταστροφὴ τοῦ στομάχου... Ὁ δυστυχισμένος μας Πέτρος εἶχε δίκιο· οἱ ἔμποροι σὰς δηλητηριάζουν... Νᾶναθρέψῃς ἓνα παιδί στὸ Παρίσι εἶνε, εἶνε σὰν νὰ συντομεύῃς τὴς ἡμέρας του. Ἐδῶ, τ' αὐγὰ εἶνε φρέσκα, καὶ τὸ γάλα φθάνει ἄδολο ἀπὸ τὴν ἐξοχή... Ἡ κυρία Σαντοαζώ μοῦ ἔλεγε χθὲς ἀκόμη: «ὁ μικρὸς σας ἀνεψιὸς δὲν ἔχει τὴν καλὴ φυσιογνωμίαν τῆς μητέρας του...».

Ἡ Ζοζάννα ἐνόησε τὸν λεπτὸν ὑπαινιγμόν, τὴν δειλὴν συμβουλὴν· ἡ δεσποινὶς Μιράκλ ἐπροσπαθοῦσε νὰ τοὺς κρατήσῃ μαζί της, αὐτὴν καὶ τὸ παιδί.

— Δὲν τρῶμε, θεία μου; λέγει. Πιστεύω πῶς ὁ κ. ἐκκλησιαστικὸς ἐπίτροπος θὰ ἔλθῃ.

Αἱ δύο γυναῖκες ἐδείπνησαν, καὶ εἰς τὰς ὀκτώμισιν ὁ κ. Κουλόμπ ἔφθασε.

Ἦτον ἓνας ἀγαθὸς ἐκκλησιαστικὸς, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀκριβῶς τὴν ἡλικίαν τῆς δεσποινίδος Μιράκλ. Ἀσθενὴς τὸν χαρακτήρα εἶχε υἱοθετήσῃ τὰ γούστα, τὰς ιδέας, τὰς μανίας, μέχρι καὶ τῶν ἐκφράσεων τῆς φήλης του, τὴν ὁποίαν ἔβλεπε ἀπὸ τριακονταετίας. Ἐλεγε ἀκόμη ὅτι τῆς ὁμοιάζει τόσο ποῦ εἶνε αὐτὸς περισσότερο γεροντοκόρη ἀπ' αὐτήν.

Ἡ φροντίς διὰ τὸ φιλάσθενον σῶμα του, ἡ κηπουρικὴ καὶ ἡ ἀρχαιολογία ἀπασχολοῦσαν τὴν ἀθώαν ζωὴν του. Ἡ ὁμιλία του ἦτο γε-

μάτη συνταγὰς καὶ ἀνέκδοτα. Πάρα πολὺ εὐλαβῶς εἰς τὴν Notre-Dane τοῦ Pilier, ὠμιλοῦσε διὰ τοὺς δρυΐδας, πρῶτους λατρευτὰς τῆς μαύρης Παρθένου, ὡσὰν νὰ τοὺς εἶχε γνωρίσει εἰς οἰκειότητα ὅλως ἐκκλησιαστικὴν.

Ἐκάθισε, εἰς τὴν συνηθισμένην του θέσιν, ἐμπρὸς ἀπὸ τὴν δεσποινίδα Μιράκλ, καὶ διηγῆθη τὴν δυστυχίαν ποῦ συνέβη εἰς τὴν γκουβερνάνταν της, — μίαν τιμίαν χήραν πεντηκοντούτιδα, τῆς ὁποίας ἡ κόρη, δεσποινὶς ἀκόμη, ἦτο ἔγκυος.

— Μία κόρη τριάντα ἐτῶν, ποῦ ὅλος ὁ κόσμος ἐνόμιζ' ἐνάρετον! Ἐπήγαινε ὅλην τὴν ἡμέραν ἓνας ἀξιωματικὸς κ' ἓνας παρισινός... Ἡ μητέρα δὲν ἐδυσπιστοῦσε, ἡ Ρόζα δὲν ἦτο νέα πλέον, καὶ πρέπει νὰ εἶνε κανεὶς πολὺ φρόνιμος, ὅταν ἔχει φθάσει τὰ τριάντα!

— Εἶνε μία ἐκινδύνος ἡλικία, εἶπε ἡ δεσποινὶς Μιράκλ, ἡ ὁποία δὲν ἦτο σεμνότυφη. Δὲν ἔκαμα ποτέ μου τρέλλες, δόξα σοι ὁ Θεός! ἀλλ' ἂν ἔκαμνα, θὰ τὶς ἔκαμνα στὰ τριάντα χρόνια μᾶλλον παρὰ στὰ εἴκοσι.

— Σεῖς, θεία μου! εἶπε ἡ Ζοζάννα ἐξαφνισθεῖσα.

Ἐπάρχουν τρέλλες καὶ τρέλλες, καὶ δὲν θὰ εἶχα... Ἀλλὰ στὰ τριάντα χρόνια ἔλαβα, χωρὶς νὰ ξέρω γιατί, ἓνα εἶδος ἀβουλίας ὡς πρὸς τὸν γάμον. Μοῦ εἶπαν γιὰ ἓναν ποῦ μ' ἐξητοῦσε... Τὸν ἐγνωρίζατε, σεῖς! Ἦταν ἓνας ζουάβος παπικός... ἓνας ὠραῖος ἄνδρας μὲ ξύλινο πόδι... Ὡ! τὸ ξύλινο πόδι δὲν μ' ἐτρόμαζε, διότι ἐκεῖνο ποῦ μοῦ ἄρρεσε εἰς τὸν γάμον δὲν ἦτον ὁ σύζυγος... καὶ πρὸ πάντων αὐτὸς ὁ σύζυγος!... Ἀλλὰ θὰ ἤθελα...

— Τί λοιπόν, θεία μου;

— Θὰ ἤθελα νὰ ἔχω ἓνα μικρὸ παιδάκι...

Εἶχα τὸν Πέτρον, καὶ τὸν ἀγαποῦσα πολὺ, ἀλλὰ θὰ ἤθελα ἓν ἄλλο παιδί... ποῦ νὰ ἦτον ἰδιό μου... Δὲν ντρέπομαι ποῦ τὸ λέγω. Εἰς τὴν ἀποφασιστικὴν στιγμήν, τὸ «ναί» μοῦ ἔμεινε εἰς τὸν λάρυγγα· ἤμουν δειλὴ. Διότι, ὅστερ' ἀπ' ὅλ' αὐτὰ ὁ ζουάβος δὲν ἦτον νεώτερος ὁ Θεὸς ἤμποροῦσε νὰ μοῦ ἀρνηθῇ παιδιὰ καὶ νὰ μοῦ ἀφήσῃ τὸν σύζυγον... Ζῇ ἀκόμη!... Καὶ δὲν μετανοῶ καθόλου, ἀφοῦ ὁ Κλαύδιος μ' ἔκαμε γιὰγιά...

— Ἀ! εἶπε ἡ Ζοζάννα, κ' ἐφίλει τὸ χέρι τῆς γεροντοκόρης, τί καλὴ μητέρα ποῦ θὰ ἦσθε!

— Εἶχα τὸν καιρὸν τῆς ἀνοησίας μου, ὑπέλαβε ἡ δεσποινὶς Μιράκλ γελῶσα. Αὐτὸ μ' ἔκαμε νὰ συμπαθῶ τίς τρέλλες τῶν ἄλλων. Λυποῦμαι πολὺ κάθε κόρην τριάντα ἐτῶν ποῦ πειράζει τὸ «δαιμόνιον μεσημβρινόν», ὅπως λέγει ὁ παπᾶς τῆς ἐνορίας μας...

— Δὲν πρέπει νὰ κρίνῃ τὸν ἄλλον κανεῖς !
εἶπεν ὁ κ. Κουλάμπ.

— Ὁ ἀναμάτητος πρῶτος τὸν λίθον ἐπὶ τὰς ἀμαρτωλὰς βαλέτω !... Ὁ κ. Κουλόμπ πρέπει νὰ βοηθήσῃ τὴν Ῥόζαν. Ὁ στρατιωτικὸς ἔχει διάθεσιν νὰ ἐπανορθώσῃ τὸ σφάλμα του ;... Ναί. Λοιπὸν καλὰ. Γιατί παραπονοῦνται ; Ἐνωρίτερα ἢ ἀργότερα τὸ μυστήριον εἶνε πάντα μυστήριον... Ὁ Θεὸς δὲν θὰ παρατηρήσῃ τὰς χρονολογίας, δταν θὰ τοῦ προσφέρουν ἕναν χριστιανὸν περισσότερον.

— Πολὺ φρόνιμα τὰ λόγια σας, εἶπεν ὁ ἐκκλησιαστικὸς. Θὰ πάω νὰ ἰδῶ τὸν λοχαγὸν Λεφωρέλ, γιὰ νὰ ἐπισπεύσω τὸν γάμον.

— Καὶ ἡ Ῥόζα νὰ κυττάξῃ τὴν υγιάν της !

— Δὲν εἶνε πολὺ καλὰ.

— Ἀ ! ἡ υγιάν...

— Εἶνε τὸ πρῶτον ὅλων τῶν ἀγαθῶν, μετὰ τὴν ἀρετὴν...

— Ὁ Θεὸς μοῦ τὴν ἀρνήθη...

— Καὶ εἰς ἐμέ...

— Εἶνε καὶ τὰ γεράματα...

Ὁμίλησαν διὰ τὰς ἀσθενείας, διὰ τὸν πρῶτον χειμῶνα ποῦ ἐφοβοῦντο· ἔπειτα ἐδοξολόγησαν τὰ γιατροσόφια των, καὶ τὰ βότανα καὶ τὰ μαντζούνια κ' ἐθρήνησαν τὴν ἀγνοίαν τῶν ἱατρῶν. Ἀπαριθμοῦσαν τὰ σωματικά δεινὰ των, ὁ καθεὶς συνεκινεῖτο μὲ τὰ ἰδικά του, ἐκατήγοροῦσε τὸν ἄλλον ὡς ὑπερβολικόν, καὶ τὸν ἄκουε μ' ἕνα εἶδος φιλόφρονος ἀδιαφορίας...

Ἡ λάμπα, κάτω ἀπὸ τὸν ἀλαβάστρινον διαφανῆ γλόμπον της, ἔχυνε φῶς εἰρηνικόν. Ἡ ἀνταύγεια τῆς φωτιᾶς ἔτρεμε ἐπάνω εἰς τὰς λιθογραφίας τῶν τοίχων, καὶ εἰς τὴν γωνίαν τῆς ἐστίας μία κασσιτέρειν ἡ κατασκόλα ἄρχισε νὰ σιγοτραγουδῇ ἐπάνω εἰς τὴν ζεστὴν στάχτην...

Οἱ δύο γέροντες, ὠμιλοῦσαν ὁ ἕνας ἀντίκρου ἀπὸ τὸν ἄλλον καθισμένοι εἰς τὶς πολυθρόνας των.

Ἡ Ζοζάννα παρετήρει τὰ μαῦρα φορέματα, τὰς σεβασμίας κεφαλὰς μὲ τ' ἀργυρομέταξα μαλλιά. Ἐσυλλογίζετο :

« Ὁμοιάζουν, ἀλήθεια ! Καὶ οἱ δύο τους καλοὶ, ἄπλοϊ καὶ καθαροὶ, μικροπραγματοῦντες, ἱκανοποιούμενοι μὲ τὸ παραμικρόν... Κ' ἐπαρτηροῦσε τὰ πράγματα γύρω των, τὸ ἐπαρχιακὸν αὐτὸ πλαίσιον ποῦ τοὺς ἐταίριαζε τόσο !... »

Ὁ ἐκκλησιαστικὸς ἐξηγοῦσε :

— Βάζετε εὐκάλυπτον μέ... Ἄν βάλετε τὸν εὐκάλυπτον πρῶτα κ' ἔπειτα... Μοῦ τὸ εἶπε ἡ

ἀδελφὴ Σαὶν-Φλοράν. Ἀκουμβῶσα εἰς τὸν ἀγκῶνα της ἡ Ζοζάννα ἐξεφύλλισε ἕνα λεύκωμα μὲ φωτογραφίας. Ἄγνωστα πρόσωπα παρήλαιναν, συγγενεῖς τοῦ Πέτρου ἀποθαμένοι ὅλοι κυρίαι μὲ κρινολίνα, μὲ μακροὺς βοστρύχους ποῦ ἐγλιστροῦσαν ἀπὸ τὸν τράχηλον εἰς τοὺς ὤμους, κορίτσια ποῦ τὸ φουστανάκι τοὺς ἀπεκάλυπτε τὴν ἄκρην ἐνὸς πανταλονιοῦ ἄσπρου ἀγοράκια μὲ βέστες βελουδωτὲς στηριζόμενα εἰς καλοσκαλισμένα τραπέζια, ἀξιοματικοὶ τῆς Ἀφρικῆς, — καὶ ὁ κόμης Σάμπορντ, καὶ ὁ ἅγιος πατὴρ Πῖος ΙΧ, καὶ ὁ κύριος Θιέρρος, « λυτρωτὴς τοῦ ἐδάφους... » Τὰ ξεθωριασμένα τῶν πρόσωπα εἶχαν κἄτι τόσο ἀπόμακρον, τόσο θλιβερόν !... Καὶ ἡ φωτογραφία τοῦ Πέτρου, ἀνάμεσα εἰς τὰς ἄλλας, ἦτον ὡς ἕνα νέον μνημα μέσα εἰς ἕνα κοιμητήριον... Ἡ νεαρὰ γυναῖκα ἀνεπόλησε τοὺς μῆνας τῆς ὁδύνης ποῦ προηγέθησαν ἀπὸ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός της. Τὸν εἶχε περιποιηθῇ, συγκρατήσῃ, παρηγορήσῃ ἕως εἰς τὴν ὑπερτάτην στιγμήν. Μὲ τὴν πίστην καὶ τρυφεράν παρουσίαν της τοῦ εἶχε γλυκάνει τὸ σκληρὸν τέλος. Ὅχι, ἡ Ζοζάννα δὲν ἐπιδέτο πρὸς τὸν ἑαυτὸν της λέγουσα ὅτι ἔδωκε τὴν ζωὴν της διὰ νὰ σώσῃ τὸν Πέτρον. Ἡ λύπη της δὲν ἦτον ὑποκριτική, — ὁ πόνος αὐτὸς ποῦ εἶχεν ἀπορροφήσῃ, μηδενίσει τὴν ἄλλην θλίψιν. — Ἡ σκιά τοῦ Πέτρου, τὴν ὁποίαν ἀνακαλοῦσε εἰς τὰ ὄνειρά της, δὲν ἦτον ἕνα ὠρτισμένο φάντασμα. Ὅμως, ἦσαν ὥραι ποῦ ἡ ἀνάμνησις τοῦ Μαυρικίου ἐνοχλοῦσε τὴν Ζοζάνναν. Προέβλεπε ὅτι θὰ ἦρχετο καιρὸς, ἴσως, ποῦ αἱ ἀναμνήσεις ἐξυπνώσαι θὰ ἐδάγκαναν τὴν καρδίαν της καὶ τὴν σάρκα της... Ἡ ἀδιαφορία της ἦτον ἕνας πρόσκαιρος λήθαργος, καὶ ὄχι ἡ θεραπεία.

Ἡ σκέψις της ἐπλανήθη... Ἐφραντάσθη τὸν Μαυρίκιον νυμφευμένον, ζῶντα μὲ μίαν ἄλλην γυναῖκα, εἰς ἕνα σπῖτι εἰς τὸ ὅποιον ἡ Ζοζάννα δὲν θὰ εἰσῆρχετο ποτέ της. Ὁ Μαυρίκιος νὰ κρατῇ εἰς τὰ χέρια του ἕνα παιδί, τὸν ἀδελφὸν τοῦ Κλαυδίου...

Αἱ εἰκόνες αὗται ἀπέμειναν ἀερώδεις, μὴ πραγματικά. Ἡ Ζοζάννα δὲν ὑπέφερε ἀπ' αὐτό. Τὰς ἐδημιουργοῦσε μὲ ἐκουσίαν προσπάθειάν της, ὅπως ἐπιχειρῇ κάποτε νὰ φαντασθῇ τοὺς ἀγνώστους τόπους, τοὺς περασμένους αἰῶνας, τὸ μέλλον, τὸν θάνατον... Καὶ ἡ ἀδυναμία της εἰς τὸ νὰ αἰσθάνεται τὴν ἐδυνάμωκε.

[Ἀκολουθεῖ]

[Μετάφρ. Α. Κ.]

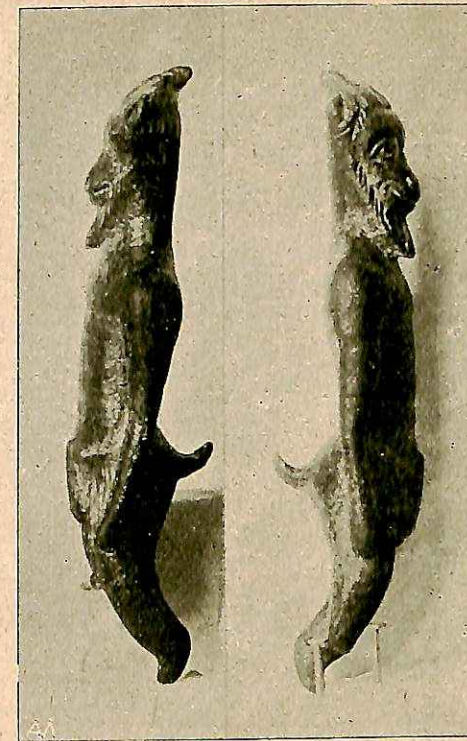
MARCELLE TINAYRE

ΧΑΛΚΟΥΝ ΑΓΑΛΜΑΤΙΟΝ ΠΑΝΟΣ

Καὶ ὅμως κάποιος παλαιὸς καλὸς γνώριμος πρέπει νὰ εἶναι παρὰ τὸ διαβολικόν του ἐξωτερικόν ὁ παραπλεύρως εἰς δύο ὄψεις ἀπεικονιζόμενος. Εἶναι τραγοκέφαλος καὶ τραγοσκελὴς ὁ φίλος ἡμῶν οὗτος ἀλλὰ τὸ ὅλον παρουσιαστικόν του, ὁ εὐθυτενὴς κορμὸς καὶ ἡ μετὰ τινος μεγαλειότητος ὑψουμένη κεφαλὴ μᾶς πείθουν ἀμέσως περὶ τοῦ εὐθαρσοῦς του χαρακτήρος καὶ μάλιστα ἀκόμη μᾶς κινοῦσιν εἰς ἐκτίμησιν ὡς πρὸς μίαν αὐτοτελὴ καὶ ὑπέροχον προσωπικότητα. Διότι ἀληθῶς εἶναι ὁ Πάν, ὁ Ἀρχαδίας μεδέων, ὁ νόμος θεός, τὸ μέγα κράτος τοῦ ὁποίου μαρτυροῦσι τὰ ἑλληνικὰ ὄρη καὶ οἱ Ἕλληνες ποιμένες μετὰ τῶν ποιμνίων των ἀκόμη καὶ μέχρι σήμερον.

Τὸ μικρὸν χαλκοῦν ἀγαλμάτιον ἀπεικονιζόμενον ἀνωτέρω εἰς τὸ φυσικὸν μέγεθος ἔτυχε νὰ ἰδῶ πρὸ τινος εἰς χεῖρας ἰδιώτου καὶ ἡδυνήθη νὰ λάβω φωτογραφίας, καὶ ἀκόμη ἐξετάσας λεπτομερῶς αὐτὸ νὰ πεισθῶ περὶ τῆς γνησιότητός του. Ἐπειδὴ δὲν πρόκειται νὰ λησμονοῦμεν, ὅτι ἡ κιβδηλοποιία, ἀφοῦ ἤκμασε παλαιότερον εἰς Ἰταλίαν, ἔκαμεν ἤδη καὶ εἰς τὸν τόπον μας μεγάλας προσόδους. Τόσον ὥστε ἐνθυμοῦμαι ὅτι ξένος σοφὸς καθηγητὴς ἔλεγε ἀστείυνόμενος, ὅτι οἱ κιβδηλοποιοὶ Ἕλληνες διέψευσαν κατηγορηματικῶς τοὺς ἰσχυριζομένους, ὅτι ἡ καλλιτεχνικὴ ἰδιοφυΐα δὲν εἶναι κληρονομική.

Ἡ ἐργασία τοῦ ἀγαλματίου δὲν δύναται νὰ ὀνομασθῇ ἐπιμελής. Μάλιστα ὁ κορμὸς καὶ αἱ χεῖρες, ὅπως καὶ τὰ τράγεια σκέλη (ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν κνημῶν δὲν διατηρεῖται) μαρτυροῦσι, ὅτι ὁ τεχνίτης μὲ πολλὴν ἐπιπολαιότητα καὶ βιασύνην εἰργάσθη. Ἀλλ' ἡ παράστασις τοῦ τραγείου προσώπου μετὰ τοῦ ἐλαφροῦ γενείου καὶ τοῦ χαρακτηριστικῶς ὀπισθεν ἐντεινομένου αὐχένος ἔγινε μὲ ὀλίγας ἀλλ' ἀσφαλῶς ἐκλεχθεῖσας γραμμὰς καὶ δύναται νὰ θεωρηθῇ πολὺ ἐπιτυχής. Ἡ ἐπιτυχία αὕτη συντελεῖ βεβαίως εἰς τὸ νὰ ἐξαιρεται ἔτι μᾶλλον ἡ ἀντίθεσις τῆς τραγείας κεφαλῆς πρὸς τὸν ἀνθρώπινον κορμόν, ἀντίθεσις, ἡ ὁποία ἐπαναλαμβάνεται ἀλλ' ἀσθενέστερα μεταξὺ κορμοῦ καὶ σκελῶν. Πράγμα καὶ πῶς κωμικὸν διὰ τὴν ἀντίληψίν μας, δταν βλέπωμεν ἕνα τράγον ἀνορθούμενον μετ' ἀνθρώπινος ἀξιοπρεπείας καὶ σοβαρότητος. Ἀλλ' ἡ ἀντίληψις τῶν παλαιῶν ἦτο ὅπως διάφορος. Μακρὰν τοῦ νὰ μειδιάσῃ ὁ ἀναθέσας τὸ ἀγαλμά-

Ἀγαλμάτιον Πανός

τιον, ἠτένιζε μετὰ πολλῆς θρησκευτικῆς εὐλαβείας καὶ φόβου τὸν τραγόμορφον θεόν, ἐπομένως οὐδὲ ὁ τεχνίτης ἐπεδίωξε νὰ παραγάγῃ κωμικὴν τινα ἐντύπωσιν ἐκ τῆς ἀναμίξεως καὶ ἀντιθέσεως τῶν ζωιδῶν καὶ ἀνθρώπινων μορφῶν.

Ἀλλ' ἐκεῖνο, ὅπερ ἀποτελεῖ κυρίως τὴν σπουδαιότητα τοῦ ἀγαλματίου, εἶναι ὅτι τοιαύτας παραστάσεις Πανὸς μετὰ ἐντελῶς τραγείας κεφαλῆς πολὺ ὀλίγας μέχρι τοῦδε ἔχομεν. Εἰς τὸ μουσεῖον τῆς Πετροπόλεως, Ermitage, εἶναι μικρὸν χαλκοῦν ἀγαλμάτιον προερχόμενον ἐκ Πελοποννήσου, καὶ εἰς τὸ μουσεῖον τοῦ Βερολίνου εἶναι ἐν πῆλινον ἐκ Ρόδου εἰδώλιον καὶ ἐν χαλκοῦν νεωστὶ ἀγορασθὲν καὶ ὡς ἐξ Ἑλλάδος προερχόμενον γνωστόν¹. Καὶ ἐκ τῶν τριῶν τούτων μόνον τὸ τελευταῖον δεικνύει καθαρώς τραγείαν κεφαλὴν, ἐν ᾧ τὸ τῆς Πετροπόλεως μᾶλλον χοίρου καὶ τὸ ἐκ Ρόδου βοός. Κατὰ ταῦτα τὸ ἡμέτερον ἀγαλμάτιον εἶναι τὸ δεύτερον τὸ παρουσιάζον τραγείαν κεφαλὴν καὶ ἐπιβεβαιώνει λαμπρῶς τὴν περὶ τῆς

¹ Ἰδε Archäol. Anzeiger 1903 s. 34 Ab. 4.

ἐξελίξεως τῶν διαφόρων παραστάσεων τοῦ Πανὸς γνώμην, καθ' ἣν αἱ ἀρχαιότεραι εἶχον περισσότερα ζωώδη στοιχεῖα, ἐνῶ σὺν τῷ χρόνῳ ὁ τύπος ἐξηνθρωπίζετο. Διότι καὶ ἡ ἐξέλιξις τῶν παραστάσεων ἄλλων ζωομόρφων θεῶν τοῦτο διδάσκει (ὡς τοῦ Διονύσου, τῶν Σειληνῶν, ποταμίων θεῶν κ.τ.λ.), καὶ τὰ μνημονευθέντα ἀγαλμάτια μετὰ τοῦ ἡμετέρου ἀνήκοντα εἰς τὸν Ε' π. Χ. αἰῶνα εἶναι ἐκ τῶν παλαιότερων παραστάσεων τοῦ Πανός, ἐξ ὧν ἔχομεν. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἤδη ἐνωρίς καὶ ἴσως μικρὸν μετὰ τὰ μέσα τοῦ Ε' αἰῶνος εἶχον ἀρχίσει νὰ παριστῶσι ἀνθρωπόμορφον τὸν Πάνα, ὅμως ἐν τῇ λαϊκῇ θρησκείᾳ παρέμεινε μέχρις ἐσχάτων ἀσάλευτος ἡ ἰδέα, ὅτι ὁ Πάν ἦτο τραγόμορφος, καὶ τῆς ἰδέας ταύτης βλέπομεν ἀδιαφιλονείκητον τὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ πασῶν τῶν παραστάσεων. Διότι ὁ Πάν δύναται νὰ παρίσταται καὶ ὡς καλὸς νεανίας θαμῶν τῆς παλαιστρας, ὅμως δύο μικρὰ κέρατα προδίδουν τὴν τραγείαν φύσιν (ὥραϊον ἀγαλμάτιον τοῦ Cabinet des Medailles) ἢ ὡς ἀξιοπρεπῆς

ἄστος ἐνδεδυμένος κατὰ τὸν συρμόν τὸ ἱμάτιον (ἀγάλματα τοῦ Ἑθνικοῦ Μουσείου), ὅμως ἐκτὸς τῶν τραγείων σκελῶν καὶ κεράτων καὶ ὁ τρόπος, καθ' ὃν κρέμαται τὸ γένειον καὶ ὁ σχοινοειδὴς μύσταξ ἢ ἡ πεπλατυσμένη ρίς δεικνύουσι πάντοτε τὴν ἐξάρτησιν τῆς τέχνης ἀπὸ τῆς λαϊκῆς περὶ τοῦ Πανός ἰδέας. Ὑπῆρχον λοιπὸν ὅρια, τὰ ὁποῖα οἱ καλλιτέχναι δὲν ἠδύναντο νὰ ὑπερβῶσιν. Ὅτι δὲ μέχρι τέλους τῆς ἀρχαίας θρησκείας παρέμεινε ἡ ἰδέα περὶ τοῦ τραγομόρφου Πανός ἀποδεικνύουσιν ἐπαρκῶς αἱ σημεριναὶ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ δοξασταὶ περὶ τοῦ Φιντῆ, σμερδακιῶ, ἢ ἄλλως ὀνομαζομένων τριχωτῶν καὶ ζωομόρφων δαιμονίων, τὰ ὁποῖα παρέλαβον παρὰ τοῦ σχεδὸν κατ' ὄνομα μόνον ἐκλιπόντος Πανός τὰς πλείστας ἐκ τῶν ἰδιοτήτων αὐτοῦ, καθὰ τὸ ἐθνικώτατον ἔργον τοῦ κ. Ν. Πολίτου, αἱ Παραδόσεις, διδάσκουσι. Αὐτὸς ὁ διάβολος ἔπρεπε νὰ γίνῃ κερασφόρος καὶ τραγογένης πρὸς ὕβριν τοῦ ἀνεξαλείπτου ἀπὸ τῆς ἐθνικῆς συνειδήσεως δημοτικωτάτου θεοῦ.

Κ. ΡΩΜΑΙΟΣ

ΕΙΣ ΤΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟΝ ΤΟΥ

ΥΠΟ ΘΕΜΟΥ ΑΝΝΙΝΟΥ

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Γ. Πελλερὲν: Ρίμες

Ο κ. Πελλερὲν — Pélérin? — ἀφιερώνει τὸ βιβλίον μὲ τῆς ρίμες του εἰς τὸν ποιητὴν κ. Κ. Παλαμᾶν. Τὸ βιβλίον τοῦτο ἐνδυμίζει ὅλα μαζὺ — καὶ τίποτε ἐπαρκῶς — τὸν Κρυστάλλην, τοὺς Ἰάμβους καὶ Ἀναπαιστους τοῦ κ. Παλαμᾶ, ἀκόμη καὶ τὸν κ. Μαλακᾶσιν. Καὶ παντοῦ ἐν τούτοις προδίδεται ἀδεξιότης στιχουργική, ἀδυναμία ἀποφυγῆς τῶν χασμωδῶν, ἀδυναμία — ὡς αὐτὴ! — γλωσσικῆς αἰσθησεως. Ο κ. Π. βέβαια δὲν στερεῖται ἐντελῶς τάλαντον. Ἀλλὰ τάλαντον ἔχει πᾶς ἄνθρωπος ποῦ εἶνε «λαὸς» περισσότερον καὶ ὅχλος ὀλιγώτερον. Τὸ τάλαντόν του αὐτὸ προδίδεται ἀπὸ δύο τρεῖς στροφάς Ἰδοῦ:

Δὲν ἀγροικεῖται θρούνημα, ποῦλὶ δὲ φτερουγία
πάνω στῆς λίμνης τὸ νερό, ποῦ μὲ βουβὴν ἀσπράδα,
σὰν τὰχισμένο τὸ γυαλὶ θαμπὰ λαμποκοπαί.
Καὶ κἀπου μοναχὸ κουρνιάζει στὴν ἀπλάδα
μὲ ξεχαλάρωτο πανί. Κι' ὁ καίχτης του σκίζει
τὸ ἐσχιστο πονκάμισο καὶ τὸν ἰδρὸ σφουγγίζει...

Εἶνε μία εἰκὼν καλὴ. Ἀλλὰ τέτοιοι στίχοι δὲν ἀφθονοῦν εἰς τῆς «ρίμες». Εἰς ἕναν τόμον 30 σελίδων 2 ἢ 3 στροφαί. Ἡ ἀναλογία εἶνε 1/10 στροφῆς καλῆς εἰς καθεμίαν σελίδα... Δὲν ἀρκεῖ!

Γ. Περγιαλίτης: Τὰ ὄρατα.

Ο κ. Περγιαλίτης δὲν στερεῖται στιχουργικῶν προτερημάτων, γράφει στίχους μὲ πλουσίαν ρίμας, δεκαπεντασυλλαβούς χωρὶς χασμωδίας. Τόρα, ὁ Ψυχαρισμὸς του... αὐτὸς νὰ μὴν ἦτον!

Ἐπειτα καὶ ὁ τίτλος. Εἶνε εἰς τὴν ζωγραφικὴν μερικὰ χρώματα κάποιον τόνο, τοὺς ὁποίους οἱ ζωγράφοι ἀποκαλοῦν φωνάζοντας... Ἰδιαιτέρως ὁ τίτλος τὰ «Ὁραία» μοῦ φαίνεται ὅτι φωνάζει κι' αὐτός.

Καὶ τόρα: ὁ κ. Περγιαλίτης ἀποφεύγει τὴν *Ρουτίαν*. Προσπαθεῖ, τὸ προσπαθεῖ. Κεντούτοις δὲν πρέπει νὰ προσπαθοῦμεν νὰ νεωτερίσωμεν. Ὅσον δίδωμεν τὰς ἀτομικὰς μας ἐντυπώσεις ἀφελῶς, εἰλικρινῶς κέλυνθῶς, ὅπως δὲν ὁμοιάζουν ἀκριβῶς δύο χρώματα καὶ δύο ἤχοι εἰς τὴν φύσιν, ἐξ ἀνάγκης θὰ εἴμεθα πρωτότυποι. Καὶ ἡ πρωτοτυπία μας θὰ εἶνε «ἀβίαστη» δὲν θὰ εἶνε ἡ «μανία τοῦ νέου», τὴν ὁποίαν ἐστηλίτευσεν ὁ προφήτης Διονύσιος Σολωμός.

Θλῶ νὰ πῶ: καλύτερα νὰ ἐψάλλε χωρὶς τὴν κυριακάτικην φορεσίαν τοῦ ὁ νέος ποιητής. Ἡ θαλασσινὴ του ποιήσις μοῦ φαίνεται πολὺ endimanchée. Κεντούτοις τὸ βιβλίον του δὲν στερεῖται κάποιων προτερημάτων στιχουργικῶν, καὶ ἄλλων. Μόνον ποῦ τοῦ λείπει ὁ ἀέρας...

Βαρλέντη: Ἡλέκτρα (Βαρλέντη Επιθεώρησις).

ΜΟΛΟΝΟΤΙ δὲν λείπουν μικρόβια καὶ νεοπλασματά ὅπως αὐτά: «τὸ χρέος, ἀδήγητο, ἄνθρωπος, ζουσιάζουμαι, κ.τ.λ.» μαζὶ μὲ τὴν Ψυχαρικὴν ὁρθογραφίαν, καταργούσαν πᾶσαν ἰδέαν ὁρθογραφίας, ὁ κ. Βαρλέντης δὲν κατάρθωσε νὰ μᾶς ἀφήσῃ ἀσυγκινήτους μὲ τὴν μετάφρασίν του τῆς Ἡλέκτρας. Εἰς πολλὰ σημεῖα διαβάσεις μιαν δημοτικὴν τραγωδίαν καὶ δὲν

μένεις διόλου δυσανεκτῆς. Εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῆς «Ἡλέκτρας» τοῦ κ. Βαρλέντη αἰσθάνθηκα κάποιαν «ἀήθη θερμότητα» διὰ νὰ μεταχειρισθῶ τὴν πλατωνικὴν ἔκφρασιν, θερμότητα ποῦ δὲν αἰσθάνθηκα εἰς τὸ ἀντιμετώπισμα κανενὸς ἔργου τοῦ κ. Ψυχάρη λ. γ. Εἶνε ἡ ἀλήθεια ὅτι φῶς θαναδίδεται ἀπὸ πᾶσαν ἀντικειμενικὴν τραγωδίαν καὶ ὕστερα ἀπὸ παντὸς εἶδους μεταφραστικὴν κάκωσιν. Καὶ ὁποῖας κακώσεις ὑφίστανται τὰ ἑλληνικά κείμενα ἀπὸ τοὺς Ψυχαριστάς. Διότι — καὶ μὴ πρὸς κακοφανισμόν σας — ὁ Ψυχαρισμὸς εἶνε νόσος, δὲν εἶνε ἡ γλῶσσα τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ εἰς τὸν 18ον αἰῶνα λ. γ. οὔτε καμμία διάλεκτος τῆς Ρούμελης λ. γ. Εἰς τὰς μεταφράσεις τοῦ κ. Γρυπάρη καὶ τοῦ κ. Μενάρδου τὸ πρᾶγμα ἀλλάζει. Αὐτοὶ σμύγουν εἰς ἕνα δημοτικὸν τραγοῦδι στοιχεῖα γλωσσικὰ τῆς πατρίδος τῶν ἐν παραδείγματι καὶ παράγουν *ζωήν*. Ὁ Ψυχαρισμὸς κατασκευάζει.

Ἡ μετάφρασις τοῦ κ. Βαρλέντη δὲν εἶναι ἐντελῶς Ψυχαρική. Ἐχει ἀρκετὴν ἀλήθειαν. Καὶ τί νὰ σᾶς πῶ. Μὲ συγκινεῖ περισσότερον ἀπὸ τὴν μετάφρασιν τῆς «Ἀντιγόνης» τοῦ κ. Μάνου. Ὁ κ. Βαρλέντης μεταφράζει μὲ κάποιαν ἀκριβείαν καὶ εἰς πεζὸν λόγον τοὺς διαλόγους. Μεταχειρίζεται στίχους εἰς τὰ χορικά. Αὐτὴν τὴν στιγμὴν δὲν ἔχω καιρὸν νὰ παραβάλω τὴν μετάφρασίν του μὲ τὸ Σοφοκλείον ἔργον. Ἰδοῦ ἕνα μέρος ἀπὸ κάποιο χορικόν, καλὸν κατὰ τὴν ἰδέαν μου:

Ὁ φῶς ἀγνὸ κι' ἀγέρα,
δπον φυσᾶς σὸν κόσμον πέρα,
τὸ κλάμα μου πολλὲς φορὲς
τὰκούσατε: πολλὲς φορὲς
τὰ πληγωμένα στήθια νὰ χτυπῶ
ἢ νύκτα διὰν σιμῶναι
καὶ τὸ ξενύχτι μου τὸ θλιβερό
τὰ αἰσχρὰ κρεβάτια ξέρουν σὰ θρηγῶ
γὰ τὸν πατέρα μόνῃ
ποῦ γλύτωσε ἀπ' τὸν πόλεμον
κὴ μάννα μου μὲ τὸ φοῖμα
τὸν Αἰγισθὸ τοῦ σκίζουν
σὰν ἐνλοκόπον τὸ δένδρι
μὲ πέλεκυν τὴν κεφαλὴν
καὶ μῆτε ποῦ δακρύζουν
ὡς τώρα διὰ τὸ φοινικό
μὲν κλαῖω μονάχῃ ἐγώ.

Τὸ δυστύχημα εἶνε ὅτι δὲν εἶνε ὅλοι τοῦ οἱ στίχοι εἶται

ΑΡΙΣΤΟΣ ΚΑΜΠΑΝΗΣ

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΑΝΤΙΛΟΓΟΙ

Ἡ παράδοσις

Ἡ παράδοσις εἶνε σὰν τὸν μῦτον τῆς Ἀριάνης. Εἶνε ὁδηγὸς ἀνάμεσα ἀπὸ τὸν λαβύρινθον τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἱστορίας. Ἡ παράδοσις εἶνε μία κλωστή ποῦ κόβεται εὐκόλως... Πῶς νὰ ἐξηγηθῇ ἄλλως, ὅτι ἀπεμακρύνθημεν τόσο ὀλοφάνερα ἀπὸ τὴν παράδοσιν — καὶ κάθε παράδοσιν, ἠθικῶς, αἰσθητικῶς, ῥάδοσιν — καὶ ἀφότου ἐκόπη ἡ κλωστή τῆς παραγλωσσικῆς; Καὶ ἀφότου ἐκόπη ἡ κλωστή τῆς παραδόσεως, ἡ ἀθλία ζωὴ μας διέξοδον δὲν εὐρίσκει ἀπὸ τὸν *Δαδύρινθον*. Ἄν ἐβγαίωμεν ποτὲ ἀπὸ τὸ σκοτὸς τὸν *Δαδύρινθον*. Ἄν ἐβγαίωμεν εἰς θεῖαν φάτιν. Ἀς τοῦ θὰ ὀφείλεται τοῦτο μάλλον εἰς θεῖαν φάτιν. Ἀς προσευχόμεθα λοιπὸν νυκτοήμερα εἰς τὸν Ὀλύμπιον

Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Ραζῶ δὲν πρέπει νὰ δώσῃ ἀκόμη εἰς ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας ἀφορμὴν εἰς τὸ νὰ μελετήσωμεν τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὁποίαν ἔργα στερούμενα πάσης ἀξίας, μακραὶν πάσης λογοτεχνικῆς ἀληθείας, εἶτε διὰ τὴν ψευδαίσθηματικὴν γλυκερότητα, εἶτε διὰ τὸν φανασκὸν πατριωτισμὸν των, τὴν κενολογίαν, ἐπέτυχαν, ἀκόμη ἐγέννησαν φιλολογικὰς ἐπιδημίας ἀπομιμήσεων :

ΕΙΝΕ μία πεντηκονταετία σχεδόν από τὸν καιρὸν τοῦ θανάτου τοῦ Χάινε (1856) καὶ τὸν Μυσσέ (1857). Τελευταίως ἔγιναν δημοσιεύσεις ἔργων τοῦ Γάλλου ποιητοῦ καὶ ἐπίσης ἔκδοσις ἐκλεκτῶν σελίδων τοῦ Ψυχολογικοῦ μυθιστορηματός, ὁ ἐσχάτως ἐπανελθὼν εἰς τὴν κόλπον τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἰδοὺ περὶ τὸς πῶς, παρ᾽ αλληλίζων, ἔκτιμα τὸ τάλαντον τῶν δύο μεγάλων ποιητῶν. «Εἶνε πενήντα χρόνια ἀπὸ τότε ποῦ ἔβδωμαν εἰς τὸ κοιμητήριον τῆς Νομάρτης τῶν μεγαλειωτέρων τῶν Γερμανῶν ποιητῶν ὕστερ' ἀπὸ τὸν Γκαίτε, τὸν ποιητὴν τοῦ Intermezzo, τῆς θαλάσσης τοῦ Βορρᾶ, τὸν βιβλίον τοῦ Λαζάρου, τὸν τρυφερόν, τὸν σκληρόν, τὸν αἰσθηματικόν, τὸν μυκητηριστήν, τὸν ἀφελή, τὸν ζυνικὸν Χάινε. Ἦτον ὅλα αὐτὰ, καὶ συγχρόνως ἓνας δυστυχὴς ἄνθρωπος ποῦ ἠγωνία διαρκῶς ὑπὸ τὴν πίεσιν μιᾶς φρικτῆς νευρικῆς ἀσθενείας. Ἦ κυρία Jaubert μᾶς τὸν περιεγράψε, εἰς τὰς ἀναμνήσεις τῆς, ἀκίνητον, μὲ τὰς κινήμας ἀποξηραμένης... μὲ φρικτῶς διαπεραστικὸς πόνους εἰς ὅλο τοῦ σώμα... Ἐναν χρόνον ὑπερποτέρᾳ ὠδήγηετο εἰς τὸ Περ-Λασεζ ὁ Γάλλος ἀδελφός τοῦ Ἑρρίκου Χάινε, ὁ Ἄλφρεδος δὲ Μυσσέ. Ὁ ἓνας Γερμανὸς μὲ ὅλον τὸν παριαισιμόν του· ὁ ἄλλος τὸσον ἀληθινὰ Ἕλληνας, τόσο βαθύως ριζωμένος εἰς τὸ γαλατικὸν ἔδαφος. Ζῶντες ἐγνωρίσθησαν, καὶ ἠγάπησε ὁ ἓνας τὸν ἄλλον μολοντός· ὁ Χάινε εἶπε διὰ τὸν Μυσσέ εἰς στιγμὰς εἰρωνοσύνης: — Εἶν' ἓνας ποῦ ἔχει ἓνα ὠραῖο παρελθόν... Ὁ Ἑρρίκος Χάινε, — ὁ Ἄλφρεδος δὲ Μυσσέ! Εἶνε πενήντα χρόνια τώρα ποῦ οἱ στίχοι τῶν δύο αὐτῶν ποιητῶν ἦσαν ἐκεῖνοι εἰς τοὺς ὁποίους οἱ νέοι τοῦ καιροῦ ἔκεινον ἀνεγνώριζαν ἢ ἐξωστάνευαν τὴν ἐσωτέραν θέρημιν τῶν καρδιῶν τῶν. Ἀκόμη καὶ σήμερα τίποτε δὲν ἐγήρασε εἰς αὐτούς. Ἀξίζει νὰ πούμε δι' αὐτούς, ὅτι εἶπε κάποτε ὁ Πασκάλ:

«Επερίμενες νὰ ἰδῆς ἓναν συγγραφέα, κ' εὗρίσκεις
μολαταῖτα ἓναν ἄνθρωπον Ὅταν τοὺς διαβάξης εἶνε
ὥς νὰ τοὺς ἀκοὺς νὰ μιλοῦν, νὰ τοὺς αἰσθάνεσαι αἰ-
σθανομένους...»

ΕΙΣ ἄρθρον του περὶ τῆς κοινωνικῆς σημασίας τῆς τέχνης δημοσιευθὲν εἰς τὴν «Revue philosophique» ὁ φιλόσοφος κ. P. Gaultier, λέγει: «Τὸ ἔργον τῆς τέχνης εἶνε κοινωνικὸν πρῶτον ὥς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς συστασέως του. Δὲν ὑπάρχει καλλιτέχνημα ποῦ νὰ μὴν εἶνε «**ἄθροιστικόν**» ποῦ νὰ μὴν εἶνε, ἀληθινά, σύνθεσις ὅπως ὁ κ. Γαβριήλ Σεάγιε τὸ ἀπέδειξε, σύνθεσις ὅχι μόνον τῶν στοιχείων ποῦ το συν-αποτελοῦν, ἀλλ' ἀκόμη τῆς αἰσθητικότητος τοῦ δημιουργοῦ του καὶ τῆς πραγματικότητος, κοινωνία του με τοὺς ζῶντας καὶ μὲ τὰ πράγματα ποῦ φέρει μέσα του τὸ ἔργον.

Τοιούτοτρόπως ὁ τεχνίτης εἶνε ὁ ἀγαπῶν, ὁ ἀνοίγων τὸν ἑαυτόν του εἰς ὅλας τὰς πνοάς, δεχόμενος ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς ζωῆς. Εἶν' ἔκείνος πού ἔρχεται εἰς ἐσωτέραν ἐπαφὴν, εἰς ἐπαφὴν βαθεῖαν ἀν' ὅλη μὲν ὅλα τὰ ὄντα τοῦλάχιστον μὲ τὸ μᾶζι του. Εἶν' ἔκείνος ὁ ὅποιος διεισδύων εἰς τὰ πράγματα, δοκιμάζει τὴν ἀνάγκην νὰ ταυτισθῇ μ' αὐτὰ· ἔκείνος μὲ μίαν

λέξιν πού δύνανται νά ἐξέλθῃ ἀπὸ τὸν ἑαυτόν του διὰ νὰ κατέλθῃ εἰς αὐτά· ἐπομένως ὁ τεχνίτης εἶνε ὑπο-
κείμενος, ἐπομένως προδότης τὸ ἔργον του εἶνε κοι-
νωνικόν. Ἀδίκως ἐκατηγόρησαν μεγαλοφρεῖς τεχνί-
τας τὸν Ῥέμπραντ καὶ τὸν Μπετόρν, δι' ἕναν ἐγωϊ-
σμόν τοῦ ὁποίου περισσότερον ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀν-
θρώπους εἶν' ἑστειρημένοι... Ποῖος εἶνε μᾶλλον ἐν-
διαφερόμενος διὰ τὰς μεγάλας κινήσεις τῆς ζωῆς ἀπὸ
τὸν δημιουργὸν τῆς ἀναστάσεως τοῦ Λαζάρου;» Ἔπειτα
τὸ ἔργον τῆς τέχνης εἶνε ἀκόμη κοινωνικὸν ὡς πρὸς
τὴν προέλευσίν του. Διότι δὲν ὑπάρχει ἔργον ὅσον
ἂν εἶνε ἀπόμερον πρωτότυπον καὶ μοναχικὸν τὸ
ὁποῖον νὰ μὴν συνέχεται μὲ τὸ περιβάλλον, μὲ τὸν
καιρὸν καὶ μὲ τὸν τόπον τῆς παραγωγῆς μὲ δεσμοὺς
πολλαπλοῦς. Καὶ ἐπομένως τὸ ἔργον τῆς τέχνης εἶνε
καὶ εἰς τὰ ἀποτελέσματά του κοινωνικόν. Ἐπιδρῶ εἰς
τὸ ἄτομον κ' ἐπιδρῶ εἰς τὰς ομάδας. Καὶ ἡ τέχνη
εἶνε οὐσιαστικῶς κοινωνικὴ... Κοινωνική, ἐπὶ λέγει ὁ
κ' Paul Gaultier διότι ἡ ὡραιότης πού εἶνε τὸ κυριαρ-
χοῦν αὐτῆς στοιχεῖον εἶνε καὶ τὸ ἀναγκαϊότερον ἄνθος
καὶ βλάστημα τῆς συμπαιδείας. Εἶνε κοινωνικὴ ἡ τέ-
χνη ὡς μία μορφή τῆς ἀγάπης...

Ο λόγος περὶ ποιητικῶν διαγωνισμῶν καὶ τῶν
βραβευμένων εἰς αὐτοὺς ποιημάτων. Ὁμιλεῖ ὁ
μεγάλος ἱστορικός Μακώλεϋ :

« Ἀς υποθέσωμεν ἔτι πᾶς βραβεῖα καὶ οἱ στέφανοι ἀπονέμονται εἰς τὸ καλύτερον ποίημα. Ἀλλ' αὐτὸ εἶνε μία ὑπόθεσις διότι κατὰ τὴν ἰδικήν μου γνώμην ἔνα τέτοιο ποίημα θὰ εἶνε πάντοτε κάκιον, καθόσον ὁ ποιητὴς τοῦ ἐπιζητεῖ ποιητικὸς στεφάνους εἶνε ψευδὴς λόγος τῶν Μουσῶν. Ἐνα βραβευμένον ποίημα ὁμοιάζει μὲν βραβευμένον πρόβον, ἀφοῦ ὁ σκοπὸς τοῦ συναγωνιζομένου παρὰ τοῦ ἀγροτικού βραβείου συνίσταται εἰς τὴν παραγωγὴν βοσκήματος καταλλήλου, ὅχι εἰς τὴν στομαχικὴν κατανάλωσιν ἀλλὰ εἰς ὑπεροχὴν βαρύτερος. Ὡς ἐκ τούτου προσπαθεῖ νὰ καλλύνῃ τὸ θῦμα του διὰ τῆς συνειθισμένης καὶ νοσηρᾶς παχύτητος καὶ ὅταν φθάσῃ εἰς τὸν σκοπὸν του, δηλαδὴ τὸ παχύνῃ εἰς βαθμὸν ὥστε νὰ τὸ ἀπορρίπτῃ κανεὶς μὲν ἀηδὴν ἀπὸ τοῦ τραπέζι του, τότε τὸ προσφέρει εἰς τοὺς ἑλλαννοδικας.

«Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ τοὺς ἐλλανοδίκας.
Οἱ οὐκ ἐκείνους εἰς τοὺς ἐλλανοδίους
σφάζονται εἰς τοὺς ποιητικὸν διαγωνισμοὺς. Ὁ σκο-
πὸν εἶναι νὰ ὑποβάλουν εἰς τοὺς κριτὰς τῶν ὀχι κα-
δευμένων καὶ πομπῶδες, διὰ νὰ ἐκληφθῇ παρὰ τῶν
κριτῶν ὡς ἔργον ἀνῆλθον εἰς τὴν ὑψηλὴν καὶ καθα-
ρὴν ποίησιν. Ποιήματα λοιπὸν τοῦ κατασκευάζονται
μετ' ἐπίτηδον τρόπον, ζοῦν πάντοτε τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων.
Τώρα, ἴσως νὰ ἐγκλείουν ὀλίγας καλλονὰς, ἀλλ' αἱ
καλλοναὶ αὐταὶ παρουσιάζουν μίαν ἀσυνήθιστον θῆαν
καὶ ἕνα ἀγνωστον ἄρωμα. Διὰ τοῦτο γεννιᾶται τὰ βρα-
βευόμενα πρόβατα εἶναι κατάλληλα νὰ κατασκευά-
ζωμεν μὲ τὸ λίπας τῶν κωρίων, τὰ δὲ βραβευόμενα
ποιήματα ὅπως μὲ αὐτὰ ἀνάπτωμεν τὰ κεριά».

Ελάβομεν τὴν ἐπομένην ἐπιστολὴν :

Φίλε κ. Διευθυντά,

Ὁ κ. Ξενοπούλος μοῦ προσφέρει τὴν μάχην. Τὴν δέχομαι, ὄχι ὅμως καὶ χωρὶς διαταγμούς. Πρὸ πάντων διότι ὁ σεβαστὸς μου συνάδελφος ἐξέλεξε καὶ ὄπλον καὶ κακὸν πεδῖον μάχης διὰ τὸν ἑαυτόν του:

A vaincre sans péril, c'est triompher sans gloire.

Μεταξύ τοῦ κ. Ξενοπούλου κέμοῦ ὑπάρχει μία με-
γάλη διαφορά. Ἐγώ ὁ νεαρός τὸν ὑπερέχω εἰς πεσσι-

μισμόν. Κεκεῖνος μὲ ὑπερέχει ἐξ ἄλλου εἰς ἐνθου-
σιασμόν.

Καθὼς καὶ ἄλλοτε εἶπε πολεμῶν τὴν ἔκδοσιν τῶν «Ἡλυσίων» ἔχομεν μεγάλους συγγραφεῖς καὶ θὰ τὸ ἀποδείξῃ. Ἔως τώρα δὲν τὸ ἔκαμε. Ἐὰν τὸ ἀφ-
θὰ τὸν εὐγνωμονήσῃ σχεδόν. Μὲ τὴν αἰσιοδοξίαν αὐ-
τὴν ἔχει ἀνακηρύξει διὰ τῆς κριτικῆς του ἀπὸ εἰκο-
σαστίας πολλοὺς μεγάλους συγγραφεῖς. Τὸν μακαρί-
την Κορομηλᾶν ὠνόμασε μεγάλον δραματικόν, μὲ τὸν
ἴδιον τρόπον ποὺ καὶ τὸν κ. Παλαμά. Μεγάλον λυρι-
κόν, τὸν κ. Σουρῆν Σολωμόν, τὸν κ. Βλαχογιάννην
τὴν μεγαλυτέραν μοσφὴν τῆς ἑλληνικῆς ἀναγενήσεως,
μεγάλον συγγραφέα τὸν κ. Καρκαβίτσαν, μεγάλην συγ-
γραφέα τὴν Ἀλεξάνδραν Παπαδοπούλου, ἔσοχον δράμα
τὴν «Κατοχὴν» τοῦ κ. Βώκου, τὰ σκηνοθετημένα αὐτὰ
ἀπομνημονεύματα τοῦ Πήλικα, ποὺ ἐκέντησαν τὴν ἐπι-
θυμίαν τῶν ἐξώσεων, τῶν θανάτων, τῶν ἐρώτων τοῦ
Ὀήωτος.

Ὁ θῶνος·
 Ἐγὼ χωρὶς νάμφιβάλλω ὅτι ὁ κ. Παλαμᾶς ἢ ὁ κ.
 Κονδυλάκης ἢ ὁ κ. Παπαδιαμάντης ἀξίζουν, ἐπεφύ-
 λαθῆν νάνερω, δι' αὐτοὺς αἱ μόνον ἢ ὅποιον ἀλ-
 λην ἀκόμη τὸν κ. Γρουπάρην λ. χ., ἀκμῇ εἰς τὰ νεο-
 ελληνικά γράμματα. Κανέναν Σολωμὸν δὲν βλέπω, καὶ
 κανένα Δοστογιέφον, καὶ κανένα Γκαίτε ὅπως ὁ φίλος
 μου κ. Λεμπέρης ἐν παραδείγματι.

μου κ. Δελφίνου ἐν μίᾳ ἀντιπάθειαν πρὸς τοὺς στίχους
Ἱδιαιτέρως ἔχω μίαν ἀντιπάθειαν δὲν τὸν γνωρίζω κα-
τοῦ κ. Πολέμη — καὶ σημειώσαμε δὲν τὴν γνωρίζω κα-
θόλου. Ἀλλὰ τὴν ἀντιπάθειάν μου αὐτὴν τὴν ἔχω κοι-
νήν με' ὅλους τοὺς «νεαροὺς» μου συναδέλφους, ἀκόμη
μὲ τὸν κ. Παλαμᾶν, ὁ ὁποῖος εἶπε διὰ τὸν κ. Πολε-
μην εἰς μίαν φιλολογικὴν συνέντευξιν ὅτι «σύρεται
κούτσα-κούτσα πίσω ἀπὸ τὸν Δροσινὴν χωρὶς νὰ ἔχη
καμμίαν ἀξίαν τοῦ σύραϊμοῦ του αὐτοῦ», τὸν κ. Νιρβά-
ναν, καὶ τὸν ἴδιον τὸν κ. Ξενοπούλου πού ἐξεφράσθη
κάποτε διὰ τὰ δράματα τοῦ κ. Πολέμη ὅτι εἶνε ἀπλο-
στάτα ὥπως οἱ κοραμφέλλες διὰ τὴν «Μπεμπέκαν».·
Τώρα εὐρίσκει καλὸν ἓνα δράμα τοῦ κ. Πολέμη καὶ
τοὺς στίχους του. Ὁ κ. Ξενοπούλος δὲν γράφει στί-
χους. Ἄν ἔγραφε, νομίζω ὅτι θάφιστατο ἀπὸ τοὺς
στίχους τοῦ κ. Πολέμη καὶ τὸν συνετόν τους δημοτι-
κισμόν... Ἔπειτα ἐγὼ δὲν εἶμαι καὶ δημοτικιστής,
οὔτε ἄλλο -ιστής. Εἶμαι ἀπλῶς ὑπὲρ τῆς ζωῆς, καὶ

«Ὁ κ. Ξενοπούλος μὲ λέγει· «νεαρόν» καὶ δογματιστὴν. Μὲ τὸν καιρὸν θὰ παύσω νὰ εἶμαι «νεαρός» βέβαια. Ἀλλὰ «δογματιστής» ἴσως θὰ παύσω νὰ εἶμαι προσκειομένους μόνον πρὸς τὸν τρόπον τῶν ἐδῶ συναδέλφων μου κοιτικῶν. Πρὸς τὸ παρόν μοῦ εἶνε ἄσυμφορὰ καὶ κοινὰ καὶ τῶν τεχντροποιῶν.

ἰδικός σας
ΑΡΙΣΤΟΣ ΚΑΜΠΑΝΗΣ

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

Ἡ Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρία ἀπεφάσισε τὴν ἵδρυσιν
μουσείων εἰς διαφόρους ἑλληνικὰς πόλεις.

Τὸ λαχεῖον τοῦ Στόλου ἀπέδωκε κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος 900.000 δραχμῶς, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ 300 χιλιάδες ἐδόθησαν εἰς τὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρίαν καὶ αἱ 600 χιλ. εἰς τὸ Ταμεῖον τοῦ Στόλου.

Με χαρὰν ἀναγράφομεν τὴν κυκλοφορήσαν ἐῖδ-
σιν ὅτι ὁ φίλος συνεργάτης μας κ. Γ. Β. Τσοκόπου-
λος διορίζεται γραμματεὺς τοῦ «Βασιλικοῦ Θεάτρου».

Διωρίσθησαν καθηγηται τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου οἱ κ. Ζ. Ἀραβαντινὸς τοῦ Συνταγματικοῦ Δικαίου, Θ. Σκούφος τῆς Παλαιοντολογίας καὶ Γεωλογίας, Κ. Ζέγγελης τῆς φυσικῆς Χημείας καὶ Β. Αἰγινίτης τῆς θεωρητικῆς Φυσικῆς.

Ὁ νέος Ἀρμολής τῆς Κρήτης κ. Α. Ζαΐμης ἔφθασε εἰς τὴν νῆσον τὴν 17 Σεπτεμβρίου.

Εἰς τὴν φθινοπωρινὴν ἐκθεσιν τοῦ Λίβερπουλ ὁ κ.
Γ. Ροῦλός, ὁ Ἀθηναῖος ζωγράφος, ἀναφέρεται μεταξὺ
τῶν ἐκθετῶν.

Νέον ἔργον δραματικὸν ἐτοιμάζει ὁ Γαβριήλ δ' Ἀγγούντσιο: «Più che l' amore».

Ὁ κ. Péladan ὁ γνωστὸς αἰσθητικὸς καὶ συγγραφεὺς ἐξέδωκε νέον μυθιστόρημα εὐμενῶς κρινόμενον: «La Rondache».

Ἡ ἐταιρία τοῦ «*Mercur de France*» παρασκευάζει τόμον 600 σελίδων εἰς τὸν ὁποῖον θὰ περιληφθοῦν ὅλαι αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Καρόλου Μπωντελαίρ.

Ἡ κυρία Ρεμυζά ἐξέδωκε γαλλιστὶ τὴν ἀλληλογραφίαν τοῦ ἀποθανόντος Νορβηγοῦ δραματικοῦ Ἴψεν.

ΠΡΟΤΟΜΗ ΤΟΥ ΣΟΛΩΜΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Τῇ πρωτοβουλίᾳ τῶν «Παναθηναίων»

— ἀδεία τοῦ Ὑπουργείου —

Ἐκ προηγουμένων εισφορῶν..... Δρ. 2.084.40

Τὸ ἀπαιτούμενον ὀλικὸν ποσὸν εἶναι 3500
περίπου. Ὑπολείπονται περὶ τὰς 1500. Καὶ τὸ
ὑπενθυμίζομεν εἰς ὅλους. Ὅλοι ἔζησαν καὶ ζοῦν
μὲ τοὺς στίχους τοῦ ὕμνου τῆς ἐλευθερίας.

Αἱ εἰσφοραὶ στέλλονται εἰς τὰ γραφεῖα τῶν
«Παναθηναίων», ὁδὸς Ἀριστοτέλους 35.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Ἡ Φυσιολογία τοῦ Ἀνθρώπου ὑπὸ Ρήγα Νικο-
λαΐδου καθηγητοῦ τῆς Φυσιολογίας ἐν τῷ Ἐθν. Πανε-
πιστημίῳ. Τόμος τρίτος περὶ γενέσεως τῶν ὄντων. Ἐν
Ἀθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1906.

Θουκυδίδου *Ευγενική* έκδοθεῖσα μετὰ σχολείων
ὑπὸ Γ. Μιστριώτου. Βιβλίον "Ἑκτον Τόμος" Ἑκτος. Ἐν
Ἀθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλάριου 1906.

Νόμοι καὶ Διατάγματα περὶ τοῦ Ἑθν. Πανεπιστημίου (ἀπὸ τοῦ ἔτους 1900 - 6) ἐκδιδόμενα ἐπὶ τῇ προταγείᾳ Γ. Ν. Χατζιδάκι, δαπάνη τοῦ Πανεπιστημίου. Ἐν Ἀθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου 1906.

Πανσλαβῖσται οἱ Μεγάλοι Ἐχθροὶ τοῦ Γένους ὑπὸ
Δημητρίου Ἀναστασοπούλου τοῦ Ἀθηναίου. Ἀθῆναι
1906 δρ. 3.

Νεκρά φιλήματα. Ποιήματα ὑπὸ Ἑμιλίου Ἐβρότα.
Ἐν Ἀθήναις 1906 φρ. 5.

Τὸ Ἀνεχτίμητο, δράμα ὑπὸ Παντελῆ Χόρν. Ἀθήναι
1906 γραφεῖα τοῦ «Νουμᾶ» 4 δρόμος Οἰκονόμου
δρ. 2,50.

Le Puits de Pyrrhon par Henri Massis.
Paris E. Sansot & Cie frs. 1.

Διόρθωση:

Εἰς τὸ τεύχος τῆς 15 Σεπτεμβρίου σελὶς 281, στίχος
27 ἀντὶ: φωνάζει ὅστερ' ἀπὸ τὸν αἰθέρα, νὰ διορθωθῇ·
φωνάζει γιὰ τὸν αἰθέρα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΑΕΑ ΑΙΚΙΑΔΗ 'Ο "Άγιος Φραγκίσκος, σ. 50.	ΙΩΝΟΣ 'Επιστολαί ἐκ Παρισίων, σ. 308.
Γ. ΑΡΒΑΝΙΤΑΚΗ Τὸ Ἀραβικὸν μουσεῖον σ. 186.	Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗ 'Ο βασιλεὺς Δημήτριος, σ. 145.
Α. Σ. ΑΡΒΑΝΙΤΟΠΟΥΛΟΥ Λόγοι καὶ Ἀντίλογοι, σ. 60. Φυσιογνωμῖαι, Γ. Κορινῶς, σ. 216.	ΑΝΔΡΕΑ ΚΑΛΒΟΥ 'Ο Ὁκεανός, σ. 322.
JOSEPH BÉDIER Ἱστορία τοῦ Τρισάνου καὶ τῆς Ἰζόλδης, σ. 14, 43, 76, 108, 154, 197.	ΑΡΙΣΤΟΥ ΚΑΜΠΑΝΗ Ποιήματα, σ. 7. Φιλολογικὴ Ζωή, σ. 169, 260, 306, 335. Ἑλληνικαὶ Πόλεις, Πειραιεύς, σ. 194. Ποιήματα, σ. 235. Τὸ ἑλληνικὸν βιβλίον, σ. 293. Ἀνδρέας Κάλβος, σ. 316.
AD. VAN BEVER Μ. Μάτερλιγκ, σ. 249.	ΚΗΦΙΣΣΟΥ Πολιτικὴ Ἐπιθεώρησις, σ. 28, 61, 94, 121.
ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗ Γεράσιμος Μαυρογιάννης, σ. 7. Μία ἑκατονταετηρίς, Εὐγένιος Βούλγαρης, σ. 146.	Ι. ΚΟΝΔΥΛΑΚΗ 'Η ἄνοιξις σ. 40.
BREHM μετάφρ. Ν. Κ. ΓΕΡΜΑΝΟΥ 'Ο βίος τῶν ζώων, σ. 88.	KÖSTLIN μετάφρ. Α. ΜΑΛΤΟΥ 'Ο Λούθηρος καὶ ἡ μουσικὴ, σ. 253.
Κ. Σ. ΓΟΥΝΑΡΗ 'Υπνος τοῦ Νοῦ, σ. 71.	Α. Π. ΚΟΥΡΤΙΑΝ Θεατρικὴ Ζωή, σ. 263.
Α. Ε. Η. GOEKOOP 'Επιστολαί ἐξ Ὀλλανδίας, σ. 215.	Γ. Ν. ΚΟΦΙΝΑ Τὰ λαχεῖα παρ' Ἑλλήσι καὶ Ῥωμαίοις, σ. 190.
LOUIS DELATTRE 'Ο Πετεινὸς ποῦ ἔκαμε νέα φτερά, σ. 304.	ΙΑΚΩΒΟΥ ΛΕΟΠΑΡΗ μετάφρ. Α. ΚΑΜΠΑΝΗ Τὸ τραγοῦδι τοῦ ἀγριοπετεινοῦ, σ. 256.
ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΔΡΑΚΟΥΛΗ 'Ιουλιανὸς ὁ Παραβάτης, σ. 247.	Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗ Στίχοι, σ. 185.
Ι. ΖΕΡΒΟΥ 'Ερρῖκος Ἴψεν, σ. 98. Οἱ ὕμνοι τῶν θεῶν, σ. 244.	ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΜΑΡΚΟΡΑ Στὸ λείψανο τῆς Ἰουλιέττας Δραπούσωφ, σ. 67.
ΠΕΤΡΟΥ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗ Οἱ ἀγῶνες, σ. 24. Νικόλαος Συναδινός, σ. 25. Φιλολογικὴ Ζωή, σ. 56, 306. Ἀθηναϊκὴ Ζωή, σ. 58. Τὸ Κολλέγιον τῆς Ὁξφόρδης, σ. 68. Ἑλλ. ἱαματικὰ λοντρά, σ. 84. Φυσιογνωμῖαι ἀπὸ τὴν Βουλὴν, σ. 122, 171. Τὸ Φάληρον, σ. 165. 'Η βιομηχανία τῶν φακέλλων, σ. 210. Φυσιογνωμῖαι, Πλάτων Δρακούλης, σ. 265. 'Ο Σιδηρόδρομος Π. Α. Π. σ. 299. Λόγοι καὶ ἀντίλογοι, σ. 336.	Μ. ΜΗΤΣΑΚΗ 'Η Κριτικὴ καὶ ὁ Κάλβος, σ. 321.
ΘΕΟΚΡΙΤΟΥ μετάφρ. Γ. ΜΑΥΡΟΓΙΑΝΝΗ Κυνίσκας ἔρως ἢ Θυώνυχος, σ. 10.	ΚΙΜΩΝΟΣ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗ Παῦλος Γνευτός, σ. 25. Καλλιτεχνία, σ. 93.
	Κ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ Μουσικὴ, σ. 58.
	ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ Γύρω ἀπὸ τοὺς ἀγῶνας, σ. 33, 72. Λόγοι καὶ ἀντίλογοι, σ. 93. 'Ωμορφος κόσμος, σ. 154.
	ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΞΑΝΘΟΥΔΙΔΗ 'Επιστολαί ἐκ Κρήτης, σ. 172.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΥ
'Αλεξάνδρα Παπαδοπούλου, σ. 65.
Τὸ ἔργον τοῦ Ἰψεν, σ. 149.
Θεατρικὴ Ζωή, σ. 169, 261, 307.

ΟΣΚΑΡ ΟΥΑΪΛΑ
Πεζὰ ποιήματα, σ. 194.

Ζ. ΠΑΔΟΥ
'Η γεωλογία ἐν Ἑλλάδι, σ. 117.

Κ. ΠΑΛΑΜΑ
'Η Κριτικὴ καὶ ὁ Κάλβος, σ. 320.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΑΝ
Αἱ ἐορταὶ τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων, σ. 37.

Α. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ
Ρεμβασμὸς τοῦ Δεκαπενταυγούστου, σ. 137.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ
'Η κόρη τῆς Δάφνης, σ. 41.

ΚΩΣΤΑ ΠΑΡΟΡΙΤΗ
Δίχως καρπὸ, σ. 254.

ΛΑΜΠΡΟΥ ΠΟΡΦΥΡΑ
Ποιήματα, σ. 135.

ΔΑΝΤΕ ΓΑΒΡΙΗΛ ΡΟΣΣΕΤΤΙ μετάφρ. Χ. Θ. Δ.
Τὸ σπίτι τῆς ζωῆς, σ. 107.

Κ. ΡΩΜΑΙΟΥ
Χαλκοῦν ἀγαλμάτιον Πανός, σ. 333.

ΣΤΕΛΙΟΥ ΣΕΦΕΡΙΑΔΗ
'Οκτάστιχα, σ. 289.

ΜΟΥΚΙΟΥ ΣΚΑΙΟΛΑ
Λόγοι καὶ Ἀντίλογοι, σ. 26, 59, 121, 172, 217, 266, 309, 336.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΗ
'Ελληνικαὶ πόλεις, Θῆβαι, σ. 290.

ΜΑΡΚΕΛΛΑΣ ΤΙΝΑΙΡ
'Η Ἀνάρτης, σ. 273.

Γ. Β. ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΥ
'Ελληνικαὶ πόλεις, Χαλκίς, σ. 129.
'Αλέξανδρος Θ. Ζαίμης, σ. 313.

ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗ
'Ο Νιάγγρος, σ. 238.

ΡΟΔΙΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ἐκ τῆς συλλογῆς
ΠΑΥΛΟΥ ΓΝΕΥΤΟΥ

'Ο Σαρακηνός, σ. 36.
Τὸ ζευγάρι τὰ ρόδα, σ. 106.

ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΤΩΝ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ» ὑπὸ
Α. Σ. ΑΡΒΑΝΙΤΟΠΟΥΛΟΥ, σ. 22, 54, 91, 120, 215, 259.

ΕΡΕΥΝΑ ΤΩΝ «ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΩΝ»
'Η Ἀνοιξις σ. 3.
Τὸ ἑλληνικὸν βιβλίον, σ. 177, 225.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΕΧΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ
σελὶς 28, 62, 95, 124, 173, 218, 266, 310, 337.

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑΙ

Ν. Γύζη: Ἑαρινὴ Συμφωνία, σ. 1.
Ν. Λύτρα: Χωρική, σ. 312.
Δομ. Μορέλλι: 'Ο Πειρασμὸς τοῦ Ἀγ. Ἀντωνίου, σ. 272.
Κ. Παρθένη: Τοπίον, σ. 68.
Ρέμπραντ: Αὐτοπροσωπογραφία, σ. 176.
'Επιτροπὴ Ὑφαντῶν, σ. 193.
Αὐτοπροσωπογραφία, σ. 216.
'Η μητέρα τοῦ Ρέμπραντ, σ. 224.
Γ. Ν. Ροῖλοῦ: Προσωπογραφία, σ. 32.
Θαλείας Φλωρᾶ: Ρεμβασμὸς, σ. 128.
Στὸ λιμάνι, σ. 145.
Μαοῦνες, σ. 153.
Χωρική, σ. 241.
Βλάχα, σ. 252.
Μετέωρα, σ. 255.

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑΙ

Θέμου Ἀννίνου:
Σελ. 21, 27, 53, 90, 119, 128, 168, 214, 258, 305.

ΔΙΑΦΟΡΟΙ

'Απὸ τοὺς ἀγῶνας, σ. 13, 17, 49.
Μετάλλιον νικητῶν, σ. 32.
Λουτράκι, σ. 85.
Κυλλήνη, σ. 85, 86.
Αἰδηψός, σ. 87.
Παλαιὰ γέφυρα καὶ φρούριον Χαλκίδος, σ. 130.
Φρούριον Καραμπαμπᾶ, σ. 131.
Δρόμος Χαλκίδος, σ. 132.
Πορθμὸς Εὐρώτου, σ. 134.
Τὸ τεῖχος τῆς Χαλκίδος, σ. 139.
Καρβουνιάρηκες, σ. 195.
Λιμὴν Ζέας, σ. 196.

Έργοστάσιον Πάλλη καὶ Κοτζιά, σ. 211.
 Στοά Έργοστασίου Τερζοπούλου, σ. 213.
 Θῆβαι, σ. 291, 292.
 Γέφυρα Ἀλφειοῦ, σ. 300.
 Βουραϊκὸς Χείμαρρος, σ. 301.
 Γέφυρα Νέδα, σ. 303.

ΠΡΟΣΩΠΟΓΡΑΦΙΑΙ

Γερ. Μαυρογιάννης, σ. 8.
 Παῦλος Γνευτός, σ. 25.
 Ν. Συναδινός, σ. 26.
 Ν. Γεωργαντάς, σ. 51.
 Γ. Ὁρφανίδης, σ. 58.
 Ι. Γεωργιάδης, σ. 58.
 Ἀλεξάνδρα Παπαδοπούλου, σ. 66.
 Έρρ. Ίψεν, σ. 96, 99.
 Ν. Στράτος, σ. 122.
 Α. Σλήμαν, σ. 123.
 Ι. Ἀλεξανδρῆς, σ. 124.

Εὐγένιος Βούλγαρης, σ. 146.
 Μάξ Χέρτς βέης, σ. 186.
 Γ. Κοφινᾶς, σ. 217.
 Κ. Κυριάκος Ἀριστίας, σ. 222.
 Παντελῆς Σούτσας, σ. 223.
 Πλάτων Δρακούλης, σ. 265.
 Ἀλέξ. Θ. Ζαίμης, σ. 315.
 Ἀνασκαφὴ τύμβου Ὁρχομενοῦ, σ. 324.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑΙ

Τὸ Ἐρεχθεῖον, σ. 55.
 Ναὸς Ἀθηνᾶς Νίκης, σ. 56.
 Ἑλλ. θέατρον, σ. 73.
 Ρωμαϊκὸν θέατρον, σ. 73.
 Μνημεῖον Λυσικράτους, σ. 120.
 Φαγεντικὴ Πλάξ Μουσείου Καίρου, σ. 188.
 Χαλκὴ Πύλη » » σ. 189.
 Στοά τοῦ Ἀττάλου, σ. 259.
 Ἀγαλμάτιον Πανός, σ. 333.

34. ΟΛΟΣ ΦΙΛΕΛΗΘΝ 34.

CORSETS ÉLÉGANTS

ΕΣΩΦΟΡΙΑ ΠΟΛΥΤΕΛΕΙΑΣ
 ΟΡΘΟΠΑΙΔΙΚΟΙ ΣΤΗΘΟΔΕΣΜΟΙ

Χρυσούν καὶ ἀργυροῦν βραβεῖον εἰς δύο
 ἐκθέσεις.

Πλουσιωτάτη συλλογὴ ὑφασμάτων διὰ
 στηθοδέσμονες καὶ ἐσωφόρια.

Εἰδικὴ ὑπηρεσία διὰ τὰς ἐπαρχίας καὶ
 τὸ ἐξωτερικόν.

Καλλιτεχνικὸν βιβλίον με διάφορα σχήματα καὶ
 λεπτομερεῖς πληροφορίας ἀποστέλλεται ἀπανταχοῦ
 δωρεάν εἰς πᾶσαν ἐπὶ πενταλέπτου δελταρίου αἰτησὶν
 ὡς καὶ δείγματα ὑφασμάτων.

Τὰ κομψότερα **Σακάκι** ἀπὸ τὰ ἐκλεκτότερα
 Ἀγγλικά καὶ Γαλλικά ὑφάσματα εἰς τὸ μέγα
 ἐμποροπραπτικὸν κατάστημα:

ΣΩΚΡ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ὁδὸς Σταδίου 12, (Ἐναντὶ Βουλῆς).

ΤΡΑΠΕΖΑ ΕΜΠΕΔΟΚΛΕΟΥΣ

ΙΔΡΥΘΗΙΣΑ Τῇ 1886 ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΘΗΙΣΑ Τῇ 1905

ΕΤΕΡΟΡΡΥΘΜΟΣ ΜΕΤΟΧΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

Κεφάλαιον καταβεβλημένον: **2,000,000** δραχμαὶ

ΑΘΗΝΑΙ — ΣΟΦΟΚΛΕΙΟΝ

Τμήμα Τραπεζικόν. — Συνάλλαγμα. — Ἐκδόσεις ἐπιταγῶν (chèques). — Πιστωτικαὶ
 ἐπιστολαί. — Εἰσπράξεις. — Δάνεια ἐπὶ ἐνεχύρῳ Χρεωγράφων. — Προεξοφλήσεις. — Κατα-
 θέσεις. — Φύλαξις τίτλων καὶ τιμαλφῶν.

Τμήμα Ταμιευτηρίου. — Ταμιευτήριον 4% — Μηνιαῖαι καταθέσεις ἀνατοκιστικά.

Τμήμα Χρηματιστηρίου. — Ἀγοραπωλησίαι χρεωγράφων. — Χρηματιστικαὶ ἐντολαί.

Τμήμα Ἐμπορίου. — Προμήθειαι ἐμπορευμάτων. — Ἀντιπροσωπεῖται οἰκῶν. — Πλη-
 ροφορίαι ἐμπορικαί. — Δέσματα κατεργασμένα βυρσοδεψείου Μοσχάτου.

Γενικὸν Πρακτορεῖον ἐν Ἑλλάδι τοῦ «Phénix» ἀσφαλείας κατὰ τοῦ πυρὸς καὶ τῆς ζωῆς.

Τόκοι καταθέσεων

3	1/2	0/0	ἀπόδοσις εἰς πρώτην ζήτησιν
3	3/4	0/0	» μετὰ ἓνα μῆνα
4	0/0	»	» μετὰ τρεῖς μῆνας
4	1/4	0/0	» μετὰ ἕξ μῆνας
4	1/2	0/0	» μετὰ ἓν ἔτος
5	0/0	»	» μετὰ δύο ἔτη
5	1/2	0/0	» μετὰ τρία ἔτη καὶ πλέον

Διὰ καταθέσεις εἰς χρυσὸν κατὰ 1/2 0/0 ὀλιγώτερον

ΚΑΡΟΛΟΣ ΜΠΕΡΙΓΓΕΡ

ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ ΤΗΣ ΑΥΛΗΣ

Διασταύρωσις δδών Νίκης και Έρμου.

Φωτογραφία παντός είδους

Μεγεθύνσεις χρωματιστά με παστέλ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ «ΕΛΛΑΣ»

(Έφημερίς οικονομολογική και πολιτική)

Εκδίδεται κατά Σάββατον

Δημοσιεύουσα πλουσίαν και επίκαιρον οικονομολογικήν ύλην και χρηματιστικούς πίνακας.

Ίδιοκτήτης και Διευθυντής: Γ. ΚΑΤΣΕΛΙΑΝΗΣ

Συνδρομή έτησία: Έσωτερικού Δρχ. 20

Έξωτερικού Φρ. Χρ. 20

Γραφείον: Έν Αθήναις, δδός Σταδίου 54.

„ΝΕΟΝ ΑΣΤΥ“

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

Διευθυντής: Α. ΚΑΚΑΜΑΝΟΣ

Δέκα συντάχται και δλόκληρον έπιτελείον συνεργατών.

Άρθρα επί όλων των ζητημάτων της ημέρας,

ειδήσεις ακριβέσταται,

Τηλεγραφήματα έξ Εύρώπης

Τό ποικιλώτερον Αθηναϊκόν φύλλον.

ΤΙΜΗ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Έσωτερ. Τρίμηνος Δρ. 8. - Έξάμηνος Δρ. 15. - Έτησία Δρ. 30.

Έξωτερικού. Έξάμηνος Χρ. φρ. 25. - Έτησία Χρ. φρ. 45.

Αί συνδρομαί αποστέλλονται πρὸς τὴν Διεύθυνσιν (δδός Βουλῆς ἀριθ 6),

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Υπομνήσκει τοῖς ἑξ ἁπλῶν καὶ χρεωλυτικῶν δανείων ὀφειλέταις αὐτῆς παρὰ τῷ Κεντρικῷ Καταστήματι καὶ τοῖς Ὑποκαταστήμασιν αὐτῆς ὅτι ἡ 1η Ὀκτωβρίου εἶνε ἡ διὰ τῶν οἰκείων συμβολαίων ὠρισμένη ἡμέρα πρὸς πληρωμὴν τῶν τόκων καὶ τῶν χρεωλυτικῶν δόσεων τῶν εἰρημένων δανείων. Ἡ ἐμπρόθεσμος πληρωμὴ ἀπαλλάσσει τοὺς ὀφειλέτας τῶν συνεπειῶν τῆς ὑπορημερίας.

Ἀθῆναι 19 Σεβρίου 1906.

(Έκ τοῦ δικαστικοῦ τιμήματος τῆς Έθν. Τραπεζῆς)

ΣΙΓΑΡΕΤΑ Σ. Μ. ΡΟΔΙΝΟΥ

Προμηθευτοῦ τῆς Α. Β. Υ. τοῦ πρίγκηπος Γεωργίου βραβευθέντος διὰ χρυσοῦ μεταλλείου τῆς ἐκδόσεως Μασσαλίας 1905.

ΔΩΡΟΝ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΣ ΜΑΣ

Οἱ συνδρομηταὶ τῶν «Παναθηναίων», οἱ ἀποστέλλοντες Δρ.-Φρ. 10 λαμβάνουν ἐλεύθερον ταχυδρ. τελῶν τὸ Ἱστορικὸν Ἀρχεῖον τοῦ Ἀγῶνος (Ἀρχεῖον Δ. Ρώμα) ἀπὸ 1819—1826 τόμοι 2. Ἀρχικὴ τιμὴ δρ. 15.

Επίσης λαμβάνουν τὰ «Mémoires du Prince Nicolas Ypsilanti» ἀντὶ Δρ.-Φρ. 2. Ἀρχικὴ τιμὴ δρ. 5.

«Σύγχρονον ἑλληνικὴν ἱστορίαν» ἀντὶ Δρ.-Φρ. 2. Τιμὴ ἀρχικὴ δρ. 4.

Εἰς τὸν ἀγοράζοντα ὅλα μαζί τὰ ἀνωτέρω, δίδονται δωρεάν οἱ «Μῦθοι καὶ Στίχοι διὰ Παιδιά».

Όλα ἐκδόσεις καὶ ἔργα Δ. Γρ. Καμπούρογλου.

ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Μηνιαῖον Ἐπιστημονικὸν περιοδικὸν

Συντάκτης καὶ Διευθυντής

Σ. Γ. ΒΛΑΒΙΑΝΟΣ

Νευρολόγος καὶ ψυχίατρος

Γραφεῖα: 16 δδός Ζήνωνος 16 ἐν Αθήναις.

Συνδρομὴ έτησία δρ. 6: ἑξωτερικοῦ φρ. χρ. 6.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ: Ὑπνωτισμός, Πνευματισμός, ψυχοπαιδαγωγία, Ὑγιεινὴ τοῦ πνεύματος, Ἑγκληματολογικὴ ἀνθρωπολογία, Ψυχοθεραπεία, Ἠλεκτροθεραπεία, Κοινωνιολογικὴ Φρενολογία, Ἱατροδικαστικὴ Ἱστορία τῆς Ψυχιατρικῆς, Φυσιολογικὴ Ψυχολογία

“ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ,”

Έθνικὸν ὄργανον τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλλήνων.

Ίδρύθη τῷ 1901 διὰ μετοχῶν ὑπὸ Ἀντ. Σπηλιωτοπούλου διευθυντοῦ καὶ Θάνου Τζαδέλλα ἀρχισυντάκτου: Παρακολουθεῖ τὰ ἔθνικα πράγματα ἐκ τοῦ συνέγγους, ἔχει συνεργάτας τοὺς πατριωτικώτερος καλὰμους ἐν οἷς τοὺς τῶν κ. Καζάζη, Καρολίδου κλπ. οὐδεμιὰ τῶν ἐν Ἑλλάδι πολιτικῶν μερίδων ἀνέχει, καὶ ἔχει γενικὴν κυκλοφορίαν ἐν ὅλῳ τῷ ἔξῳ Ἑλληνισμῷ.

Τιμὴ συνδρομῆς έτησία: ἐν τῷ Έσωτερικῷ δρχ. 25.
ἐν τῷ Έξωτερικῷ φρ. 25.

Ἀπευθυντέον διὰ πᾶσαν αἰτησίαν:

Διεύθυνσιν ἑφημερίδος «Τὸ Κράτος» Ἀθήνας

Η ΔΙΟΙΚΗΣΙΣ

ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Γνωστοποιεῖ,

ὅτι σήμερον ἡμέραν Σάββατον, ὥραν 9 1/2 π. μ. ἐνεργηθήσεται ἐν τῷ Καταστήματι αὐτῆς, καὶ ἐνώπιον τοῦ Γενικοῦ Συμβουλίου, ἐν δημοσίᾳ συνεδριάσει, ἡ δεκάτη κλήρωσις τοῦ ἐκ Δρ. 20,500,000 δανείου αὐτῆς, ἡ ὠρισμένη διὰ τὴν 1ην Ὀκτωβρίου.

Κατὰ τὴν κλήρωσιν ταύτην θέλουσιν ἐξαχθῆ ἐκ τῆς κληρωτίδος δεκαεξ ἄριθμοι ὁμολογιῶν μετὰ λαχοῦ.

Έν Αθήναις τῇ 30 Σεπτεμβρίου 1906.

Ὁ Διοικητής

Σ. Στρέϊτ

ΙΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ LIMITED

Συσταθεῖσα τῷ 1839

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΑΗΜΕΝΟΝ £ 315.510

ΕΔΡΑ ἐν Λονδίνῳ ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ἐν Αθήναις

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ἐν Κερκύρα, Κεφαλληνία, Ζακύνθῳ, Πάτραις, Πειραιεῖ, Τριπόλει

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ. Ἡ Ἴονικὴ Τράπεζα Limited δέχεται μέχρι νεωτέρας εἰδοποιήσεως, καταθέσεις εἰς ἐπιτάγας (chèques) ἐπὶ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας, ὑπὸ τοὺς κάτωθι ὅρους:

2 0/0 εἰς ἂ ζήτησιν μέχρι τοῦ ποσοῦ fr. 100.000. — 1 0/0 εἰς ἂ ζήτησιν διὰ τὰ πέραν τῶν fr. 100.000 ποσά. — 2 1/2 0/0 μετὰ 3 μῆνας. — 3 0/0 μετὰ 6 μῆνας μέχρι ἐνὸς ἔτους. — 3 1/2 0/0 μετὰ ἐν ἔτος καὶ ἐπέκεινα.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ Εἰς ΔΡΑΧΜΑΣ: 1 1/2 0/0 ἐτησίως ἐπὶ ἀποδόσει εἰς ἂ ζήτησιν διὰ ποσά μέχρι Δρ. 100.000. — 1/2 0/0 εἰς ἂ ζήτησιν διὰ τὰ πέραν τῶν Δρ. 100.000 ποσά. — 3 0/0 μετὰ 3 μῆνας. — 3 1/2 0/0 μετὰ 6 μῆνας μέχρι 2 ἐτῶν. — 4 0/0 μετὰ 2 μέχρι 4 ἐτῶν καὶ 4 1/2 0/0 ἐπέκεινα τῶν 4 ἐτῶν.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ ΕΔΡΑ: ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Κεφάλαιον καταβεβλημένον εἰς Μετοχὰς καὶ ἀποθεματικὸν Δρ. 50.000.000. Τὸ κεφάλαιον καὶ αἱ καταθέσεις εἰς χρήματα καὶ χρεώγραφα ἐν γένει ἀνήρχοντο τὸν Ἀύγουστον 1906 εἰς Δρ. 260.000.000

ΥΠ/ΜΑΤΑ ἐν Λονδίνῳ, Ἀλεξανδρείᾳ, Καῖρῳ, Κ/πόλει, (Γαλατᾷ Σταμπούλ), Θεσσαλονίκη, Σμύρνῃ, Πειραιεῖ, Πάτραις, Βόλῳ, Σύρῳ, Καλάμαις, Χανίοις καὶ Ἡρακλείῳ — Κρήτης.

Τηλεγραφικὴ Διεύθυνσις: Ἀθηναϊκὴ

Προεξοφλήσεις, εἰσπράξεις γραμματίων, προκαταβολαὶ ἐπὶ χρεωγράφων καὶ ἐμπορευμάτων Τρεχ/νοι λ/σμοὶ ἡγγυημένοι, Φύλαξις χρεωγράφων, Ἑνοικίας χρηματοκιβωτίων εἰς ἰδιώτας.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ εἰς χρυσὸν ἢ τραπεζογραμματία:

3 0/0 εἰς πρώτην ζήτησιν. — 3 1/2 0/0 ἀπόδοσις μετὰ 6 μῆνας. — 4 0/0 μετὰ ἐν ἔτος. — 5 0/0 μετὰ δύο ἔτη καὶ ἐπέκεινα.

ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ λειτουργοῦν καθ' ἐκάστην, πρὸς 4 0/0.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Διοικητ. Συμβουλίου καὶ Γενικ. Διευθυντής ΙΩ. Γ. ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Ὁργανον τῆς Ἑταιρείας τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἐκαστον τεῦχος ἀποτελεῖται ἐκ 5 τυπογραφικῶν φύλλων 8ου σχήματος.

Διὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀναλύονται καὶ συζητοῦνται ἐν ἀρθροῖς εἰδικῶν δημοσιολόγων ἅπαντα τὰ ἔθνικα ἡμῶν ζητήματα, ὥς καὶ πᾶν δημοσίευμα ἔθνικῆς ὑποθέσεως.

Συνδρομὴ: Έσωτερικοῦ Δραχμαὶ 8 Έξωτερικοῦ Φράγκα 8.

Τὰ μέλη τῆς Ἑταιρείας, καταβάλλοντα τὴν ἑτησίαν αὐτῶν συνδρομὴν πληρόνουσι τὸ ἡμῖς τῆς συνδρομῆς. Πᾶσα αἰτήσις ἀπευθυντέον:

Κον Πρόεδρον τῆς Ἑταιρείας τοῦ Ἑλληνισμοῦ Εἰς Ἀθήνας

ΥΛΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΚΑΙ

ΦΩΤΟΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ

ΕΔ. ΚΑΖΑΝΗ

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΠΑΛΛΗ & ΚΟΤΖΙΑ
 'Οδὸς Ἑρμοῦ - Ἀθῆναι

Πλοῦτος γραφικῆς ὕ-
 λης. — Ἐντυπα καὶ ἐπι-
 σκεπτήρια καλλιτεχνικά. —
 Ἐργοστάσιον φακέλων τέ-
 λειον. — Χάρτης τυπογρα-
 φικὸς λευκὸς καὶ ξυφύλ-
 λων παντὸς εἴδους καὶ
 ποιότητος.

Ἐυθηνία, ταχύτης, ἀκρίβεια.

ΓΑΛΑΚΤΟΠΩΛΕΙΟΝ
Γ. Ι. ΓΟΥΔΕΛΑΜΟΥ & ΣΑΣ
 'Οδὸς Γ'. Σεπτεμβρίου 22
 ΟΛΑ ΤΑ ΓΑΛΑΚΤΕΡΑ ΕΙΔΗ
 ΓΑΛΑ ΑΓΝΟΤΑΤΟΝ
 ΠΡΟΣ 80 ΛΕΠΤΑ Η ΟΚΑ
 ΜΙΑ ΔΟΚΙΜΗ ΑΡΚΕΙ
 ΔΙΑ ΝΑ ΣΑΣ ΠΕΙΣΗ

ΤΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ
 Κοζώνια

Κ. Βελισσάριος, ὁδὸς Σταδίου, 67.

Κοιμώδεις Κυριῶν

Κ. Βελισσάριος, Λεωφόρος Πανεπιστημίου, 4.

Modes

Ἑρμεῖον, ὅλοι οἱ τελευταῖοι νεωτερισμοί: Φο-
 ρέματα καὶ Ἐπανωφόρια, Πῦλοι, Στηθό-
 δεσμοί, Ἀσπρόρρουχα: — Ῥάπτρια καὶ
 Μοδίσται Παρισινὰ Μ^{mes} Jeanne, He-
 lène, Alice, Charlotte.

Μαρμαρογλυφεῖα

Ἰωάννης Γ. Χαλδούπης ὁδὸς Πανεπιστημίου 69

Γαλακτοκομεῖα

Ι. Χρυσάκης, ὁδὸς Φιλελλήνων 4.

Α. Τριανταφυλλίδης, ὁδὸς Ἡπείρου 67.

Βιβλιοδε-εῖα

Σ. Ἀμπατζόπουλος, ὁδὸς Κολοκοτρώνη 7.

Φαρμακεία

Π. Βασιλείου, ὁδὸς Σταδίου καὶ Αἰόλου.

Δημ. Χατζηδημητρίου ἐν Καρδίτῃ

Θεοδ. Παπαζαχαρίου »

ΤΕΤΑ ΚΥΑΝΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ

BLUE CROSS TEA

Εἶναι τὰ ἀρίστα τῶν ΤΕΤΩΝ, συσκευάζονται εἰς πακέτα
 καὶ κυτία ἐν Λονδίῳ, ὑπὸ τὴν ἀμεσον ἐπίβλεψιν ἀνατέ-
 ρων ὑπαλλήλων τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως. Ζητεῖτε
 ἐπὶ ἐκαστοῦ πακέτου ἢ κυτίου τὸν ΚΥΑΝΟΥΝ ΣΤΑΥ-
 ΡΟΝ.

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ εἰς τὰ πρῶτης τάξεως Ἐδωδιμοπω-
 λεία Ἀθηνῶν, Πειραιῶς, Βόλου, Πα-
 τρῶν, Σύρου, Ἀργοστολίου Λαμίας καὶ Κρήτης.

Ἀντιπρόσωπος διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ Κρήτην

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α. ΚΟΛΛΑΣ — ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ — ΣΤΟΑ ΡΙΖΑΡΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΛΕΞΙΚΑ

ΑΠΑΝΤΑ ΕΠΙ ΑΡΙΣΤΟΥ ΧΑΡΤΟΥ ΠΩΜΕΝΑ

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛ. ΓΛΩΣΣΗΣ ὑπὸ Α. Α. Σακελλαρίου Τόμος 3.	σελ.	4400	δρ.	43
ΛΑΤΙΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Ε. Δ. Τσακαλώτου	»	780	»	12
ΕΛΛΗΝΟΛΑΤΙΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Ε. Δ. Τσακαλώτου	»	872	»	10
ΟΜΗΡΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Δ. Ι. Ὀλυμπίου	»	360	»	16
ΓΑΛΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Ν. Κομποπούλου	»	1087	»	10
ΕΛΛΗΝΟΓΑΛΛΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Ν. Κομποπούλου	»	1100	»	11
ΑΓΓΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Ι. Περγάνου	»	1087	»	11
ΕΛΛΗΝΟΑΓΓΛΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Ι. Περγάνου	»	1000	»	11
ΓΕΡΜΑΝΟΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Α. Ν. Γιάνναρη	»	1146	»	1
ΕΛΛΗΝΟΓΕΡΜΑΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ ὑπὸ Ρ. Ρουσοπούλου	»	1080	»	10

Εὐρίσκονται ἐν τοῖς κυριωτέροις βιβλιοπωλείοις καὶ ἐν τῇ βιβλιοπωλείᾳ

Π. Δ. Σακελλαρίου, ὁδὸς Λυκούργου 8.

Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου ἐν Ἀθήναις